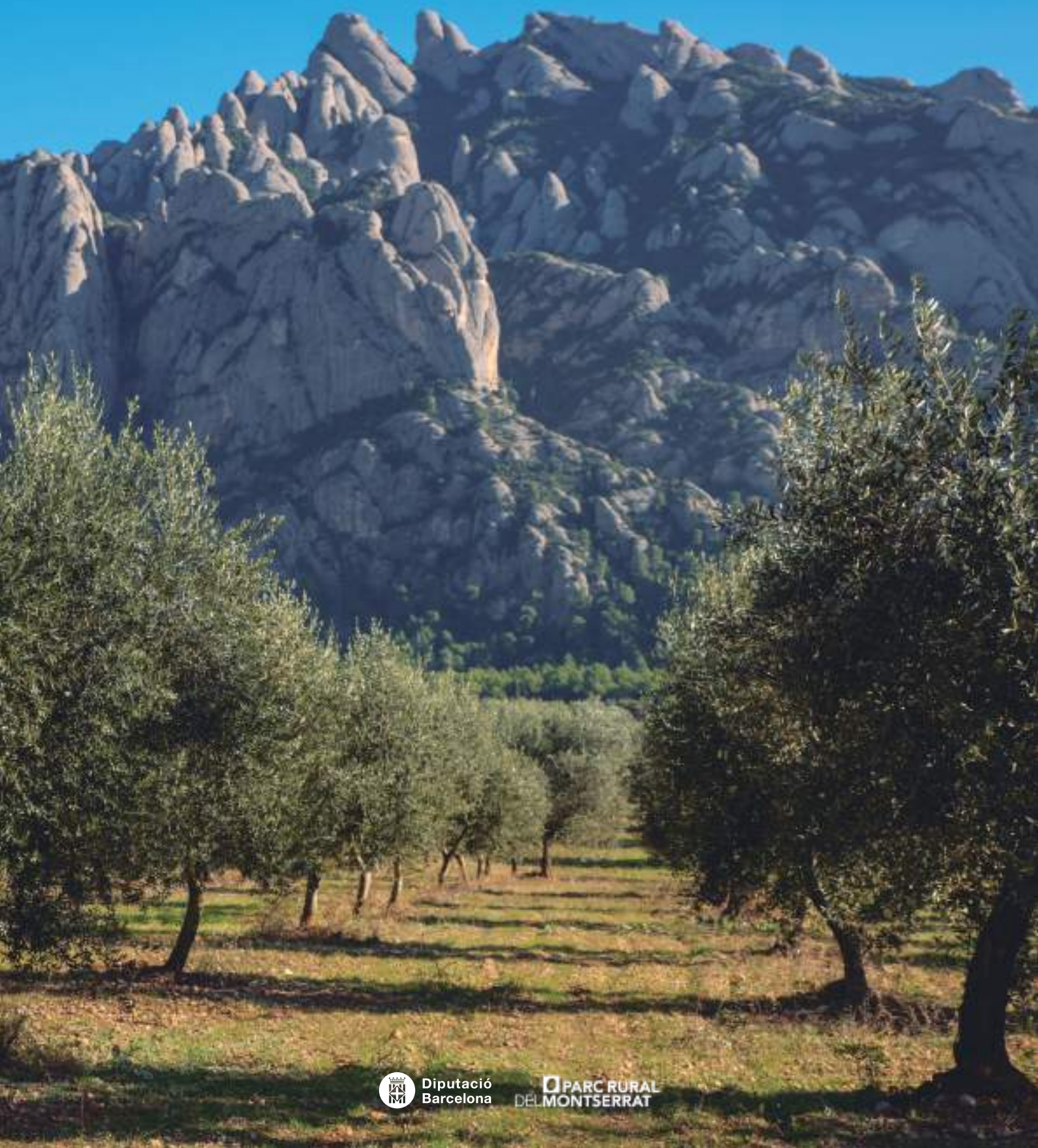

PGD pla de gestió i desenvolupament **PARC RURAL DEL MONTSERRAT**

Diputació
Barcelona

 **PARC RURAL
DEL MONTSERRAT**

PGD pla de gestió i desenvolupament
PARC RURAL DEL MONTSERRAT

Primera edició: març de 2019
Edita: Diputació de Barcelona
Coordinació: Sònia Callau i Berenguer
Autora: Anna Roca i Torrent
Correcció: Alexis Llobet i Bruix
Disseny i maquetació: Gemma Lapedriza i Ferragut
Fotografia portada, sumari: Marc Puig i Pérez

Imprès a Agpograf, Barcelona

«Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser efectuada amb l'autorització dels titulars, amb excepció prevista per la llei. Dirigeixi's a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessita fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 917 021 970 / 932 720 447)».

Tots els drets reservats.

PGD

pla de gestió i desenvolupament

PARC RURAL DEL MONTSERRAT

Diputació
Barcelona

Sumari

Presentació	06
Agraïments	08
1. Introducció	10
1.1. On i com es va originar el Parc Rural del Montserrat?	10
1.2. Marc de referència: els espais rurals a Europa, reptes i oportunitats	12
1.3. Marc conceptual: parcs rurals, una eina per preservar, gestionar i desenvolupar els espais rurals a Europa	14
2. Parc Rural del Montserrat, definició i àmbit territorial	16
2.1. Què és un Parc Rural?	16
2.2. Àmbit territorial del Parc Rural del Montserrat	16
3. Diagnosi preliminar	18
3.1. Diagnosi territorial	18
3.2. Reptes i oportunitats. Conflictes i potencials	37
3.3. El procés de participació	43
3.4. Estratègies DAFO	43
4. El Pla de Gestió i Desenvolupament	50
4.1. Per què un Pla de Gestió i Desenvolupament?	50
4.2. Què és?	50
4.3. Objectiu general i línies estratègiques	51
5. Fitxes de mesures	54
LE 1. Nova pagesia i empenedoria	58
LE 2. Posar en valor el territori	74
LE 3. Territori endreçat	90
LE 4. La ruralitat com a oportunitat	106
LE 5. Xarxes i governança	115

Presentació

L'espai rural de Montserrat constitueix un dels paisatges més singulars del nostre territori. Un paisatge ric i divers on els camps d'oliveres i cereals, i les vinyes –conreus propis de la tríada mediterrània–, es combinen amb ramats que pasturen prats i boscos, sota l'ombra constant de l'emblemàtic massís de Montserrat. El paisatge rural de Montserrat posseeix un elevat valor simbòlic, com a portador d'uns valors culturals i històrics que cal preservar i reivindicar. A més, aquest territori és generador d'aliments de proximitat d'extremada qualitat, i el Parc Rural obre un món d'oportunitats per a desenvolupar una activitat econòmica que garanteixi l'equilibri econòmic, social i ecològic d'aquest territori. Tanmateix, aquest paisatge productiu i cultural d'incalculable valor està fortament amenaçat per la pressió del món urbà sobre el món rural, per l'abandonament de l'activitat econòmica dels pagesos i ramaders, i per l'elevat risc d'incendis forestals deguts de ve-

gades a la falta de gestió de l'espai agrari. Per tot això, cal celebrar la iniciativa que van tenir els municipis de Collbató, Olesa de Montserrat, Esparreguera i el Bruc, quan l'any 2005 van subscriure el primer compromís entre ajuntaments per iniciar el projecte del Parc Rural del Montserrat, i quan l'any 2006 van aprovar la Carta per a la preservació, la millora, el desenvolupament i la gestió del Parc Rural del Montserrat, a la qual es van anar adherint progressivament diferents municipis i entitats del territori.

A mitjan 2017, la Diputació de Barcelona va fer-se seva la sol·licitud conjunta dels batlles de setze municipis dels entorns de Montserrat, que proposava un conveni de col·laboració amb l'Àrea de Territori i Sostenibilitat de la Diputació de Barcelona, a fi de possibilitar la creació del Parc Rural del Montserrat. El 2 de febrer de 2018 els ajuntaments i la Diputació de Barcelona, vam presentar el conveni marc de col·laboració

**S'HI APLEGUEN
LES LÍNIES
D'ACTUACIÓ DEL
PARC RURAL DEL
MONTSERRAT**

a l'abadia de Montserrat, que incloïa entre altres acords, el compromís de la Diputació de Barcelona de redactar el Pla de Gestió i Desenvolupament del Parc Rural del Montserrat, que ara teniu a les mans. El mes de març del 2018 van començar el treball de diagnosi territorial del Parc Rural del Montserrat, que van analitzar en profunditat d'aquest territori, i que també inclouen entrevistes als agents econòmics i als representants polítics dels ajuntaments implicats en el projecte. Aquest procés es completa al mes d'abril amb els tallers participatius que porten per títol Definim el Parc Rural, que tenien com a propòsit és definir, conjuntament amb els diversos agents públics i privats d'aquest territori, la finalitat i els objectius estratègics del Pla de Gestió i Desenvolupament del Parc Rural del Montserrat. Finalment, els autors d'aquest treball han fet un seguit de propostes d'actuacions, a partir de tots els elements esmentats anteriorment.

Les actuacions pretenen esdevenir una eina útil i eficaç per a orientar la gestió del Parc Rural del Montserrat i un marc de cooperació entre els agents implicats.

El Pla de Gestió i Desenvolupament és un document que de ben segur servirà de referència per a impulsar les actuacions dirigides a la preservació, la gestió i la dinamització del Parc Rural del Montserrat. **Un repte engrescador en el qual caldrà sumar complicitats, i que pot esdevenir un referent europeu com a figura per a remarcar l'activitat agrària dels territoris rurals.**

A stylized, handwritten signature in black ink, reading 'Dionís'.

Dionís Guiteras Rubio

*Vicepresident primer i President delegat
de l'Àrea de Territori i Sostenibilitat
Diputació de Barcelona*

Agraïments

Als batlles i regidors que han participat en tot el procés de debat i configuració del Parc Rural del Montserrat i que ens han ofert la seva visió d'aquest projecte en les entrevistes fetes al començament del procés de redacció del Pla de Gestió i Desenvolupament: Il·lm. Sr. Jesús Naharro i Sr. Xavier Serret, a Abrera; Sr. Jordi Calsina, a Castellbell i el Vilar; Il·lm. Sr. Joan Serra, a Castellolí; Il·lm. Sr. Miquel Solà i Sr. Josep Estradé, a Collbató; Il·lm. Sr. Enric Canela i Sr. Vicenç Moliné, al Bruc; Sr. Emmanuel Ortí, a Esparreguera; Sr. Ramón Soler, a Marganell; Il·lma. Sra. Pilar Puimedón i Sr. Xavier Rota, a Olesa de Montserrat; Il·lma. Sra. Marta Roqué i Sra. M. Dolors Moreno, a Rellinars; Il·lm. Sr. Albert Miralda i Sra. Ana Estaun, a Sant Salvador de Guardiola; Sra. Eulàlia Sardà, a Sant Vicenç de Castellet; Il·lm. Sr. Joan Ballbé, a Ullastrell; Sr. Pere Casas, a Vacarisses; Sra. Dolors Salmerón, a Viladecavalls; Il·lm. Sr. Cristòfol Gimeno, a Castellgalí, i Il·lm. Sr. Joan Miquel Rodríguez, a Monistrol de Montserrat.

Als tècnics i responsables dels ajuntaments del Parc Rural del Montserrat que han atès totes les peticions que els hem adreçat i ens han facilitat la documentació que tenien a disposició, i que ens han acompanyat en tot el procés de coneixement i descoberta d'aquest espai rural: Tamara Mendieta, cap del Departament de Promoció Econòmica, Alfons Recio, tècnic municipal de medi ambient, i Lluís Martínez, cap d'Unitat de Suport Administratiu al Medi Ambient de l'Ajuntament d'Abrera; Patrícia Castro, tècnica de medi ambient de l'Ajuntament de Collbató; Josep Us-

trell, tècnic de promoció econòmica de l'Ajuntament del Bruc; Lúdia Quevedo, tècnica de medi ambient de l'Ajuntament d'Esparreguera; Joan Miquel, del Servei de Turisme de l'Ajuntament de Viladecavalls; Miquel Riera, regidor d'Obres i Edificació, Josep Torrent, tècnic de promoció econòmica, i Joan Soler, guia de natura de l'Ajuntament d'Olesa de Montserrat; Verònica Huguet, tècnica de medi ambient i protecció civil de l'Ajuntament de Sant Vicenç de Castellet; Marc Coromines, tècnic de medi ambient de l'Ajuntament de Sant Salvador de Guardiola; Eva Navarro, responsable de medi ambient, i Josep Lluís Múrcia, cap de serveis tècnics de l'Ajuntament de Vacarisses, i Marta Ferrer, tècnica de turisme i cultura de l'Ajuntament de Monistrol de Montserrat.

Als tècnics i responsables dels quatre consells comarcals integrats parcialment dins l'àmbit del Parc Rural del Montserrat, per la documentació facilitada i per l'aproximació al territori des de l'òptica del turisme i la promoció econòmica: Pere Riba, tècnic de turisme, i Elisabet Andreu, responsable de promoció econòmica del Consell Comarcal de l'Anoia; Laura Garcia, coordinadora de turisme del Consorci de Turisme del Baix Llobregat; Benjamí Fortuny, cap tècnic de l'àrea de turisme del Consell Comarcal del Bages, i Ana Isabel Sánchez, cap tècnic de l'àrea de turisme del Consell Comarcal del Vallès Occidental.

A Ferran Climent, director científic del Geoparc de la Catalunya Central, per fer-nos conèixer la importància d'aquesta figura i oferir-nos el seu ampli coneixement sobre la geologia tan singular d'aquest territori.

© MARC PUIG

Als tècnics i responsables del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació

que ens han facilitat dades del sector agrari en l'àmbit del Parc Rural del Montserrat: Anabel Aguilar, cap del Servei de Coordinació d'Ajuts i Registres; Blanca Masvidal, cap de la Secció de Planificació de Campanyes; Montse Álamos, cap del Servei d'Ordenació Ramadera; Emma Rodríguez, responsable de Foment de les Produccions Ramaderes i el Sector Làctic; Diana López, responsable de SIG a l'Àrea de TIC; Mercè Falguera, tècnica del Consell Català de la Producció Integrada, Carlos Cuadrillero, del Servei de Promoció de la Qualitat Agroalimentària. Gràcies també a Raquel Sánchez, Teresa Costa i Joan Vallhonrat, caps de les oficines comarcals del DARP de l'Anoia, del Bages i del Baix Llobregat i el Vallès Occidental, per haver contribuït a difondre els tallers participatius per definir aquest projecte i per haver-hi participat activament.

Als tècnics i responsables del Departament de Territori i Sostenibilitat que ens han ajudat a analitzar el planejament territorial i urbanístic d'aquest àmbit i des de la perspectiva de la preservació del sòl agrari: Júlia Trias, cap del Servei de l'Observatori del Territori; Marc Darder, cap del Servei d'Acció en l'Hàbitat Urbà; Júlia Rubert, tècnica del Servei d'Estratègies Territorials; Victòria Carbonell, tècnica del Pla territorial del Penedès; Albert Vaca, tècnic del Pla territorial del Penedès, i Josep Armengol, subdirector d'Acció Territorial i de l'Hàbitat Urbà.

Als tècnics i responsables de la Diputació de Barcelona, per compartir documents, estudis i

treballs en els municipis del Parc Rural en l'àmbit del turisme, el patrimoni, el teixit empresarial i l'activitat econòmica: Xavier Font, cap de l'Oficina Tècnica de Turisme, i Josep Rodríguez, responsable de relacions internacionals de l'Oficina Tècnica de Turisme; Guillem Miralles, de la coordinació tècnica de la Xarxa Productes de la terra; Gaspar Valls, tècnic de l'Oficina d'Activitats, i Isabel Alonso, cap de l'Oficina d'Activitats; Josefa Lleida, cap de l'Oficina Tècnica de Cartografia i SIG local, i Fina Sáez, cap de la Secció de Sistemes d'Informació Territorial. A Helena Ullastres per les hores de converses i debat, d'aquelles que ajuden a madurar i a construir projectes millors; i sobretot a Josep Montasell, ideòleg de la figura dels parcs agraris i dels parcs rurals, per compartir amb generositat, per animar a reflexionar i a construir, per acompanyar, per caminar sense parar, per fer moure tothom qui ha tingut la voluntat i la il·lusió d'emprendre un projecte com aquest.

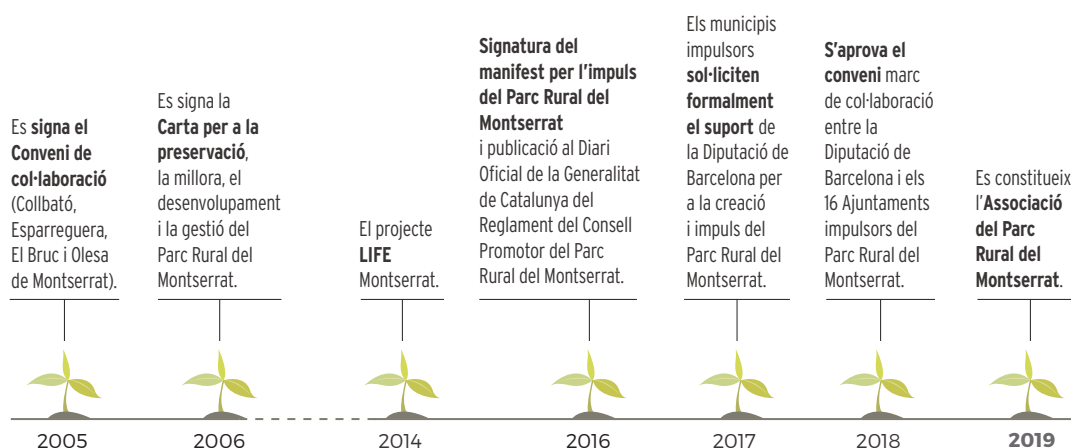
A totes aquelles empreses, entitats, col·lectius, administracions públiques o persones que a títol individual van decidir acceptar la invitació de participar en els tallers territorials, els quals tenien l'objectiu de concretar la finalitat del Parc Rural del Montserrat i proposar accions per assolir-ne els objectius i respondre a les necessitats d'aquest territori en matèria de desenvolupament agrari.

Gràcies a tots vosaltres per compartir el coneixement, les dades, les inquietuds, els somnis o les reflexions del i per al Parc Rural del Montserrat.

01 Introducció

1.1. On i com es va originar el Parc Rural del Montserrat?

CRONOGRAMA DEL PROJECTE DES DEL 2005

L'any 2004 va començar el procés per constituir el Parc Rural del Montserrat, que es va concretar el 2005 formalitzant la signatura d'un **conveni de col·laboració per crear el Parc Rural del Montserrat**. El van signar els ajuntaments de Collbató, Esparreguera, el Bruc i Olesa de Montserrat. Els quatre ajuntaments impulsors del Parc Rural també van elaborar una memòria de projecte per revalorar el sòl agrícola del Montserrat; s'hi apleguen les línies d'actuació principals que podria tenir el futur Parc Rural del Montserrat: recuperació de terrenys agrícoles, consolidació i augment de la població agrària, elaboració de productes de qualitat, foment de l'agricultura ecològica, foment d'infraestructures de reg de suport al conreu de secà, venda de productes amb la marca «Montserrat», creació d'un banc de terres, prevenció d'incendis forestals, millora i recuperació de l'espai fluvial, difusió del patrimoni natural i cultural i impuls turístic.

El maig del 2006 es va signar la «**Carta per a la preservació, la millora, el desenvolupament i la gestió del Parc Rural del Montserrat**», en què s'afirmava que, primer de tot, es volia preservar aquest àmbit del procés urbanitzador per evitar la banalització del territori, per prestigiar les

produccions agràries i per afavorir l'articulació de propostes turístiques, paisatgístiques i gastronòmiques de l'Àrea Metropolitana de Barcelona; i en segon lloc, que es volia millorar i desenvolupar l'àmbit territorial per reconèixer el paper social i econòmic de la pagesia i contribuir a la seva diversificació econòmica. Per mitjà de la Carta es va constituir el **Consell Promotor del Parc Rural del Montserrat** com a instrument de participació i gestió provisional. El setembre del 2006 s'hi va adherir l'Ajuntament d'Abrera i, el 2012, el de Marganell.

L'any 2014 el **programa LIFE Montserrat**, iniciativa de la Diputació de Barcelona amb el suport de l'Associació de Propietaris Forestals Entorns de Montserrat, el Patronat de la Muntanya de Montserrat, el Departament d'Agricultura i la Fundació Catalunya-La Pedrera i catorze municipis i tretze entitats, va servir per reprendre el projecte del Parc Rural del Montserrat. L'objectiu va ser establir un pla de gestió agropastoral integrada com a eina innovadora per preservar la biodiversitat i prevenir els incendis forestals.

L'Ajuntament de Collbató va agafar el lideratge del projecte del Parc Rural del Montserrat i es van ampliar les converses amb els consistoris de l'entorn del massís de Montserrat, que es van

EL PARC RURAL DEL MONTSERRAT, UN PROJECTE FET REALITAT

anar incorporant al Consell Promotor del Parc Rural del Montserrat i hi van sumar l'aportació econòmica, ja definida.

El febrer del 2016 es va publicar al Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya el Reglament del Consell Promotor del Parc Rural del Montserrat i al març, a Collbató, els batlles i regidors dels ajuntaments de Collbató, Olesa de Montserrat, el Bruc, Esparreguera, Vacarisses, Abrera, Sant Salvador de Guardiola, Castellolí i Marganell van signar el **Manifest per l'impuls del Parc Rural del Montserrat**, en què es comprometien a adherir-se a la Carta per a la preservació, la millora, el desenvolupament i la gestió del Parc Rural del Montserrat; a participar en el Consell Promotor, i a demanar a la Diputació de Barcelona, com a òrgan supramunicipal de suport al món local, que participés activament en el projecte.

El 28 de juny de 2017 els municipis impulsors del Parc Rural del Montserrat van sol·licitar formalment el suport de la Diputació de Barcelona per crear i impulsar el Parc Rural del Montserrat, que es concreta en les accions següents:

1. **Creació d'un òrgan de gestió i administració** integrat per tots els municipis que conformen el Parc Rural del Montserrat, i també aquelles entitats públiques i/o privades que es considerin d'interès per al projecte. Es proposa com a figura jurídica

la creació d'una «Associació de municipis».

2. **Disposar d'un tècnic del Parc Rural del Montserrat** que s'encarregui d'implementar el Pla d'Actuacions per als tres anys següents.
3. Redactar i aprovar el Pla de **Gestió i Desenvolupament del Parc Rural del Montserrat**, amb els objectius, les línies estratègiques i les accions que definiran l'acció del Parc Rural del Montserrat.
4. Redactar, aprovar i implementar un **Pla d'Actuacions** per desenvolupar les actuacions prioritàries per endegar el Parc Rural del Montserrat, recollides a la Carta i a la Memòria de l'any 2006.
5. **Garantir la disponibilitat pressupostària** per executar el Pla d'Actuacions els tres anys següents, a partir de les aportacions dels ajuntaments associats i per mitjà d'una petició de col·laboració econòmica a la Diputació de Barcelona.

Responent a la petició dels Ajuntaments impulsors del Parc Rural del Montserrat, i en el marc d'acció de la Diputació de Barcelona relativa al suport a projectes territorials per preservar, gestionar i desenvolupar els espais agraris i rurals, l'any 2018 es va aprovar el Conveni marc de col·laboració entre la Diputació de Barcelona i els ajuntaments impulsors del Parc Rural del Montserrat (Collba-

tó, el Bruc, Esparreguera, Olesa de Montserrat, Castellolí, Sant Salvador de Guardiola, Marganell, Monistrol de Montserrat, Sant Vicenç de Castellet, Castellbell i el Vilar, Vacarisses, Viladecavalls, Ullastrell, Rellinars, Abrera i Castellgalí). Aquest conveni estableix les bases i les eines de col·laboració entre la Diputació de Barcelona, mitjançant l'Àrea de Territori i Sostenibilitat, i els ajuntaments, les quals es concreten en el suport de la Diputació de Barcelona als Ajuntaments per: a) redactar el Pla de Gestió i Desenvolupament del Parc Rural del Montserrat i els plans d'actuacions posteriors; b) formular l'instrument jurídic per gestionar el futur Parc Rural del Montserrat; c) buscar suport econòmic i cofinançament; d) proporcionar assessorament tècnic per implementar les actuacions previstes en els documents de gestió.

1.2. Marc de referència: els espais rurals a Europa, reptes i oportunitats

D'ençà dels anys vuitanta del segle passat la Unió Europea s'ha interessat de manera creixent pels espais rurals, tant en termes d'ordenació com de cohesió territorial, tal com s'expressa inicialment en la Carta Europea d'Ordenació del Territori, de l'any 1983, i en l'Estratègia Territorial Europea, de l'any 1999. A partir de l'Agenda 2000, coincidint amb una de les reformes de la Política Agrícola Comuna (PAC) amb l'objectiu de destinar part del pressupost europeu a millorar els espais rurals, s'aprova el programa pluriennal per al desenvolupament rural, destinat a

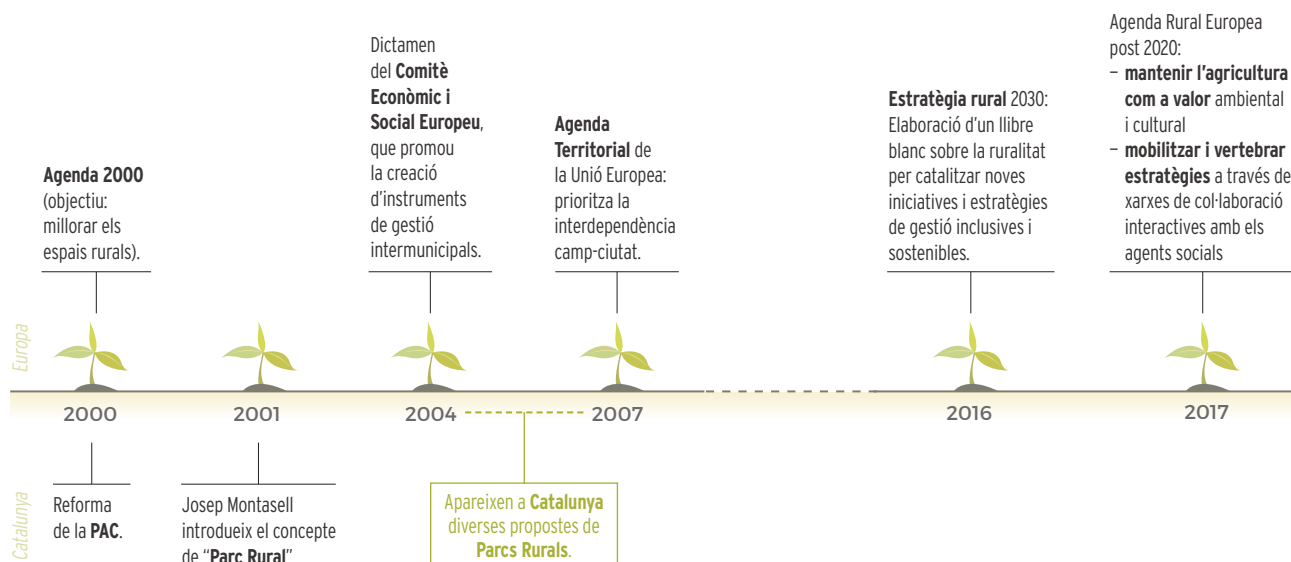
promoure i consolidar la qualitat de vida de les zones rurals europees. Aquest segon pilar de la PAC incideix en la competitivitat agrària i forestal, en la millora del medi ambient, en la gestió del territori i també en la diversificació econòmica de les àrees rurals europees amb la intenció de reconèixer-ne i mobilitzar-ne el potencial i afrontar els desafiaments socials, econòmics i ambientals del territori europeu.

El dictamen del Comitè Econòmic i Social Europeu de l'any 2004 sobre l'agricultura periurbana, des d'una visió d'ordenació territorial, **va promoure la creació d'instruments de gestió intermunicipals** encaminats a augmentar l'eficiència i a millorar els serveis de suport a l'activitat agrària. També subratllava la incorporació de la participació activa com a garantia de present i de continuïtat de l'activitat agrària, celebrava el reconeixement social creixent dels espais agraris i **insistia a promoure plans de gestió i de desenvolupament estratègic per a àmbits territorials de gestió delimitats**. Igualment, l'Agenda Territorial de la Unió Europea de l'any 2007 marcava un nou impuls al desenvolupament territorial dels espais rurals, i donava prioritat a la interdependència camp-ciutat i a les relacions de cooperació per reforçar les identitats i diversitats regionals i protegir el patrimoni cultural i natural en benefici del desenvolupament territorial sostenible.

D'acord amb l'**Agenda Rural Europea post 2020, els territoris rurals** rics en recursos endògens reconeguts per la seva excepcionalitat han de vetllar extremament per preservar el seu patrimoni natural i cultural, per **mantenir l'agricultura com a valor ambiental i cultural i per mobilitzar i vertebrar estratègies per mitjà de xarxes de col·laboració interactives** amb els agents socials, que aportin al territori identitat, qualitat i cohesió. Dins aquest marc i tenint en compte l'Estratègia Rural 2030, es reclama l'elaboració d'un llibre blanc sobre la ruralitat que hauria de ser clau per remarcar el potencial creatiu i innovador d'aquests territoris multisectorials, amb el fi de poder catalitzar noves iniciatives i estratègies de gestió inclusives i sostenibles.

A Catalunya l'oportunitat de protegir i millorar l'espai agrari va néixer sota el guiatge del Consell de Protecció de la Natura l'any 1993,

EVOLUCIÓ DELS PROJECTES DE DESENVOLUPAMENT RURAL A EUROPA

empès per l'elaboració de l'informe del Pla Territorial Nacional (antecedent del Pla Territorial General de Catalunya de l'any 1995). Feia pràcticament dues dècades que alguns tècnics, amb el suport del sindicat agrari Unió de Pagesos, vigilaven de prop l'evolució dels planejaments urbanístics metropolitans amb l'objectiu d'incorporar a les revisions criteris respectuosos amb l'activitat i la superfície agrària. És en aquest context que Josep Montasell, membre del Consell de Protecció de la Natura i director del Parc Agrari del Baix Llobregat, introdueix el concepte de *parc agrari* entès com «l'àrea que l'administració vol intervenir activament per preservar-la de la seva incorporació al procés urbà i per aplicar-hi mesures econòmiques, polítiques, socials, tècniques, educatives i mediambientals per assegurar la seva continuïtat d'ús, procurant la incorporació i millora tecnològica de les seves explotacions agràries». El mateix autor, seguint el fil dels casos reeixits d'Itàlia (Parco Sud a Milà, Conca d'Or a Palerm i Basilico di Prà a Gènova), va elaborar un model teoricopràctic en què deixa constància, mitjançant una anàlisi acurada de variables sobre els valors i les funcions de l'espai periurbà, de les tipologies de parcs en espai no urbanitzable, entre les quals destaca la figura del *parc rural*. Més endavant, Sabaté (2000) i Montasell (2001) van acotar la definició que suma més consens: un parc rural esdevé «un espai amb

identitat natural i cultural on convergeixen tres tipus d'interessos, el productiu de l'activitat econòmica, l'ecològic de la biodiversitat i el social per acollir pràctiques recreatives». **Un parc rural és, doncs, una eina i un model de gestió d'un territori que integra, de manera equilibrada, les funcions econòmiques, ambientals i socials (Montasell 2016).**

La Carta de l'Agricultura Periurbana de l'any 2010, ja dins un context de preocupació social creixent per l'alimentació sana i de proximitat, apostava per mantenir els espais agraris i els serveis ambientals i socials que desenvolupen. Paral·lelament, durant l'última dècada i després d'una llarga reivindicació, des de diferents instàncies públiques i privades s'han fet esforços per avançar tant en l'elaboració d'una Llei d'espais agraris i en la definició del Pla Territorial Sectorial Agrari, com en la creació d'eines i recursos per prendre decisions (el Protocol metodològic per la caracterització dels espais agraris de Catalunya en SIG, de la Fundació Agroterritori, n'és un bon exemple). Amb la proposició de Llei d'espais agraris al Parlament de Catalunya d'ençà del juliol de l'any 2018, s'albira una nova oportunitat per incidir en l'ordenació del medi rural i per articular instruments que garanteixin un model de gestió participatiu i integral que impulsi i dinamitzi els espais agraris. De fet, durant la primera dècada d'aquest segle es té

constància de la iniciativa de tres parcs rurals a Catalunya. Al principi de l'any 2000 va néixer la proposta del Parc Rural de Torre Negra a Sant Cugat del Vallès, que després de diverses vicissituds es va incorporar l'any 2010 al Parc Natural de Collserola; el 2004 va començar el procés per crear el Parc Rural del Montserrat, i el 2007 va aparèixer la proposta, no reeixida, del Parc Rural de la Vall del Llémena, a la comarca del Gironès.

En aquest marc d'engegar els parcs rurals, desenvolupar els plans de gestió és el pas necessari següent; s'impulsa, doncs, el Pla de Gestió i Desenvolupament del Parc Rural del Montserrat. **Aquest document té la voluntat de definir un marc general d'actuació per als propers anys vinents mitjançant una sèrie d'estratègies i mesures encaminades a enfortir el sector agroalimentari i a garantir la permanència dels terrenys sobre els quals l'activitat s'ha d'articular.** També estableix les bases per promoure un model d'agricultura integrat en els valors de la societat i en les dinàmiques comercials i productives del teixit econòmic. En definitiva, fixa les línies estratègiques que es desenvoluparan a mitjà i a llarg termini i que impliquen un compromís entre l'administració i els agents socials del territori.

1.3. Marc conceptual: parcs rurals, una eina per preservar, gestionar i desenvolupar els espais rurals a Europa

Els espais rurals, entesos i percebuts com a realitats locals dinàmiques en entorns naturals d'excel·lència i d'economia diversificada, busquen vies innovadores que els ajudin a remarcar les seves potencialitats, a reconèixer i a mobilitzar les seves capacitats i a fer front als desafiaments socials i ambientals presents i futurs.

Durant les darreres dècades, als espais rurals més acostats a les perifèries metropolitanes hi ha hagut reajustaments interns, sovint com a resultat de la influència territorial immediata que, de manera lenta i progressiva, exerceix la urbanitat reduint el pes de l'activitat agrària i, en paral·lel, reclamant l'obertura d'un ventall de noves expectatives econòmiques lligades a les singularitats geogràfiques de l'àmbit periurbà.

Les dinàmiques urbanes, les pressions per articular infraestructures de comunicació en l'entorn metropolità o la urbanització difusa, emparades per la feblesa i dispersió de les polítiques (supra)municipals i l'abandonament de funcions, han generat impactes (in)directes en l'activitat agrícola i en el mosaic rural que n'han alterat tant el caràcter com el paisatge singular.

L'escassetat en la definició, discussió i implementació d'estratègies de planificació i de gestió territorial a diferents escales ha estès i ha potenciat els sistemes urbans arreu, en detriment dels espais rurals, que han quedat desprotegits i sense suport. Aquesta tendència s'ha palesat, de manera evident i més intensa, en els espais periurbans, que són els més susceptibles als canvis, i ha posat en perill les activitats agràries que acullen, i, en conseqüència, n'han marginat tant l'economia com els ocupats.

Paral·lelament, desenvolupar i articular instruments de protecció i manteniment dels espais naturals, si bé ha afavorit entorns de respecte per la ruralitat i ha dinamitzat noves funcions no agrícoles, no ha sabut ni arribar a acords ni teixir col·laboracions per mantenir els usos i les activitats agràries.

En aquest context, al final dels anys noranta del segle passat va sorgir la figura de *parc agrari* com a garant dels valors i les funcions de l'espai agrari en el marc d'una agricultura sostenible i integrada en el territori. La llavor plantada l'any 1998 pel Parc Agrari del Baix Llobregat va ser el precursor, amb diferents enfocaments i visions de la ruralitat, del Parc Agrari de Sabadell (2007) i de l'Espai d'Interès Natural (inicialment parc rural) de Gallecs (2009), en l'àmbit català. Igualment, es van crear parcs agraris a l'Estat espanyol, que reproduïen el model català: Parque Agrario del Valle del Guadalhorce, Parque Agrario La Güerta (2011), Parque Agrario de Fuenlabrada (2012), Parque Agrario Soto del Grillo (2014).

Darrerament i gràcies a la sensibilitat creixent dels organismes públics amb competències en l'àmbit rural i periurbà a escala municipal, van apareixent iniciatives arreu de l'Estat espanyol que pretenen dinamitzar l'agricultura sotmesa a la pressió urbana i metropolitana. El parc agrari, avui encara sense un marc legal que l'empari, continua sent l'eina d'ordenació i gestió territorial que protegeix i preserva el sòl agrari i enforteix les dinàmiques i activitats amb programes i

© JOSEP ESTRADÉ

projectes que en permeten desenvolupar el potencial econòmic, ambiental i sociocultural des d'un enfocament multifuncional.

També hi ha propostes alternatives i complementàries a la figura del *parc agrari*, obertes a la protecció dels àmbits rurals on l'agricultura i la natura, de manera transversal, exerceixen funcions culturals i econòmiques. **Catalunya, una vegada més, lidera el disseny d'aquesta nova estratègia territorial amb la figura del parc rural, que permet compartir objectius del sector agrari i donar respostes i solucions als interessos del territori.** Alhora, s'enfoca a poder incentivar i a enfortir iniciatives públiques capaces d'interaccionar entre les necessitats de conservació i l'articulació d'activitats d'economia local enfocades a mantenir un bé social com és el capital territorial.

En aquesta mateixa línia, a l'Estat espanyol, i més concretament a les Canàries, també es fa servir la figura de *parc rural*, si bé per designar la coexistència d'activitats de caràcter rural (i agrari) amb d'altres funcions d'interès natural i/o ecològic (marcadament protegides i dominants). Precisament els set parcs rurals d'aquesta comunitat s'aixopluguen en figures declarades de protecció dels espais naturals (i al seu torn integrades a la International Union for Conservation of Nature, IUCN).

A Europa, a la regió italiana de Basilicata, entre diferents parcs naturals fa poc temps que es situa el projecte de Parc Rural del Vulture (a l'est dels Apenins i a l'entorn del Monte Vulture, zona vitivinícola amb denominació d'origen controlat). Té la voluntat de protegir i reconèixer el valor ambiental i paisatgístic d'un àmbit volcànic excepcional i vol remarcar el seu patrimoni cultural i natural. La finalitat protectora s'acosta a les tesis naturalistes anglosaxones capaces de combinar una funcionalitat doble: conservar el paisatge d'interacció mil·lenària i d'excel·lència i revalorar-lo a partir d'activitats turístiques que incentivin l'economia local i el manteniment del patrimoni com a oportunitat de creixement i de reconexió de les relacions home-natura per construir un territori sostenible.

Parcs agraris, agrícoles, periurbans i rurals obeeixen a criteris de planificació o bé de protecció de la base territorial en la dimensió productiva. Són instruments actius d'un projecte integral del territori (Serratosa 1999) que formen part de la vertebració dels sistemes territorials urbans, els quals, a més de contribuir a ordenar i articular projectes dinàmics en territoris difusos, assumeixen una funció protectora i de manteniment del caràcter rural i de la matriu agroforestal singular.

02 Parc Rural del Montserrat, definició i àmbit territorial

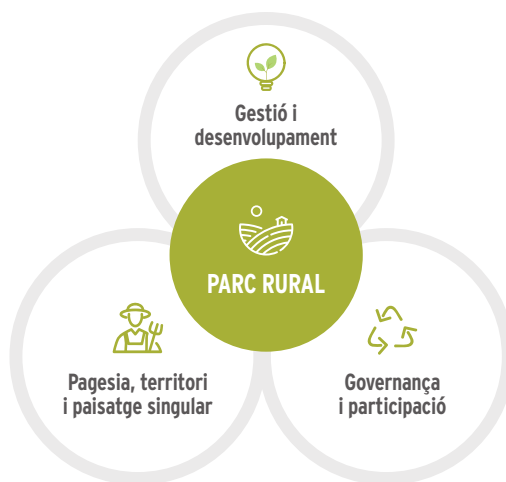
2.1. Què és un Parc Rural?

Un Parc Rural és una eina per preservar, gestionar i dinamitzar un espai rural determinat. El mot *parc* expressa el reconeixement de la singularitat d'un territori i la voluntat de l'administració pública de gestionar-lo específicament protegint-lo, ordenant-lo, desenvolupant-lo i dinamitzant-lo amb el suport de la pagesia i d'altres agents socials. Així, parlem de *Parc Rural* per referir-nos a un projecte de preservació, gestió i dinamització d'un espai rural configurat per un paisatge en mosaic, o amb vocació de ser-ho, on es desenvolupa una activitat productiva econòmica de tipus agrícola, ramader i forestal. Es desitja que l'activitat productiva esdevingui i/o continuï sent l'eix per potenciar i re-valorar activitats complementàries al voltant de l'artesania alimentària, de l'agroturisme, de la restauració, de l'activitat cultural, de la lúdica, etc., i impulsar-ne la personalitat rural reconectant-se amb l'àmbit urbà. És per això que hi ha la voluntat –política i social– de preservar que aquest espai s'incorpori al procés urbà, d'ordenar-lo, de gestionar-lo i de desenvolupar-lo.

2.2. Àmbit territorial del Parc Rural del Montserrat

Els criteris geogràfics que defineixen l'àmbit territorial del Parc Rural del Montserrat s'identifiquen amb claredat des de la geografia física: conforma una àrea de transició a cavall de la Depressió Central i la Serralada Prelitoral Catalana, de la qual forma part. Aquest espai eminentment muntanyós inclou un conjunt de relleus geològics i topogràfics d'extrema singularitat. Cap enfora s'obren conques d'erosió amb personalitat geogràfica: la plana d'Òdena a ponent, la del Bages a l'àmbit septentrional, la del Vallès a llevant; a dins en destaquen dues serralades i una xarxa hidrogràfica excepcional.

QUÈ ÉS UN PARC RURAL?

Els relleus de l'entorn montserratí estan formats per una mola de set kilòmetres de llargada per 3,5 kilòmetres d'amplada i una alçària de 1.236 metres al pic de Sant Jeroni, i per la serralada de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, tots dos dins el Parc Natural del mateix nom i físicament separats pel coll d'Estenalles, que fa de divisòria d'aigües entre els rius Llobregat i Besòs.

El sistema hidrogràfic del Parc Rural s'estructura entorn del riu Llobregat, un dels principals cursos fluvials de Catalunya, que aprofita els materials tous del terreny i provoca l'erosió càrstica dels conglomerats, que forma cingles, avencs i coves, barrancs, torrenteres i penya-segats de gran bellesa que esdevenen punts de trobada i de recorregut de senders i de vies ferrades.

Des de la perspectiva de la geografia humana es reforça la idea d'espai de transició: el perfil rural es desdibuixa entre dues vegueries (Catalunya Central i l'Àrea Metropolitana de Barcelona), quatre comarques (l'Anoia, el Baix Llobregat, el Bages i el Vallès Occidental) i setze municipis. L'extensa xarxa de comunicacions conforma un conjunt viari i ferroviari que travessa el Parc Rural de nord a sud i d'est a oest (i que s'estendrà a mitjà o llarg

termini s'ampliarà), sovint salvant desnivells orogràfics, cosa que li atorga una ubicació geoestràtègica preferent al costat de la conurbació barcelonina, dins la segona corona metropolitana.

Més enllà de les decisions i els interessos polítics, la seva unitat s'explica per l'objectiu comú de coordinar esforços entre pobles amb un sentiment del lloc, amb una identitat local i cultural, amb interessos col·lectius fruit d'una localització geogràfica complexa carregada d'amplis corredors de trànsit i amb desenvolupament econòmic quasi perifèric i allunyat dels centres de decisió. Un espai de transició que gairebé passaria desapercebut si no fos que, ocupant un lloc central que lidera la plana, hi trobem la muntanya de Montserrat, i el Parc Natural des del 1987. La muntanya atreu diàriament milers de turistes per la bellesa i el simbolisme (espiritualitat).

És a dir, que ens referim a un àmbit territorial frontissa entre espais clarament definits, un espai intermedi amb un gran potencial a causa d'un entorn poc conegut i amb un extens llegat cultural i natural en què la diversitat de paisatges i patrimonis és resultat de característiques geogràfiques i dinàmiques socioeconòmiques de primer ordre.

Un espai productiu fruit d'un mosaic agroforestal que necessita la voluntat dels agents socials per executar estratègies conjuntes, integrades i transversals, per marcar un caràcter territorial propi, tenint-ne en compte la rellevància, i per desenvolupar estratègies de cohesió socioterritorial. Amb la figura del Parc Rural del Montserrat, el camí és obert i el debat encetat perquè el Pla de Gestió que es presenta pugui servir per harmonitzar els mecanismes existents i futurs i maximitzar l'eficiència per desplegar l'operativitat del territori.

Com és aquest territori?

PAISATGE EXCEPCIONAL

Espai eminentment muntanyós, amb relleus geològics i topogràfics d'extrema singularitat

INTERACCIÓ DE L'HOME AMB LA TERRA

Un àmbit territorial frontissa entre espais clarament definits, un espai intermedi i amb un extens llegat cultural i natural.

RIC EN TEXTURES, FORMES I COLORS

Cap enfora, s'obren conques d'erosió amb personalitat geogràfica: la plana d'Òdena a ponent, la del Bages a l'àmbit septentrional, la del Vallès a llevant; a dins, en destaquen dues serralades i una xarxa hidrogràfica excepcional.

CAMPS QUE ES FONEN AMB HARMONIA

Un espai productiu fruit d'un mosaic agroforestal on camps i boscos es barregen i dibuixen un paisatge amb formes i colors diversos.

COVES, CINGLERES I BARRANCS

El sistema hidrogràfic del Parc Rural s'estructura a l'entorn del riu Llobregat, que aprofita els materials tous del terreny i provoca l'erosió càrstica dels conglomerats.

UN PAISATGE PER ASSABORIR

Productes de la terra i de la nostra cultura, com l'oli, el vi, els formatges, fruit d'una llarga tradició i història i amb un estret vincle amb el territori.

03 Diagnosi preliminar

Amb l'objectiu d'identificar els reptes de la pagesia i dels agents socioeconòmics vinculats a l'activitat agrària i el territori rural, i d'articular propostes de futur capaces d'integrar el potencial endogen del territori i enfortir el capital social de l'àmbit supramunicipal, l'octubre del 2017 es va impulsar, amb caràcter definitiu, la proposta d'estudi del Parc Rural del Montserrat.

L'any 2018 la Fundació Agrotèrritori, per encàrrec de la Diputació de Barcelona, va començar l'estudi elaborant una diagnosi profunda del territori del Parc Rural del Montserrat (vegeu l'apartat 3.1 d'aquest document); més concretament, de l'àmbit territorial dels setze municipis impulsors del Parc Rural del Montserrat (Collbató, el Bruc, Esparreguera, Olesa de Montserrat, Castellolí, Sant Salvador de Guardiola, Marganell, Monistrol de Montserrat, Sant Vicenç de Castellet, Castellsbell i el Vilar, Vacarisses, Viladecavalls, Ullastrell, Rellinars, Abrera i Castellsalí). Es pretenia fer una anàlisi en profunditat del Parc Rural del Montserrat adreçada a entendre els valors socials, històrics, rurals, naturals i turístics del territori amb la finalitat d'identificar-ne els principals reptes i oportunitats, conflictes i potencials (vegeu l'apartat 3.2 d'aquest document), la proposta d'accions per afrontar

aquests reptes i oportunitats, i identificar propostes d'eixos de treball a partir dels quals es poguessin articular les accions proposades. A partir d'aquests eixos, i després dels debats del procés participatiu (vegeu l'apartat 3.3 d'aquest document), s'elabora la proposta final de línies estratègiques (vegeu l'apartat 4.3 d'aquest document), que s'han anat articulant en objectius estratègics i mesures o accions (vegeu l'apartat 5 d'aquest document).

Un cop acabada l'anàlisi prospectiva del Parc Rural del Montserrat i la identificació dels seus principals reptes i oportunitats, l'estudi previ a redactar el futur Pla de Gestió i Desenvolupament va complementar amb:

- a. Un informe econòmic sobre les dinàmiques de canvi en el món rural, i els nous enfocaments per al desenvolupament rural i el re-alcament de l'activitat agrària i la seva viabilitat a partir de diversos escenaris de futur a mitjà i a llarg termini. El Grup de Recerca en Desenvolupament Rural de la Universitat Autònoma de Barcelona, DRUAB, va ser el responsable de desenvolupar aquesta anàlisi.
- b. Una diagnosi participativa fent tallers amb els agents del territori per incorporar una visió dels sectors des d'una perspectiva holística de les preocupacions i les potencialitats compartides pels actors socioeconòmics, ambientals i culturals del territori i delimitar reptes i oportunitats. *Raiels SCP, iniciatives que arregen* va dinamitzar els tallers i va elaborar el document d'anàlisi dels resultats.

3.1. Diagnosi territorial

En aquest apartat es presenta un resum de la diagnosi territorial del Parc Rural del Montserrat, que ens permetrà aproximar-nos-hi a partir d'una radiografia focalitzada a analitzar els àmbits temàtics següents: **geografia i demografia, planejament municipal, eines i figures per a la gestió i planificació del territori, caracterit-**

zació del sector agrari, sector agroalimentari, recursos forestals, recursos d'interès natural, recursos d'interès cultural i social, recursos d'interès lúdic i altres recursos de promoció.

La caracterització territorial i les dinàmiques actuals del territori s'han fet recopilant estudis, projectes i estadístiques existents, complementades amb entrevistes a actors clau del territori i amb el treball de camp per il·lustrar les evidències territorials i agràries detectades.

Aquesta radiografia s'ha fet als setze municipis que van signar el conveni de col·laboració amb la Diputació de Barcelona per crear i impulsar el Parc Rural: Collbató, el Bruc, Esparreguera, Olesa de Montserrat, Castellolí, Sant Salvador de Guardiola, Marganell, Monistrol de Montserrat, Sant Vicenç de Castellet, Castellbell i el Vilar, Vacarisses, Viladecavalls, Ullastrell, Rellinars, Abrera i Castellgalí.

La geografia

El Parc Rural del Montserrat se situa al final de la Depressió Central Catalana i forma part de la Serralada Prelitoral Catalana. Inclou un conjunt de relleus geològics i topogràfics de singularitat i excepcionalitat extremes.

Només el 7 % del territori (2.605 ha) és pràcticament pla i amb bona aptitud per als conreus; per contra, cal destacar que el 58 % (21.245,4 ha) només admet conreu en feixes. El municipi amb relleu més suau és Abrera, que contrasta amb els canvis abruptes d'Esparreguera i de Collbató. Marganell, Monistrol de Montserrat i Rellinars presenten més de tres quartes parts del terme municipal amb pendents superiors al 20 %.

Mapa de pendents del Parc Rural del Montserrat

Font: elaboració pròpia.

Les condicions d'aridesa derivades del clima i l'escassetat de planes agrícoles evidencien la urgència de promoure mesures de protecció, gestió i desenvolupament dels espais agraris com a element integrador dels valors productius, paisatgístics, ambientals i econòmics del Parc Rural del Montserrat.

Demografia i societat

El Parc Rural del Montserrat, amb una superfície de 347,9 km² (semblant a la del Maresme o a la del Moianès), abraça una població de 102.545 habitants (2017). Tot i la proximitat de la regió metropolitana de Barcelona, pel caràcter marcadament rural té una densitat de 295 habitants

SUPERFÍCIE I DEMOGRAFIA

	POBLACIÓ*	SUPERFÍCIE	DENSITAT DE POBLACIÓ
 P.R. del Montserrat	102.545	34.789	295 hab./km ²
 Catalunya	1,4 %	1,1 %	233,5 hab./km ²
 Demarcació de BCN	1,8 %	4,5 %	722 hab./km ²

* Any 2017

Vacarisses va créixer un 85,4 %; Collbató, un 55,1 %; el Bruc, un 40,8 %, i Sant Salvador de Guardiola, un 30,6 %, cosa que coincideix amb l'expansió de les seves àrees residencials. De fet, la immigració s'ha convertit en una de les raons principals de l'increment poblacional d'aquests municipis, on el creixement vegetatiu també s'ha disparat. **El perfil de la població nouvinguda al Parc Rural durant les darreres dècades és el de parelles joves, amb fills o sense, que busquen habitatge com a alternativa de qualitat a la ciutat.** Opten per habitatges unifamiliars en espais equipats i sobretot ben comunicats per resoldre fàcilment la mobilitat diària per motius de feina.

Durant els darrers 5 anys, la demografia presenta, però, un comportament més moderat, amb creixements menors, que ronden el 0,8 %. Fins i tot, en alguns municipis hi ha tendències negatives per la pèrdua d'habitants censats. Tot i això, hi continua havent una estructura poblacional rejuvenida: el 18,2 % dels habitants tenen menys de 14 anys (a Catalunya el percentatge és del 16,8), i només el 15,3 % són més grans de 65 anys (a Catalunya, el 18,6 %).

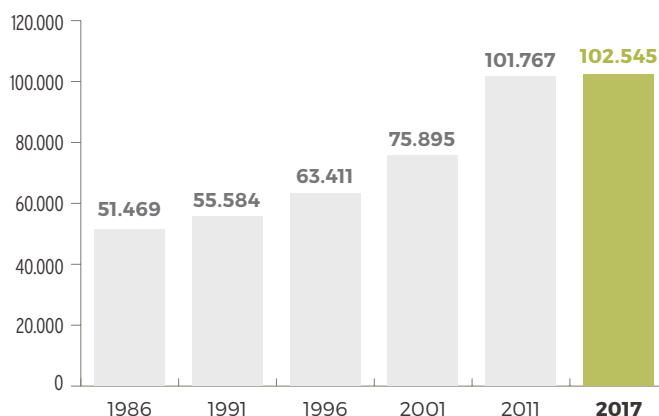
Al Parc Rural del Montserrat hi ha registrades 73 urbanitzacions residencials, que apleguen bona part del poblament disseminat. Són àmbits residencials de baixa densitat que accepten diferents tipologies d'habitatge, tot i que hi predomina la de caràcter unifamiliar. En els últims anys aquests espais urbanitzats, que havien crescut de manera desordenada, s'han anat endreçant, i la intenció és incorporar-los a la trama urbanística amb l'objectiu de preservar els indrets de gran bellesa del paisatge. Vacarisses, a causa de la situació geogràfica de pas entre Manresa i Terrassa i les dues estacions de tren

encapçala el rànquing amb 20 urbanitzacions esparses al seu terme municipal. Sant Salvador de Guardiola, entre Manresa i Igualada, aixopluga 8 urbanitzacions. Són municipis que exerceixen un paper residencial que malauradament dista del seu caràcter rural inicial i s'allunya dels paràmetres d'equilibri i de cohesió social del territorial.

El 80 % dels habitatges del Parc Rural són la residència principal dels seus propietaris; la segona residència representa només l'11 % del total del parc d'habitatges. Un 10 %, però, consten com a buits, i cal remarcar que les tipologies d'habitatges existents s'ajusten poc a la demanda d'una part de la població (especialment dels joves).

El balanç de la mobilitat diària per raons de feina continua sent negativa per al Parc Rural; en surten més ocupats que no pas hi entren, pel fet que els pols de dinamisme econòmic són als extrems de la perifèria. No obstant això, la mobilitat presenta dos tipus de fluxos: un de posi-

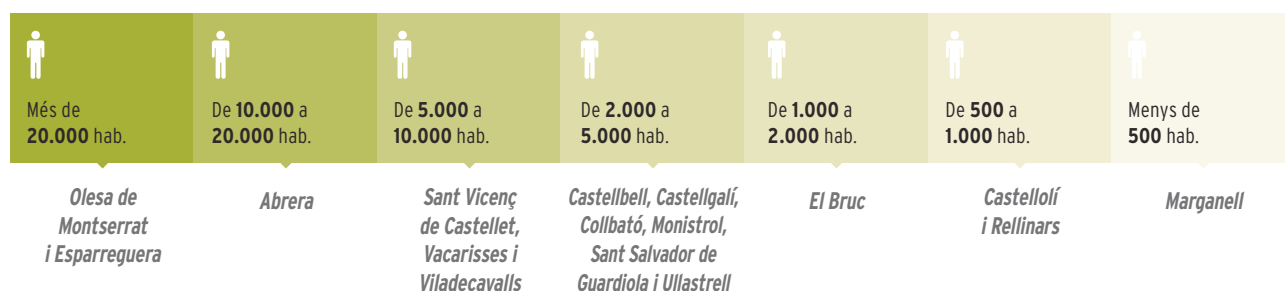
EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ*

* Habitants

Font: elaboració pròpia a partir de dades municipals de l'Idescat.

DISTRIBUCIÓ DEL POBLAMENT

Font: elaboració pròpia a partir de dades municipals de l'Idescat (2017).

tiu i d'entrada d'actius cap a Abrera (sud) i en menys proporció cap a Sant Vicenç de Castellet (nord), i un de negatiu i de sortida protagonitzat per Olesa de Montserrat i Esparreguera, i que representen la major part de la mobilitat de l'àrea del Parc Rural. D'aquesta manera, els fluxos de sortida d'ocupats es dirigeixen diàriament a tres àrees geogràfiques: a Barcelona, a Manresa i a Terrassa.

L'ordenació territorial

El planejament urbanístic municipal el marquen dues característiques principals. **Primer, una desacceleració recent del creixement immobiliari, i segon, un interès a articular propostes encadrades a desenvolupar models territorials que reivindicuin el territori amb criteris de responsabilitat ambiental.** Set municipis del Parc Rural (Abrera, Collbató, el Bruc, Esparreguera, Monistrol de Montserrat, Olesa de Montserrat i Ullastrell) van en aquesta línia. En l'actualitat, revisen o elaboren nous planejaments urbanístics municipals.

Tots coincideixen a haver-se transformat significativament, a tenir els planejaments urbanístics més antics i a aglutinar més superfície municipal en figures de protecció. A mitjà termini alguns quedaran afectats per les noves infraestructures ferroviàries (Línia Orbital i Eix Transversal Ferroviari) i viàries (ròtula d'Abrera-Martorell i l'autovia orbital B-40) programades. Cinc ajuntaments, Castellsbell i el Vilar, Castellsalí, Castellsolí, Sant Salvador de Guardiola i Rellinars, han desenvolupat el planejament urbanístic durant la darrera dècada i ja han incorporat processos participatius oberts a la ciutadania, fet que ha enriquit el debat i ha dissenyat els escenaris de futur.

Des del planejament urbanístic els sòls no urbanitzables representen el 92,37 % (32.117 ha) de la superfície total del Parc Rural del Montserrat. Són espais amb funcions diverses que l'ordenació municipal classifica d'acord amb la legislació sectorial pels valors en matèria de sòls, racionalitat i contingut agrícola i forestal segons les dinàmiques socioterritorials de cada municipi.

PLANEJAMENT URBANÍSTIC ALS MUNICIPIS DEL PARC RURAL DEL MONTSERRAT

ORIENTACIÓ PRINCIPAL DEL PLANEJAMENT	PLANS D'ORDENACIÓ URBANÍSTICA		
	VIGENTS	EN PROCÉS DE REVISIÓ	
		PLANEJAMENT ACTUAL	PLANEJAMENT FUTUR (TENDÈNCIA)
MEDI NATURAL	Rellinars (2014)		el Bruc
	Castellsalí (2015)		Ullastrell
	Castellsbell i el Vilar (2015)		Collbató
	Marganell (2007)	Monistrol de M. (2001)	Esparreguera
AGRICULTURA		Collbató (1984)	
		Esparreguera (2005)	
	St. Salvador de Guardiola (2015)	el Bruc (1992)	
INDUSTRIAL	Vacarisses (1990)	Ullastrell (1992)	
	Castellsolí (2015)	Olesa de Montserrat (1993)	
	Viladecavalls (2008)		
	St. Vicenç de Castellet (1986)	Abrera (1988)	

Font: elaboració pròpia a partir de la informació del Departament de Territori i Sostenibilitat.

En termes de planejament territorial, l'abast geogràfic del Parc Rural del Montserrat se situa a cavall de dos plans territorials parcials, el de la Regió Metropolitana de Barcelona i el de les Comarques Centrals, amb l'objectiu d'establir les directrius bàsiques per coordinar l'ordenació urbanística i de concretar-ne les actuacions sobre el desenvolupament urbanístic a escala supramunicipal. En aquest context, el sistema d'espais oberts, un dels tres elements bàsics del planejament per estructurar el territori, conjuntament amb el d'assentaments i amb les infraestructures de mobilitat, rep la consideració d'àmbits on conviuen activitats diverses amb predomini del sector agrari dins la matriu agroforestal sovint en regressió i de gran varietat paisatgística.

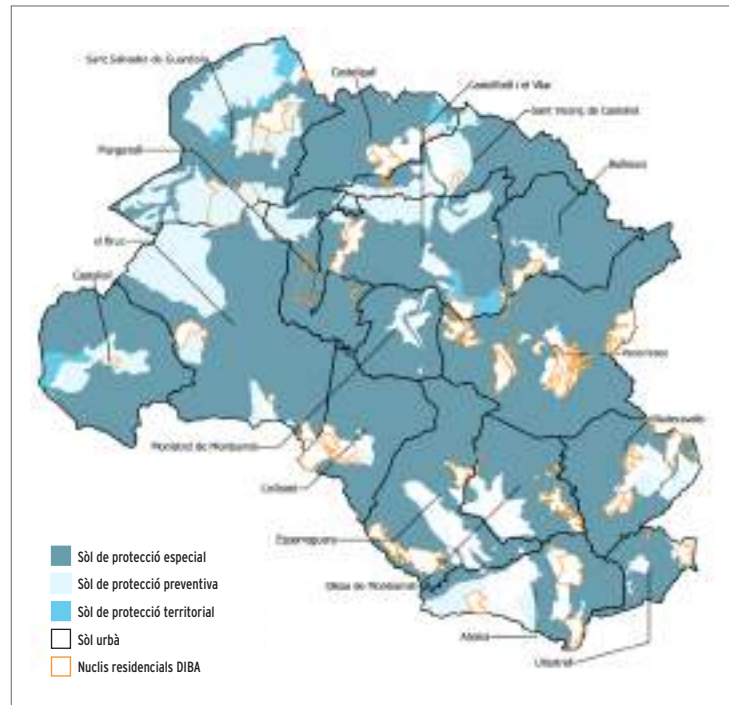
Les estratègies d'ordenació dels plans directors urbanístics vertebraren les principals infraestructures de comunicació del país per mitjà dels plans supramunicipals d'ordenació d'infraestructures futures (l'Eix Transversal Ferroviari, la Línia Orbital i la ròtula de Martorell-Abrera). Des de criteris ambientals el planejament aposta per rehabilitar les lleres del riu Llobregat i els seus afluents per remarcar la natura, el patrimoni cultural i el natural (Pla Director Urbanístic de les Vies Blaves, en procés d'elaboració).

El Parc Rural del Montserrat aplega un mosaic de vuit unitats de paisatge compreses en dos catàlegs del paisatge (el de la Regió Metropolitana de Barcelona i el de les Comarques Centrals) que remarquen dinàmiques del territori. Les unitats de paisatge identificades per aquest àmbit són: Montserrat, pla de Montserrat, i parcialment, el pla de Bages, Sant Llorenç del Munt, la conca d'Òdena, els xaragalls del Vallès, les valls de l'Anoia i la plana del Vallès.

L'activitat agrària

El mosaic agrari del Parc Rural del Montserrat es compon de conreus de secà, camps de cereals, d'oliveres i poca vinya amb prats, pastures i bosc. Al nord, de Sant Vicenç de Castellet a Castelletó, hi predominen les terres llaurades i els espais forestals i de pastura; al sud, a Abrera, a Collbató i a Olesa de Montserrat, el paisatge agrari hi és més heterogeni, amb conreus llenyosos de secà, principalment de vinya, olivera i fruita.

Categories del sòl en el planejament municipal

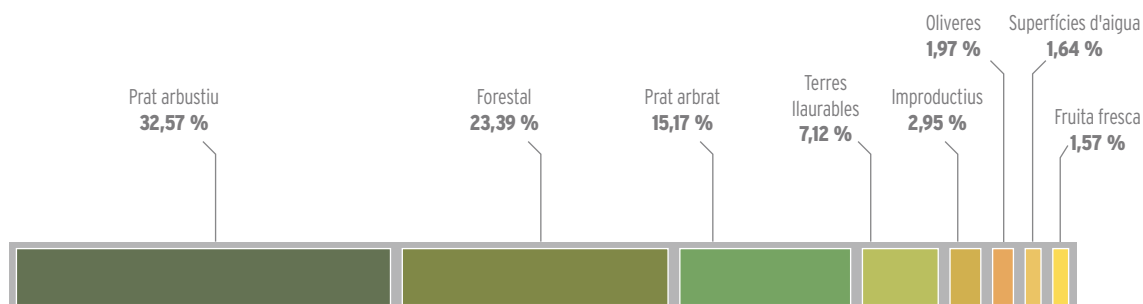
L'espai agrícola és present a només l'11 % del territori del Parc Rural. Segons dades del 2017 hi ha 4.110 hectàrees de conreus (especialment de farratges i cereals). **La superfície forestal representa el 23 %, amb 8.477 ha; els prats i les pastures ocupen el 47 % del total del Parc Rural.** Castellolí i el Bruc són els municipis amb més superfície de bosc. Sant Salvador de Guardiola acumula pràcticament una quarta part de la superfície agrària i el 37 % de les explotacions agràries.

Les terres llaurades, tot i que es distribueixen a tot l'àmbit, es concentren bàsicament als municipis del nord. En canvi, l'olivera es concentra a Olesa de Montserrat, Esparreguera, Collbató i el Bruc. Pràcticament, de vinya només n'hi ha a Sant Salvador de Guardiola, Esparreguera i Abrera.

A l'àmbit meridional, força industrialitzat i urbanitzat i amb poca activitat agrària, es manté un paisatge predominant de secà. A Abrera i a Esparreguera hi destaquen les terres per al conreu de cereals i farratges, seguit dels fruiters, l'olivera i la vinya, acollida a la denominació Penedès. Ullastrell també aposta pel conreu de l'olivera, amb varietat pròpia. Collbató i el Bruc combinen l'olivera, emblema del municipi, però

Font: elaboració pròpia a partir de la cartografia unificada del sistema d'espais oberts del planejament territorial (Departament de Territori i Sostenibilitat, 2012) i de la cartografia dels nuclis residencials (Diputació de Barcelona, 2013).

CONREUS PREDOMINANTS AL PARC RURAL DEL MONTSERRAT

Font: SIGPAC, 2017. Departament d'Agricultura, Ramaderia Pesca i Alimentació.

amb dimensions d'explotació més reduïdes que les d'Olesa, que té els camps de cereals al vessant sud cap a Esparreguera. A Castellolí hi predomina el cereal i el farratge, amb alguns fruiters. Al nord es concentren la major part de les terres llaurades: Sant Salvador de Guardiola destaca per la superfície de conreu cerealístic i, en segon terme, per la vinya. Castellgalí, Sant Vicenç de Castellet i Castellbell i el Vilar, tots amb poc espai agrari, encara fan cereal i vinya.

El conreu de l'olivera és un dels més arrelats al territori. Al Parc Rural del Montserrat s'hi

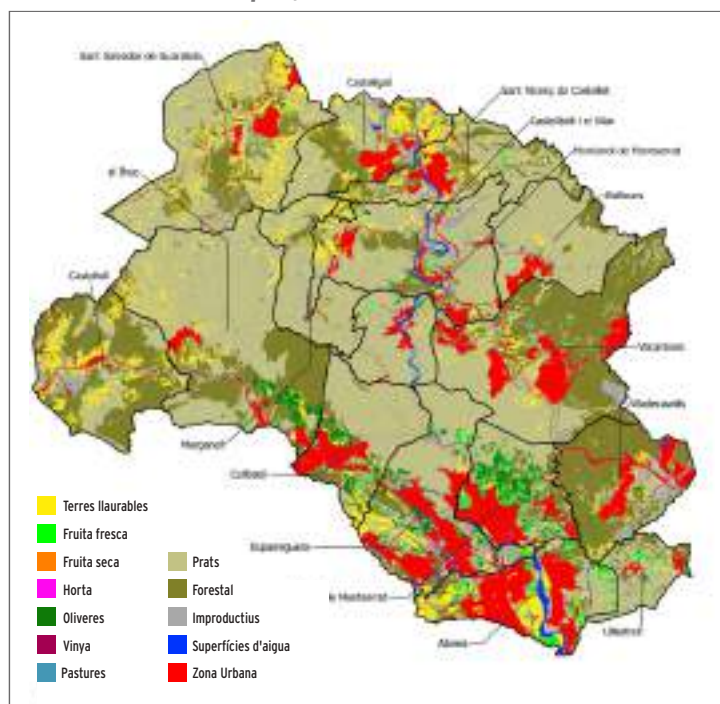
conreen les varietats palomar (o olesana), corbella (o montserratina), vera del montserratí (vera o verdal de Manresa) i becaruda (Ullastrell). Les oliveres se situen en forts pendents i en explotacions de petites dimensions (cas d'Olesa de Montserrat). L'empenta de productors de la zona, disposats a fer valer els productes locals, ha afavorit la recuperació d'aquest patrimoni agrícola. L'oli de la varietat corbella, espècie única i autòctona d'oliveres de la comarca del Bages, al Parc Rural del Montserrat es produeix a Sant Salvador de Guardiola.

La vinya havia estat el conreu predominant fins a la fil·loxera. Les tines, les barraques de vinya, les terrasses de pedra seca, són testimoni de la dimensió que aquest llenyós havia tingut en l'àmbit. Actualment, el conreu només ocupa 129 hectàrees als municipis del Baix Llobregat i a Sant Salvador de Guardiola. La principal destinació és raïm per a vinificació amb la Denominació d'Origen Penedès, DO Pla de Bages i DO Catalunya.

Els ametllers, els presseguers i els cirerers són altres llenyosos de secà propis dels espais de plana a l'àmbit meridional. D'horta n'hi ha a Viladecavalls, Ullastrell, Esparreguera, el Bruc i Castellolí, però havia estat important a Olesa de Montserrat. Entre les varietats autòctones en destaca el tomàquet de Montserrat, el rosa del Cardener, el rosa de Mura o l'esquena verd. També podem esmentar la col brotonera a Ullastrell, municipi on també destaca la DOP Mongeta del ganxet.

L'activitat ramadera se centra en 91 explotacions agràries del Parc Rural. El sector oví i cabrum, amb 29 explotacions i 6.597 caps censats,

Distribució de la superfície

Font: elaboració pròpia a partir del SIGPAC, 2017.

té un paper destacat tant per a la producció de carn, llet i derivats làctics, com per l'acció en la gestió del territori i la reducció del risc d'incendis forestals a tot el Parc Rural. En destaquen en nombre de caps la granja Urpina, a Sant Salvador de Guardiola; la granja ecològica Ferrerolles Vell també Vinya Vella, a Castellbell i el Vilar; Can Flavià, a Abrera, i Fonrosada, a Esparreguera.

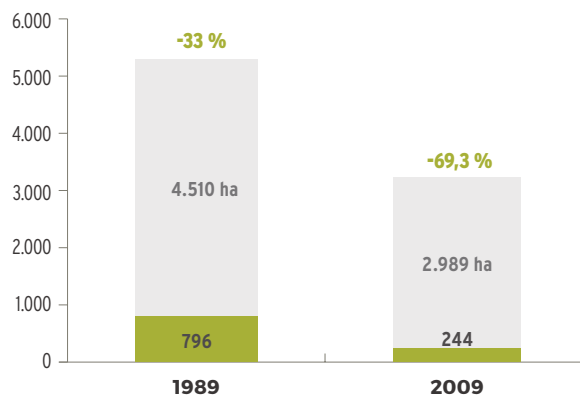
El bestiar porcí i cunícola es concentra al nord del Parc Rural. Cal destacar la Granja Marganell, de l'empresa Pinsos Grau, a Marganell. El sector cunícola el representen la granja Casa Escursell, a Sant Salvador de Guardiola; la granja El Terròs, a Sant Vicenç de Castellet, i Can Florí i Cal Jan Pere de Marganell. Hi ha també granges d'aviram a Castellbell i el Vilar (Granja Torras) i a Ullastrell (Granja Can Rodó). El boví (de llet i de carn) és localitzat principalment a Sant Salvador de Guardiola, Marganell, Abrera, Castellolí i Viladecavalls. Les explotacions lleteres de més renom són a Can Pous i La Pasiega, a Abrera. Natural Hípic, de Castellbell i el Vilar, fa cria de braves. La resta d'explotacions són destinades a la reproducció i cria per a carn; en destaquen en nombre d'animals la Finca Brunet i la Botiguera, a Sant Salvador de Guardiola. A Castellolí hi sobresurt l'explotació agropecuària ecològica Can Mabres, destinada a criar i engreixar vedells en cercle tancat.

L'estructura agrària

En nombre d'explotacions, el Cens agrari (2009) especifica una suma de 2.989 hectàrees de superfície agrària i 244 explotacions agràries. Sant Salvador de Guardiola és el municipi amb més superfície agrícola del Parc Rural, amb 1.595 hectàrees de conreu i 37 explotacions, 16 de les quals són ramaderes. Per contra, Rellinars, amb només una explotació i 36 hectàrees, és el terme municipal amb menys activitat agrària.

El sector agrari ocupa 242 Unitats de Treball Any; el 37 % són titulars d'explotació. No més una quarta part dels ocupats es dediquen plenament a l'explotació agrària, mentre que el 41 % ho fa un 25 % de la jornada. Olesa de Montserrat, Esparreguera, Sant Salvador de Guardiola i Abrera són els termes municipals amb més dinamisme agrari, i per això coincideixen

EVOLUCIÓ DEL NOMBRE D'EXPLOTACIONS AGRÀRIES I DE LA SUPERFÍCIE AGRÀRIA UTILITZABLE

Font: Evolució del nombre d'explotacions agràries i de la superfície agrària entre el 1989 i el 2009 (cens agrari).

RÈGIM DE TINENÇA DE LA TERRA

Font: Cens agrari del 2009, Idescat.

xen a aglutinar més mà d'obra agrària. En general, els sistemes agraris mediterranis de secà són poc exigents en mà d'obra i en dedicació a les tasques agrícoles.

Pel que fa a la tinença de la terra, el 66 % dels espais conreats són explotats pels propietaris, mentre que el 19 % és a les mans d'arrendataris, i el 15 % restant, en règim de parceria.

Segons la darrera Declaració Única de Conreus del Departament d'Agricultura, al Parc Rural del Montserrat hi ha 208 declarants (38 dels quals es corresponen amb explotacions agràries dirigides per persones jurídiques), que s'encarreguen de 8.665 hectàrees de conreus, espais forestals, pastures i guarets. Només 41 titulars d'explotació agrària són dones, i la mitjana d'edat és de 63 anys; els homes, la majoria dels titulars de les explotacions, tenen una mitjana de 57 anys. El Bruc, Sant Salvador de Guardiola, Esparreguera i Vacarisses són els municipis que apleguen més pagesos joves; la pagesia de més edat és a Sant Salvador de Guardiola i Castellsal, cosa que coincideix amb els àmbits més agraris del Parc Rural.

S'observa una acusada concentració de terres: el 40 % de la superfície declarada el 2017 es correspon amb explotacions agràries de

©MARC PUIG

més de 300 hectàrees, que se situen a l'àmbit septentrional, especialment a Sant Salvador de Guardiola, Castellgalí, Castellbell i el Vilar, Marganell i el Bruc.

Les xifres indiquen que l'activitat agrària continua tenint poc pes, tant en valor de producció com en volum d'explotacions agràries. Segons el cens agrari, els granívors (porcs i aviram) representen el 41 % del sistema productius agraris, i el conreu l'olivera i la vinya, el 21 % del valor total; els herbívors (boví de carn i de llet, oví i cabrum), el 19 %.

Hi ha 155 perceptors d'ajudes de la Política Agrícola Comuna, que reben un import total de

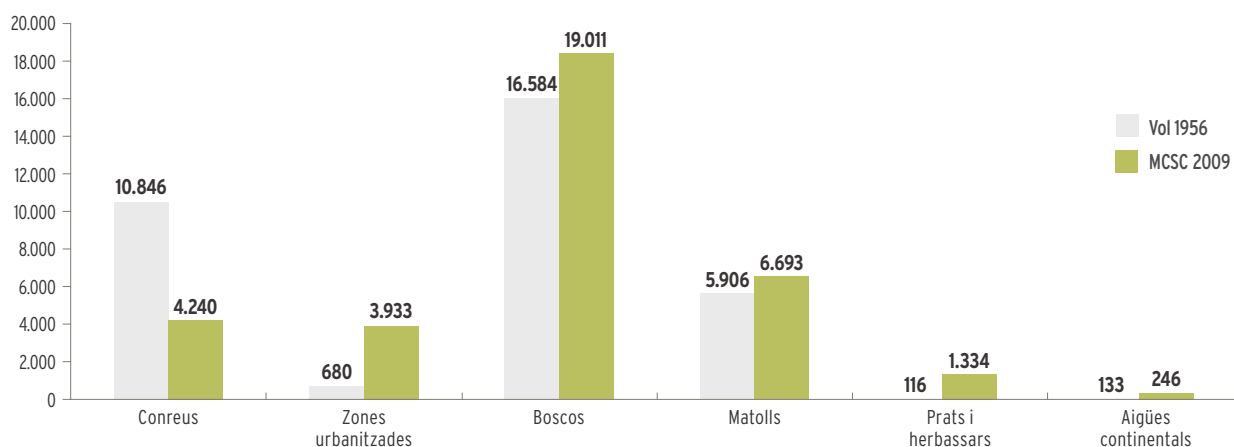
811.134,64 euros, la major part en concepte de pagament bàsic. Les ajudes per pràctiques beneficioses per al medi ja acumulen el 19 % de la suma percebuda i van destinades a quasi la meitat dels beneficiaris. 20 perceptors reben subsidis per fer inversions en zones forestals i per millorar la viabilitat dels boscos de l'àmbit; 8 són agrupacions de defensa forestal de l'àmbit del Parc Rural. Per municipis, Abrera, Olesa de Montserrat i Sant Salvador de Guardiola, amb produccions agràries diversificades, encapçalen el rànquing de sol·licituds d'ajuts.

Canvis en la matriu biofísica

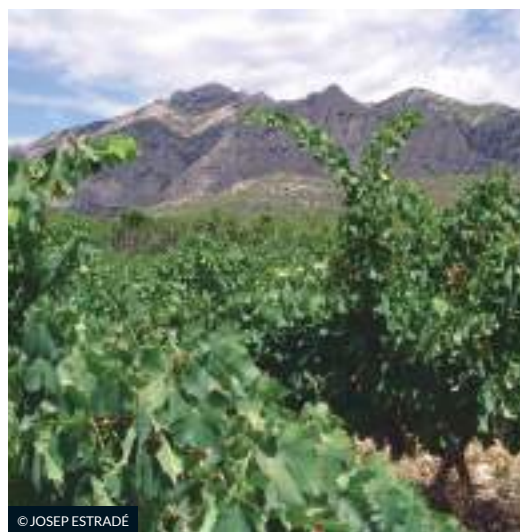
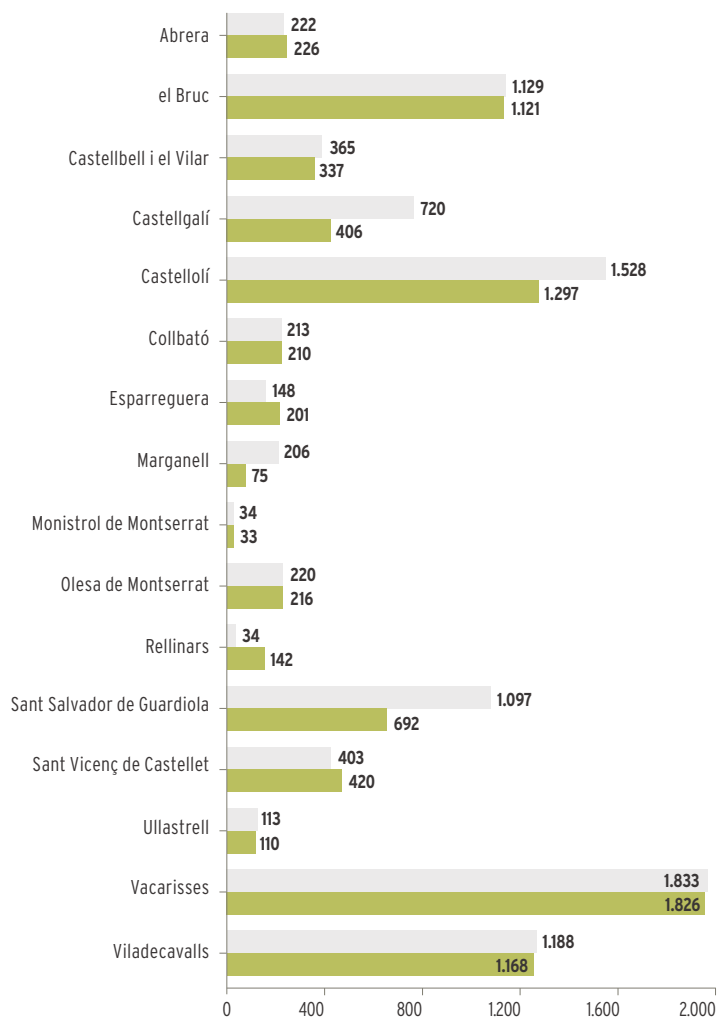
L'evolució de les cobertes del sòl entre el 1956 i el 2009 palesa una clara recessió de les terres de conreu, amb una pèrdua de 6.607 hectàrees. S'ha produït una artificialització profunda dels àmbits més planers i més ben comunicats, amb un total de 3.253 ha urbanitzades. També ha augmentat la superfície forestal (en 2.427 ha), sobretot pel procés d'abandonament de l'activitat agrària.

Pràcticament la totalitat dels municipis han reduït més d'un 50 % la superfície de conreus entre el 1956 i el 2009, tot i que la reculada és més accentuada al sud i al nord. En tots dos casos s'acusa la progressió del creixement urbanístic, industrial i logístic, però també l'impacte dels incendis forestals, l'abandonament

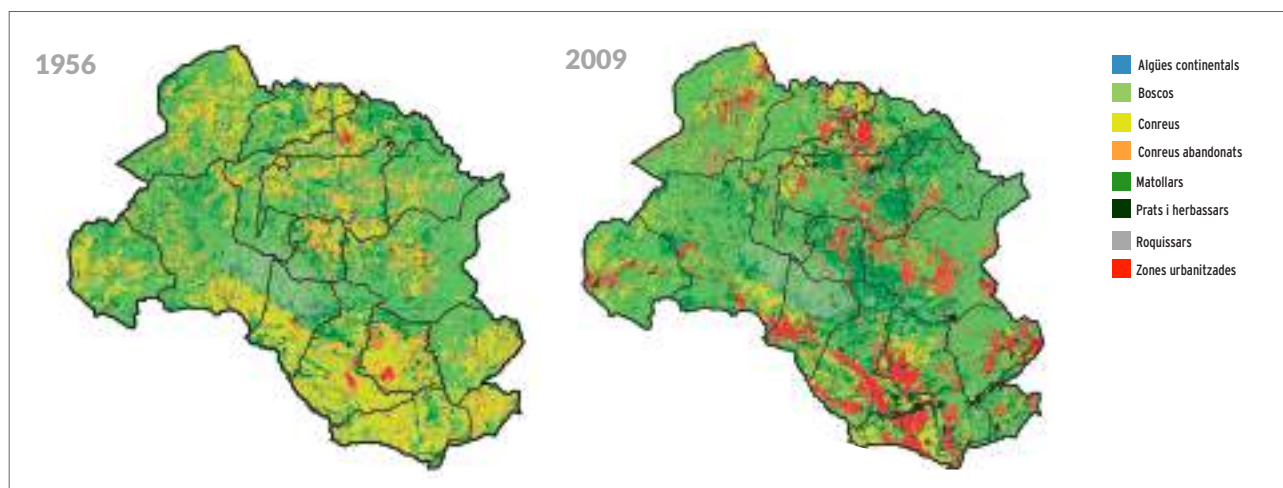
EVOLUCIÓ DE LES COBERTES DEL SÒL ENTRE EL 1956 I EL 2009

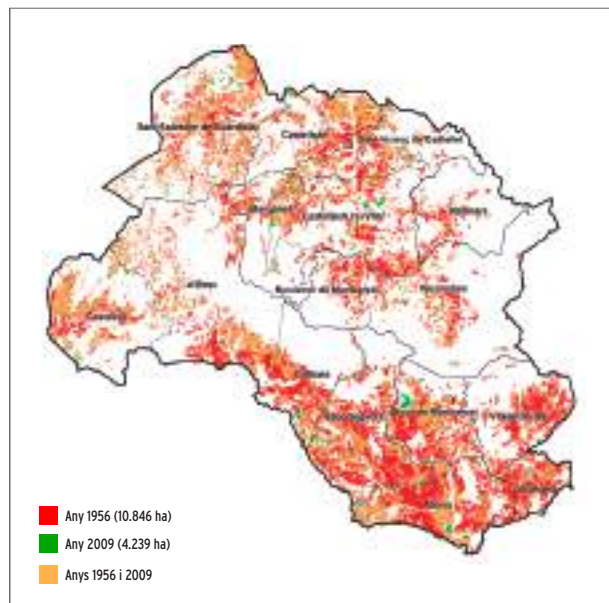
DISTRIBUCIÓ MUNICIPAL DE LA SUPERFÍCIE DE CONREUS EL 1956 I EL 2009

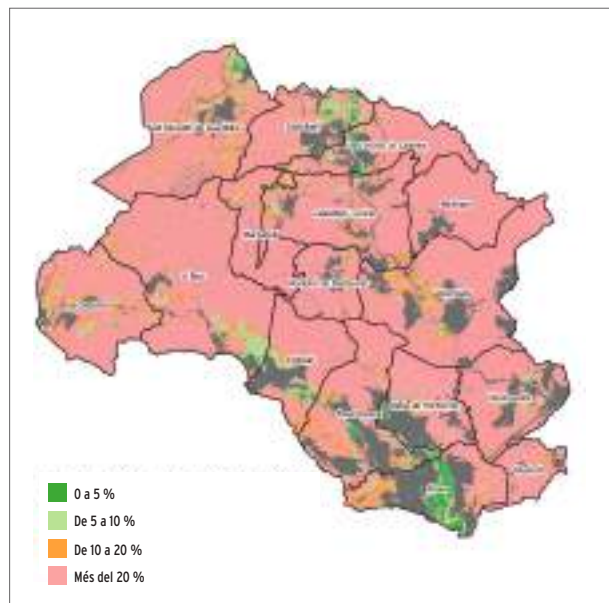
Cobertes del sòl

Font: mapa de cobertes del sòl (CREAF).

Pèrdua de sòl agrícola entre el 1956 i el 2009

Font: elaboració pròpia a partir de dades del vol americà del 1956 i del Mapa de cobertes del sòl de Catalunya del 2009 (CREAF).

Pendent mitjà

Font: SIGPAC, 2017.

de les activitats lligades al bosc i l'expansió de les urbanitzacions. L'escassa presència d'espais agraris planers i aptes per a l'agricultura (amb clar predomini de pendents de més del 20 %) palesa la necessitat de promoure des del Parc Rural del Montserrat mesures de protecció, gestió i desenvolupament dels espais agraris com a element integrador dels valors productius, paisatgístics, ambientals i econòmics del territori.

Al Parc Rural del Montserrat hi ha 27 productors ecològics censats al Consell Català de la Producció Agrària Ecològica, amb 1.600 hectàrees conreades, el 5 % de les quals són olivera, mentre que el 77 % són prats i pastures (1.242 ha). Hi ha 7 explotacions ramaderes ecològiques, principalment de boví de carn als termes municipals de Castellolí i Sant Salvador de Guardiola. Els municipis de Castellbell i el Vilar i de Marganell apleguen la part més gran de superfície ecològica de l'àmbit.

El sector agroalimentari

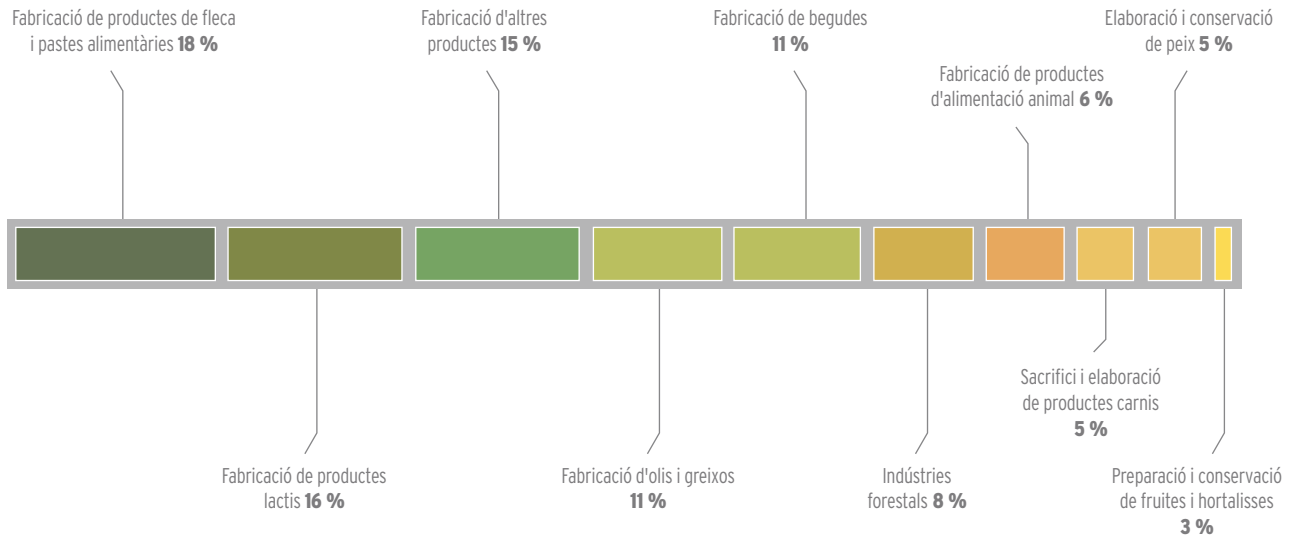
Els canals de venda directa o de proximitat de productes locals tenen bona acollida al territori. Entre els productes d'elaboració i venda lo-

cal hi sobresurten els formatges i el mató, l'oli d'oliva, el vi i la mel. Ben arrelats al territori i amb forta tradició, disposen de marca pròpia i reconeguda dins i a fora de Catalunya. Els productes emblemàtics de l'entorn de Montserrat són els formatges i el mató, l'oli, el vi (al sud i amb la DO Penedès a Abrera, al nord amb la DO Pla de Bages). Es poden adquirir en mercats i fires, en agrobotiges (i també en línia), i fins i tot a les explotacions que fan venda directa i al Monestir de Montserrat.

Segons els registres oficials, hi ha 26 productors adherits al decret de venda de proximitat del Departament d'Agricultura. El 24 % fan conreus d'horta i un 24 % més, d'oliva i oli. El 54 % elaboren o transformen els seus propis productes i el 45 % en fan la venda directa a l'explotació mateixa. El registre d'artesania alimentària té censats al Parc Rural del Montserrat 22 mestres artesans, principalment formatgers, forners o pastissers. A més, 31 empreses tenen els productes adherits a la Xarxa Productes de la terra de la Diputació de Barcelona.

El Registre d'Indústries Agràries i Agroalimentàries de Catalunya del Departament d'Agricultura té censats 62 establiments agroalimentaris

ESTABLIMENTS AGROALIMENTARIS

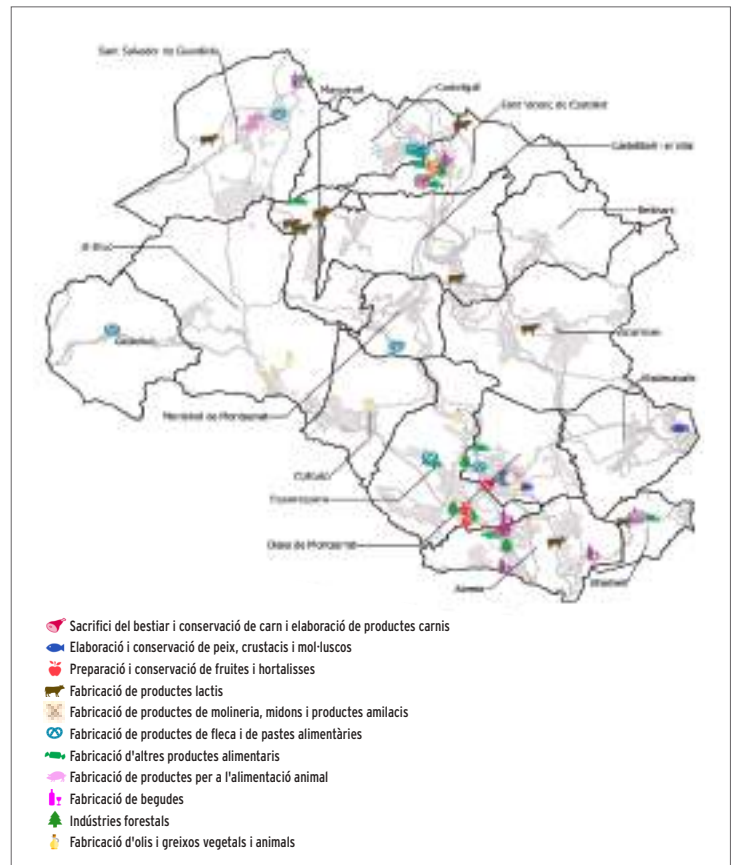
Font: Registre d'indústries agràries i agroalimentàries de Catalunya. Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació

al Parc Rural del Montserrat, situats principalment als vessants meridional i septentrional. En destaca la fabricació de productes làctics, amb 10 establiments; d'oli d'oliva, amb 7 establiments, i de begudes. Alguns exemples són Cal Pujolet SCP, Formatgeria La Frasera, Fundació Ampans, La Pasiega SAT, en els derivats làctics; la Fundació Agrícola Olesana, Octer SL, Oliveraires Palomar Olesana, en l'oli d'oliva, i El Celler Vitícola d'Ullastrell, Can Morral del Riu, SAT Sucarrats o Fargas-Fargas, en el vi. A més, hi ha d'altres empreses agroalimentàries extensament reconegudes, com Productos Alimenticios Gallo SL, Nostrum SL i Bo de Debò.

El bosc

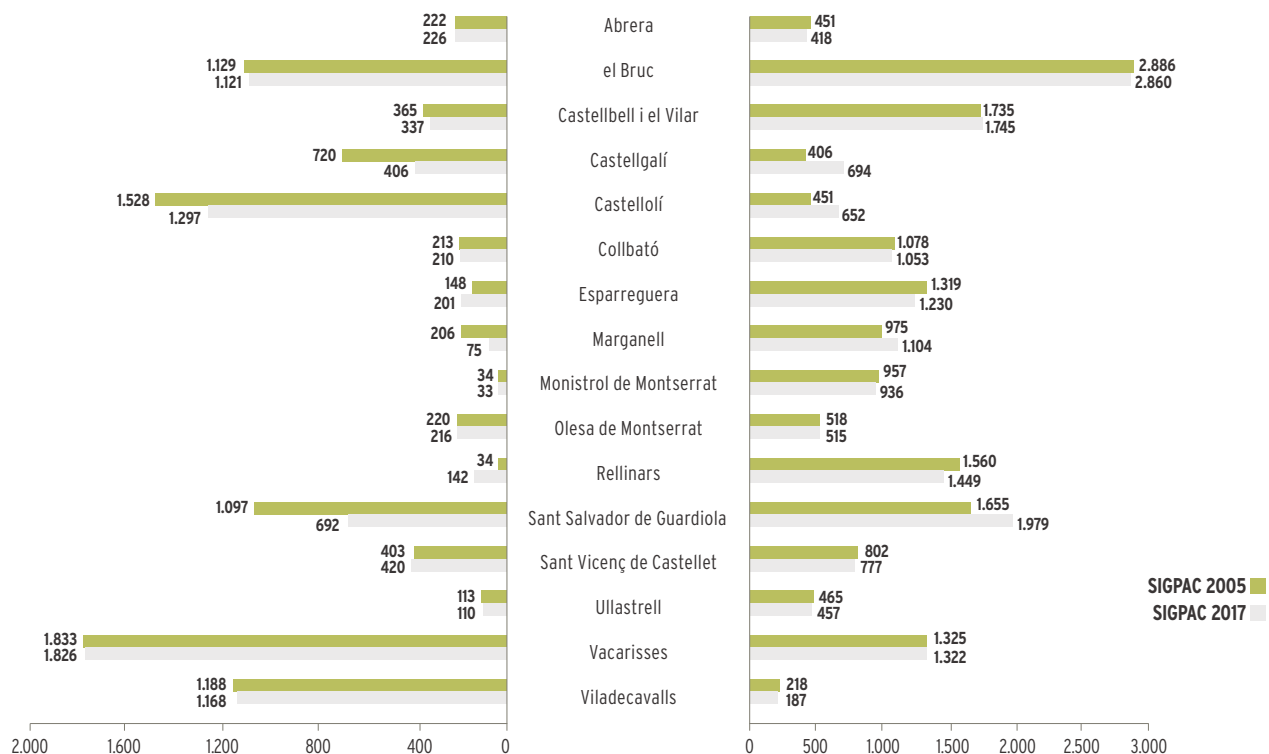
El 70 % de la superfície del Parc Rural del Montserrat és de caràcter forestal (8.477 ha); 17.375 ha són prats i pastures. El Bruc és el municipi més agrest, amb 1.121 ha de forestal i 2.860 ha de prats i pastures, i Vacarisses té 1.826 ha de bosc. Els municipis més septentrionals de l'àmbit acumulen més superfície de prats i pastures, en part com a resultat de l'evolució de les masses forestals cremades als incendis. El bosc se situa en un relleu variable pel

Establiments del RIAAC per sector econòmic

Font: Registre d'indústries agràries i agroalimentàries de Catalunya. Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació.

EVOLUCIÓ DE LA SUPERFÍCIE FORESTAL I DE PRATS I PASTURES, 2005 I 2017

Font: SIGPAC del 2005 i del 2017. Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació.

que fa a alçades, pendents i orientacions. No obstant això, **el 38 % és en pendents superiors al 30 %**, és a dir, en espais poc accessibles i de baix aprofitament de la fusta.

Al Parc Rural hi predomina el bosc dens mediterrani de pi blanc i alzina, i hi apareixen boscos densos de regenerat del pi blanc i de rebrotada d'alzina.

L'alta recurrència d'incendis forestals en aquest àmbit ha facilitat articular esforços en la gestió del forest per mitjà de la creació de l'Associació de Propietaris Forestals el 2004 (amb una superfície de 6.597,9 hectàrees associades), com també el desplegament de projectes de gestió forestal com ara Guardabosc i el projecte LIFE Montserrat, que realcen l'activitat ramadera extensiva tradicional com a eina efectiva en la prevenció d'incendis i la conservació del patrimoni natural i la biodiversitat.

En un escenari d'impactes a causa del canvi climàtic, amb períodes irregulars de pluges i sequeres i un augment del risc d'incendi

forestal, es fa imprescindible gestionar el mosaic agroforestal. Per aquest motiu la Diputació de Barcelona ha construït 1.592,7 quilòmetres de xarxa de vies i 293 punts d'aigua adaptats a les necessitats dels serveis d'incendis. D'altra banda, el Centre de la Propietat Forestal també relaciona 46 instruments d'ordenació i gestió forestal (Sant Salvador de Guardiola i el Bruc són els municipis amb més quantitat i superfície amb planificació forestal).

Biodiversitat i riscos

Els espais naturals protegits del Parc Rural del Montserrat formen part de la matriu territorial del sistema d'espais oberts de la demarcació de Barcelona. Són elements del patrimoni natural d'excel·lent diversitat per la situació geogràfica (muntanya i espais fluvials), pels hàbitats agraris i per la conformació integral de boscos, bosquines, prats i pastures. Al Parc Rural del Montserrat hi destaquen el Parc Natural de la

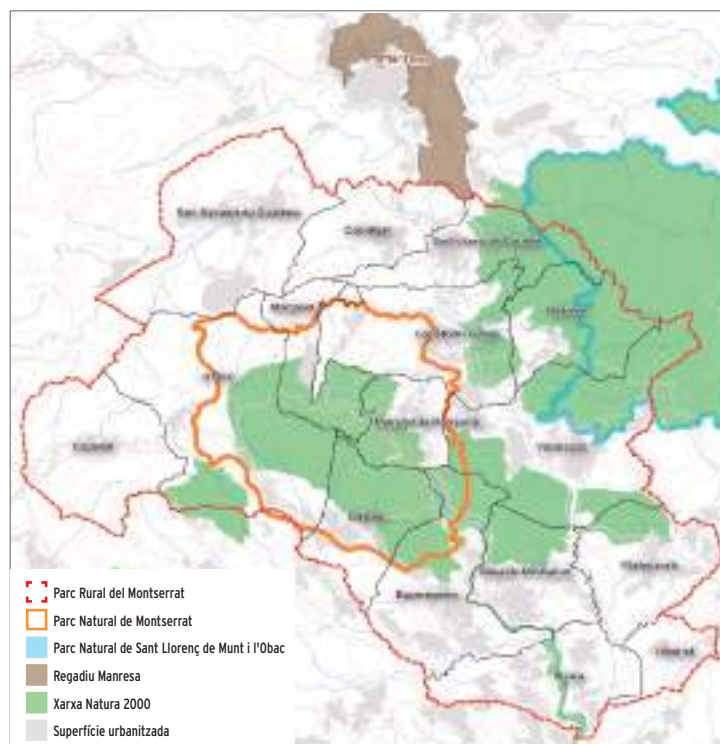

Muntanya de Montserrat, el Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, el PEIN Roques Blanques, el PEIN Llobregat i el PEIN Collcardús.

El massís de Montserrat és un element singular i únic per la seves espectaculars formacions geomorfològiques; la seva forma característica és el resultat de l'acció de l'aigua sobre els conglomerats. La muntanya de Montserrat està considerada Espai d'Interès Geològic (geozona 224).

Té un entorn ric en heterogeneïtat de paisatges vegetals i allotja una flora i fauna singular. El desnivell de més de 1.100 metres entre el riu Llobregat i Sant Jeroni permet una diversitat d'ambients que van des de les cingleres o les codines de carenes i agulles fins al riu Llobregat o als canals ombrívols del vessant del Bages. És un espai vulnerable a factors naturals, amb una forta pressió humana (sobretot d'activitats econòmiques lligades al turisme) que incrementa els riscos i dificulta la conservació dels hàbitats i de les espècies.

Sistema d'espais naturals protegits

Font: Departament de Territori i Sostenibilitat (actualitzada al 2015) i Diputació de Barcelona.

© CENTRE MUNTANYENC I DE RECERQUES OLESA

L'any 1987 es va crear el Parc Natural de la Muntanya de Montserrat i el seu entorn i un any més tard se'n van definir les línies prioritàries per gestionar-lo amb l'objectiu de protegir el massís i compatibilitzar els usos culturals i naturals amb el foment del turisme d'ampli espectre. L'any 1990 es van aprovar els Estatuts d'organització i funcionament del Patronat. Administrativament, inclou part dels termes municipals de Collbató, Esparreguera, Olesa de Montserrat, el Bruc, Marganell, Monistrol de Montserrat i Vacarisses. És un espai d'interès natural de màxima protecció que, a més de preservar els valors naturals, vetlla per difondre el seu extens patrimoni, de 5.868,27 hectàrees (l'any 1988 era de 3.483 ha).

El Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac ha estat declarat zona ZEPA (Zones d'Especial Protecció de les Aus). El substrat geològic del massís de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, de l'eocè, el formen roques sedimentàries constituïdes de conglomerats amb una variabilitat de color d'aquest rocam tan peculiar de grisosos a rosats i rogencs, depenent de la composició del sediment. La vegetació característica és l'alzinar que, segons l'altitud, es barreja amb boscos mediterranis de pinedes de pi blanc, que han anat substituint el pi roig i la pinassa. La difícil orografia i la falta de sòls per al conreu han contribuït a allunyar-ne l'activitat humana. És un espai muntanyós, també ric en patrimoni natural i cultural, castells i mo-

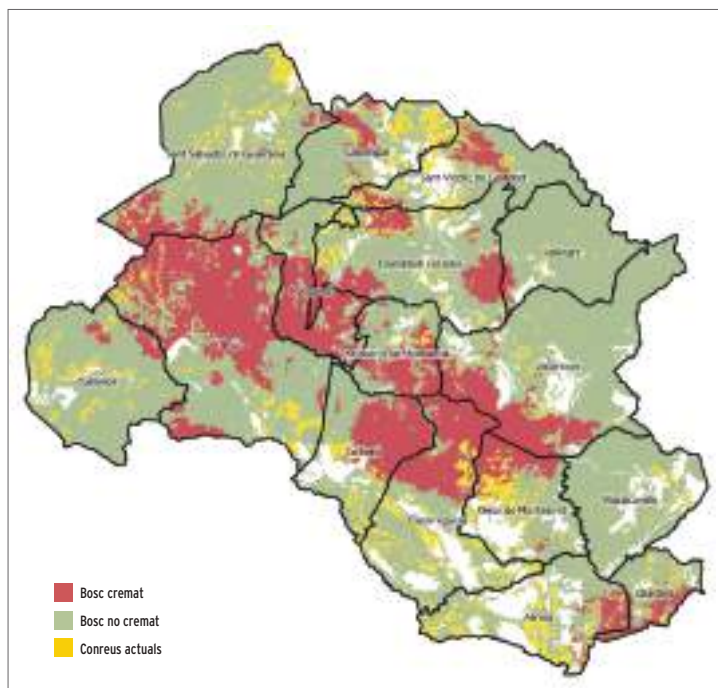
nestirs, testimoni del poblament fins al segle XVIII. Administrativament, el parc natural es va aprovar l'any 1987 i s'estén en una superfície de 13.694 hectàrees entre les comarques del Vallès Occidental, el Bages i el Moianès. De l'entorn de Montserrat inclou els municipis de Castellbell i el Vilar i Sant Vicenç de Castellet, a la comarca del Bages, i Rellinars i Vacarisses, al Vallès Occidental, una zona de 4.227,81 ha que representa quasi una tercera part de la superfície del parc natural.

El PEIN de les Roques Blanques es compon d'un mosaic complex de vegetació d'especial interès i d'un alt grau de vulnerabilitat format per una vall estreta i tancada a les muntanyes del Bruc. El PEIN del Llobregat comprèn el tram fluvial del Llobregat en els municipis d'Olesa de Montserrat, Esparreguera i Abrera, i és una zona d'especial protecció i refugi per a espècies d'ocells nidificants; el riu esdevé l'element principal per l'aportació d'aigua a la cubeta d'Abrera i perquè és un connector ecològic. La serra de Collcardús, entre els municipis de Vacarisses i Viladecavalls, és una àrea protegida pel Pla d'Espais d'Interès Natural, ZEPA.

Entre altres espais naturals no protegits i que actuen com a corredors biològics, ressalta el corredor entre Sant Llorenç del Munt i Montserrat pel torrent de les Pasteres i que segueix per la costa del mas Gall; el riu Llobregat a Sant Llorenç del Munt, que passa per Sant Benet Boades, pel torrent del Rubió –Boades– i per la riera de Santa Creu al Pont de Vilomara; i el Coll de Can Maçana. També Puigventós, entre Olesa de Montserrat i Vacarisses; i l'entorn fluvial des del congost de Martorell fins a Can Morral del Riu a Sant Hilari, i el tram del torrent gran d'Abrera, reservori de biodiversitat a la porta de la regió metropolitana de Barcelona.

Pel que fa als espais fluvials, el riu Llobregat destaca per la funció de nodrir l'aqüífer des de Balsareny i Cardona fins a Monistrol de Montserrat i la Cubeta d'Abrera; el tram que travessa Abrera rep impactes com a conseqüència dels usos a la llera i de la pressió atròpica del trànsit rodat i les infraestructures de comunicació, i també per les fortes pressions de les activitats

Bosc cremats en els incendis forestals

Font: Oficina Tècnica de Prevenció Municipal d'Incendis Forestals i Desenvolupament Agrari de la Diputació de Barcelona.

extractives i les indústries. El Cardener, afluent principal del Llobregat, mostra un ric patrimoni industrial de rescloses i canals que servien a antigues fàbriques tèxtils; alguns salts encara es mantenen per la producció hidroelèctrica. L'aiguabarreig dels rius Cardener i Llobregat al municipi de Castells de Gaià és un espai d'interès geològic destacat dins el GeoParc de la Catalunya Central; al voltant de l'aiguabarreig hi ha un tram planer i fèrtil de terrasses fluvials.

El paisatge montserratí és el resultat d'una intensa erosió lligada a processos de dissolució càrstica, gelivació, retrocés mecànic de cingles, caigudes de blocs, etc. **Després dels incendis del 1980, 1985, 1986 i 1994 i dels aiguats del 1907, 1971, 1982 i 2000, s'han succeït intensos fenòmens d'erosió**, desguassos de materials detrítics que han provocat la destrucció de camins, formació de cons de dejecció a peu de les torrenteres i cicatrius a les cingleres, que han deteriorat el paisatge montserratí. Alhora, la pressió humana al territori, el trànsit de persones i de vehicles i la pràctica d'activitats esportives a la natura com el senderisme i l'escalada, de llarga tradició a Catalunya i especi-

© AJUNTAMENT D'OLESA DE MONTSERRAT

alment a la muntanya de Montserrat, generen efectes adversos per a la flora i fauna local, i transformacions del paisatge. Diverses entitats, com l'Associació de Propietaris dels entorns de Montserrat, la Diputació de Barcelona (per mitjà del projecte LIFE Montserrat) i la Fundació Catalunya-La Pedrera hi desenvolupen propostes reeixides.

Patrimoni cultural i natural

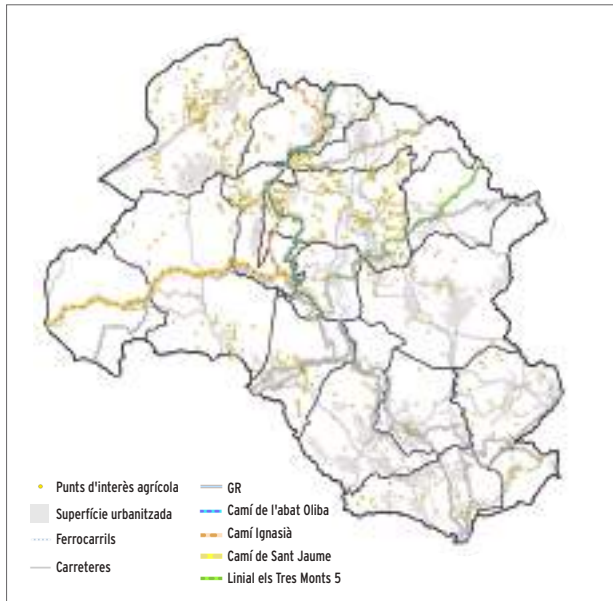
El Parc Rural del Montserrat conté nombrosos elements d'interès social, cultural i natural lligats a les activitats econòmiques tradicionals d'aquest territori, com ara l'agricultura i la indústria tèxtil, vinculades al riu Llobregat. Tot un conjunt indestruïble dels valors naturals definits per una geologia i una orografia úniques. La riquesa i diversitat d'aquest patrimoni queden reflectides en els inventaris municipals o catàlegs de béns patrimonials, que registren els elements de caire religiós i espiritual; el patrimoni arquitectònic conformat per masies, trulls, barraques de vinya, pedra seca, i també altres elements com ara fonts, arbres centenaris o indrets naturals (cingles, coves, avencs, etc.). Tots són elements característics de la història d'aquest territori i tenen una rellevància que els fa mereixer un reconeixement profund i també una oportunitat de reivindicar-los.

El Mapa de Patrimoni Cultural Local de la Diputació de Barcelona ha permès inventariar

3.099 elements patrimonials (sense la informació de Castellolí ni de Rellinars). D'aquests elements, 6 de cada 10 estan en bon estat de conservació i només en un 16 % hi cal una intervenció. **Els 745 punts d'interès patrimonial agrícola repartits arreu de l'àmbit del Parc Rural són precisament els que presenten més identificació.** En sobresurten 337 punts d'interès natural i 47 punts d'interès geològic, que palesen la rellevància d'aquest territori per les seves singularitats en termes geomorfològics. El nombre d'elements classificats a cada municipi varia segons la revisió i l'actualització del planejament municipal urbanístic. Hi ha municipis, especialment els que tenen més patrimoni religiós o agrícola, amb un nombre d'elements identificats alt. Són més abundants a les zones de conreu i a les zones planeres, i especialment als antics camps de vinya i olivera. Una observació més detallada per municipis revela que Castellbell i el Vilar i Sant Salvador de Guardiola, amb 318 i 286 elements identificats, respectivament, encapçalen la llista.

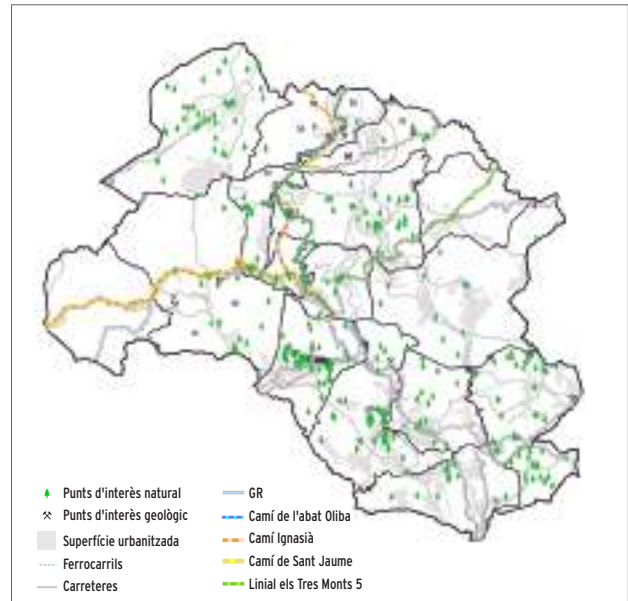
De la totalitat del patrimoni inventariat i classificat temàticament en set categories (agrícola, geològic, natural, històric, industrial i religiós), el 40 % dels elements són punts d'interès patrimonial agrícola i el 20 % són indrets naturals, dels quals només un 2,5 % són punts geològics de màxima atenció (i ja identificats pel Geoparc), i que se situen especialment als termes municipals d'Esparreguera, Collbató, el

Patrimoni agrícola

Font: Mapa de patrimoni cultural local de la Diputació de Barcelona i l'inventari de patrimoni de la Direcció General de Patrimoni Cultural del Departament de Cultura.

Patrimoni natural i geològic

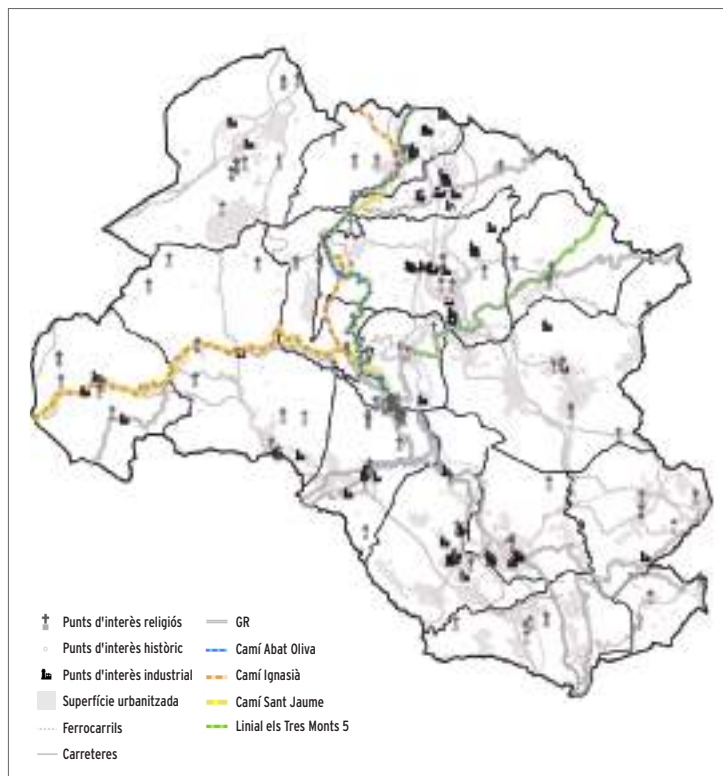

Font: Mapa de patrimoni cultural local de la Diputació de Barcelona i l'inventari de patrimoni de la Direcció General de Patrimoni Cultural del Departament de Cultura.

El patrimoni natural i cultural

Patrimoni cultural

Font: Mapa de patrimoni cultural local de la Diputació de Barcelona i l'inventari de patrimoni de la Direcció General de Patrimoni Cultural del Departament de Cultura.

Bruc, Marganell, Castellbell i Castellgalí. Finalment, 143 elements (7,6 %) són de caire religiós (ermites i esglésies principalment) i 60 són elements de patrimoni hidràulic que mostren l'empremta de les activitats industrials al llarg del riu.

Cal ressaltar que aquesta base de dades també aplega 86 elements qualificats de patrimoni immaterial. Es tracta de manifestacions festives: festes tradicionals, llegendes, aplecs, carnavals, cavalcades, la Passió, mostres de teatre, etc. Tot aquest volum d'esdeveniments religiosos o pagans no s'ha plasmat en aquesta cartografia.

Recursos d'interès lúdic i turístic

Montserrat és la destinació turística més important de Catalunya després de la ciutat de Barcelona. El Patronat de la Muntanya de Montserrat, per mitjà d'Agrícola Regional, S.A. (ARSA), centralitza els aspectes de desenvolupament i gestió turística de la muntanya de

Montserrat. Els quatre municipis que conformen la muntanya (Marganell, Monistrol de Montserrat, el Bruc i Collbató) també divulguen la seva oferta turística conjuntament al web dels Portals de Montserrat.

En concret, l'any 2017 el recinte del monestir de Montserrat va registrar una xifra rècord de 2.728.453 visitants, un 8 % més que l'any anterior. La majoria dels visitants provenen del centre d'Europa, tot i que es va incrementant el nombre de turistes de procedència asiàtica. La majoria dels visitants hi arriben amb vehicle particular o amb autocar. El Parc Natural de la Muntanya de Montserrat ha rebut un total de 647.654 turistes, xifra que comporta un augment del 5 % respecte de l'any anterior.

L'escalada és una activitat de llarga tradició a Catalunya i la muntanya de Montserrat n'és un dels escenaris de referència mundials. Actualment, a la muntanya hi ha més de 5.600 vies d'escalada de diferents modalitats i nivells.

El senderisme també té un pes cabdal en les activitats esportives del territori. La xarxa de senders dins l'àmbit del Parc Rural del Montserrat s'estén 858,3 kilòmetres entre els de gran i de petit recorregut. Són reconeguts per la seva dimensió turística el camí Ignasià, el de Sant Jaume, el de l'abat Oliba, el Tres Monts. Tots conflueixen a la muntanya de Montserrat.

El patrimoni, tan ric, lligat a l'activitat agrícola conforma una oferta turística per acollir visitants i per oferir un ventall ampli de possibilitats i experiències de lleure. En podem esmentar alguns exemples com el Molí d'oli de Collbató, avui museu i centre d'interpretació, o la Colònia Sedó, màxima representació de la indústria tèxtil i del modernisme català. El Parc Rural del Montserrat presenta una extensa estructura de coves i punts d'interès geològic que forma part de la ruta del GeoParc. Un bon exemple en són la cova del Salnitre, a Collbató, testimoni de l'antiga circulació d'aigües subterrànies juntament amb la cova Freda i la cova Gran, o les fonts Mentiroses de Monistrol de Montserrat. L'avenc més profund del massís de Montserrat és el dels Pouetons, situat a la regió de les Agulles, amb -123 metres de desnivell.

3.2. Reptes i oportunitats. Conflictes i potencials

A partir de la recerca i de les entrevistes en profunditat s'ha fet una diagnosi per elaborar una radiografia acurada de la realitat actual i de les pretensions del territori en forma de reptes i oportunitats. El resultat és una taula DAFO a partir de la qual es plantegen estratègies de futur per potenciar els punts forts cap a l'èxit, corregir les debilitats i reorientar les oportunitats, fer front a les amenaces de manera proactiva i reduir els riscos a partir d'una bona gestió de la situació actual.

Demografia i Societat

DEBILITATS

- El 56 % de la població del PRM es concentra en tres municipis del Baix Llobregat
- Els darrers cinc anys hi ha indicis de fre demogràfic
- Pes del poblament disseminat en urbanitzacions
- Creixements importants, però desvinculats dels nuclis urbans
- Mínims demogràfics a Marganell, Castellolí i Rellinars: 1,5 %
- Pols d'atracció d'activitats: perifèria de Martorell, Manresa i Terrassa
- La feina genera més sortides que entrades al Parc Rural

AMENACES

- Nuclis urbans amb poc pes demogràfic i poc cohesionats
- Desajustaments en les tipologies d'habitatge (sobren unifamiliars en disseminat, falten habitatges socials al nucli)
- Àrees residencials mancades d'infraestructures i equipaments
- Un 10 % dels habitatges consten com a buits
- Reculada de l'ocupació al voltant del 9 % els darrers deu anys

FORTALESES

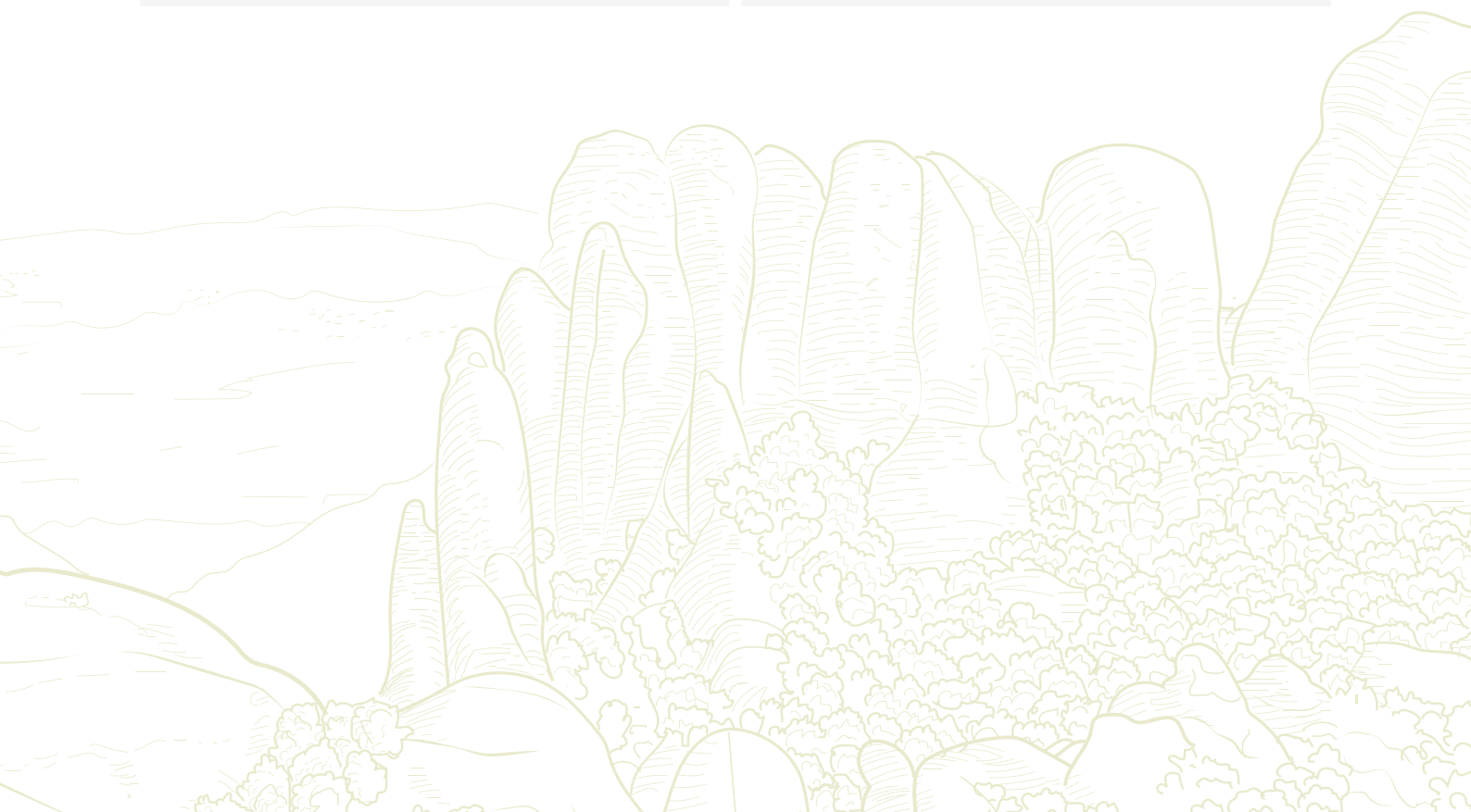
- Predomini del caire rural i identitari dels pobles del Parc: set municipis de menys de 5.000 habitants i tres de menys de 2.000 habitants
- Tres àrees funcionals grans organitzen la dinàmica econòmica: Olesa (sud), Sant Vicenç (nord) i Viladecavalls (sud-oest)
- Al període 2001-2017 la demografia ha crescut molt: 35 %
- La població nouvinguda ha rejuenit l'estructura demogràfica
- Evolució a l'alça de l'ocupació en el sector de serveis. Noves dinàmiques al voltant de la logística, TIC i serveis personals
- Excepcionalitat dels municipis de la Muntanya de Montserrat (Parc Natural); articulació de propostes diverses i transversals: Collbató, el Bruc, Olesa, Monistrol i Esparreguera.

OPORTUNITATS

- Afavorir la cohesió intra/intermunicipal (exemple en mobilitat: reduir l'ús del cotxe privat)
- Recuperar el carrer com a lloc d'esbarjo i espai de trobada
- Signes de recuperació de noves dinàmiques laborals que aporten valor al territori: ressorgiment de l'activitat agrària i potenciació de productes de proximitat.
- Projectes supramunicipals per la cohesió territorial
- Població rejuenida per renovar l'economia local

Planejament i territorial

DEBILITATS	AMENACES
- Sis municipis amb planejament urbanístic endarrerit (més de 25 anys): Vacarisses, Viladecavalls, Sant Vicenç, Abrera, Collbató i Olesa - Fort creixement immobiliari: 73 urbanitzacions - Desconeixement del planejament supramunicipal previst - Alerta d'extracció d'àrids al riu Llobregat - Augments demogràfics no gens consolidats a escala municipal - Alts nivells de mobilitat per raons de feina - Orografia accidentada i complexa	- Manca de coordinació entre l'espai urbanitzat i l'espai protegit: dos parcs naturals i tres PEIN - Pocs espais agraris (orografia amb pendents) i poc protegits - Desordre d'usos que ressegueixen les vies principals (benzineres, restaurants, serveis de tota mena...) - Alerta de riscos ambientals: centre de tractament de residus de Collcardús i dipòsit de residus de classe III - Segona corona metropolitana: B-40 (autovia del Vallès).
FORTALESES	OPORTUNITATS
- Set municipis dissenyen nous planejaments i ordenen el seu territori - Bones comunicacions viàries i ferroviàries (artèries principals) - Atractius paisatgístics (elements naturals i agraris) per dinamitzar l'oferta turística de Montserrat - 31 % del Parc Rural protegit per alguna figura (Parc Natural o PEIN): Rellinars 79,6 %, Marganell 59,8 %, Vacarisses 57 % - Alguns reptes de futur a escala municipal: Collbató, futur parc empresarial; Marganell, polígon de la indústria agroalimentària	- Articulació de nous criteris i models del planejament curosos amb el medi i el paisatge - Catàlegs i inventaris de patrimoni rural local com a recurs a disposició del turisme (cellers, trulls, molins, fonts...) - Paisatge montserratí, valor intangible - Preservar la fesomia rural i natural dels pobles del PRM - Gestionar els SNU (92,4 %) per protegir el paisatge i apostar per la racionalitat del territori - PDU vies blaves; oportunitat d'encaix, repte turístic i repte de futur

Sector agrari i agroalimentari

DEBILITATS	AMENACES
- Climatologia poc favorable (estrès hídric) i escassos espais planers aptes per a agricultura (7 % del territori amb pendent òptim) - Produccions de secà (amb baixa rendibilitat) - Important parcel·lació i fragmentació de l'espai agrari, especialment als municipis del sud - Escassa dedicació professional a l'activitat agrària - Del 1956 al 2009: pèrdua de 6.607 hectàrees - Avanç del forest per l'abandonament de l'activitat (especialment camps llunyans i en pendent) i els incendis forestals - Agricultors a temps parcial - Avançada edat (majoria de més de 50 anys) - Bona part del forest no té gestió	- Avanç de les infraestructures i urbanitzacions en l'espai agrari/forestal - Extensió de terres llaurables en mans de societats (grans extensius de cereals i farratges) - Desconeixement de l'oferta de productes locals (només: mató, mel, oli...) - Espai de trànsit de mercaderies i zones industrials amb empreses contaminants - Escassos recursos per a la gestió del forest perquè no és rendible - Espais naturals amb molt de forest i sense recursos econòmics
FORTALESES	OPORTUNITATS
- Especialització territorial (nord: forest amb terres llaurables, sector porcí, zona vulnerable; sud: transformació a urbà, conreus mediterranis; muntanya) - Augment de la superfície d'olivera - Varietats autòctones d'olivera (olesana i becaruda) - Emprenedoria agroalimentària: 26 adherits a la venda de proximitat - Important venda directa de producte elaborat (54 %): formatge, mató, oli, vi... - Especialització ramadera en oví-cabrum, boví de llet i de carn - Empreses porcínes punteres en tecnologia de cicle tancat (Granja Marganell, 2016 Porc d'Or amb Diamant) - Sinergies ramaderia / gestió del sotabosc / prevenció d'incendis - Alt nombre d'associacions (agràries, natura...) - 62 establiments agroindustrials; 24 de lligats a l'activitat agrària del PRM - Tres establiments del RIAAC ocupen mà d'obra	- Creixement de la demanda de producte ecològic - El paisatge agroforestal és un recurs turístic - Sectors ramaders ben arrelats al territori - Important venda directa de productes de proximitat - Diversificació de productes agroalimentaris (embotits, carn de xai) que tinguin una durada més curta i complementin l'oferta existent - Agroalimentari encarat a turisme gastronòmic - Diverses ofertes turístiques lliguen cellers, molins, restaurants...

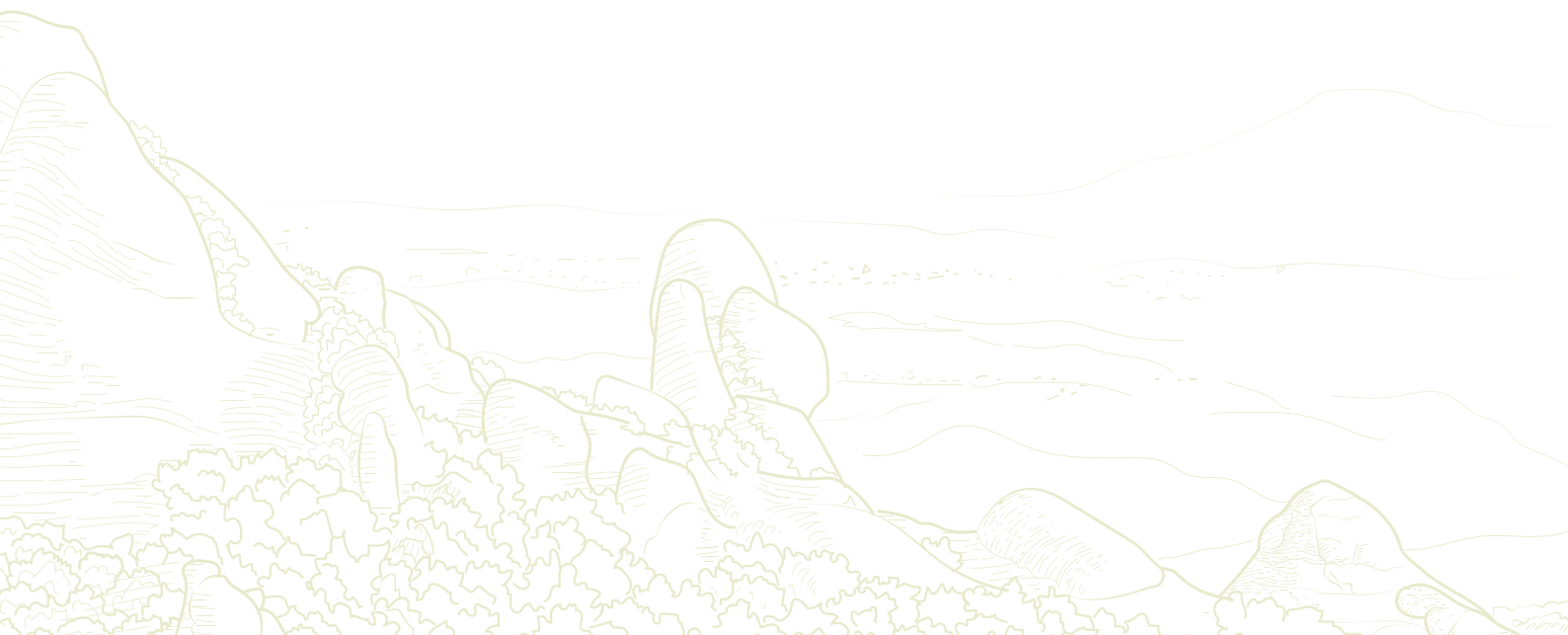
Medi ambient i biodiversitat

DEBILITATS	AMENACES
– Forta pressió antròpica sobre el medi – Espais de bosc dens i amb alt risc d'incendi – Masses forestals poc rendibles – Espais de boscos de ribera amenaçats per la flora i fauna invasora – Espai altament humanitzat amb un centenar d'espècies exòtiques – Espècies amenaçades per les activitats humanes al territori: escalada, senderisme, etc.; i pels riscos naturals: incendis, inundacions, etc. – L'extracció d'àrids al costat del riu Llobregat travessa l'impacte paisatgístic i no s'ha resolt – Esquitxades d'activitats lúdiques a l'aire lliure que poden fer malbé el territori (com el paintball)	– Creixement d'espècies que poden causar desequilibris en el medi natural (porc senglar, geneta, cabra salvatge, cabirol, etc.) – Risc de pèrdua de biodiversitat autòctona – Amenaça del canvi climàtic en els ecosistemes i les espècies. – Augment dels riscos naturals (incendis) i altres riscos, com ara accidents, perquè és un espai força transitat – Arribada de noves espècies exòtiques que afectin la salut humana i l'economia de les explotacions agràries – Contaminació del Llobregat amb salmorres d'aigües amunt o de la dessaladora
FORTALESES	OPORTUNITATS
– Alt valor paisatgístic i natural del PRM – Singularitat geològica – Destacats espais d'afloraments de roca, coves... – Diversitat d'hàbitats (riu, parets de roca...) – Refugi de fauna salvatge (àguila cuabarrada, duc...) – Aiguabarreig Llobregat-Cardener – Diversitat d'espècies de flora i fauna pròpia als espais de paret i zones humides – Preservació de la biodiversitat (importants espais naturals, ZEPA, LIC): anella verda – Xarxa important d'espais connectors – Projectes importants de gestió del territori i gestió de la biodiversitat (LIFE Montserrat)	– Excepcionalitat natural i paisatgística que reclama sensibilització i gestió turística – Valors naturals d'interès científic i lúdic – Implementació de nous models de gestió del territori a partir de les experteses actuals – Espais amb alts valors naturals i geològics potencialment per protegir (com l'aiguabarreig) – Realçar el patrimoni natural lligat a l'activitat agrària i a les fonts

Patrimoni

DEBILITATS	AMENACES
- Hi ha territoris amb molts elements patrimonials catalogats (com ara l'espai de la muntanya de Montserrat), mentre que en d'altres, no (Rellinars i Castellolí) - L'estat de conservació del patrimoni és força dolent: n'hi ha que estan en ruïnes i d'altres tenen un accés difícil, especialment el patrimoni lligat a l'agricultura i a la història del territori - Escassa inversió per conservar el patrimoni - El patrimoni religiós es troba més ben conservat - Alguns elements estan escassament assenyalats	- Rebliment d'alguns espais que ara són ruïnes - Apropiació de peces del patrimoni per a altres usos - Molt patrimoni desconegut, aïllat i/o deteriorat dins explotacions o masies - Falta un eix transversal de gestió del patrimoni fora de l'àmbit de la muntanya de Montserrat i per a elements de caire religiós
FORTALESES	OPORTUNITATS
- Tots els municipis disposen de catàlegs de patrimoni, tot i que no siguin públics - Elements de caire religiós, juntament amb altres elements naturals (parets de Montserrat, el riu, els parcs naturals...) són emblemes del territori - El GeoParc aglutina molts elements d'alt valor geològic en una mateixa figura - Important patrimoni lligat a les vies de comunicació de la muntanya de Montserrat - Important patrimoni industrial i modernisme (Colònia Sedó) ben conservat - Alt nombre d'elements de patrimoni rural (molins, trulls, cellers, barraques de vinya) - Recuperació d'eines i màquines utilitzades en agricultura	- Organitzar la gestió i la promoció del patrimoni de manera centralitzada - Hi ha iniciatives per difondre rutes per resseguir el patrimoni natural i agrari - Les rutes de monuments històrics es complementen amb altres valors del territori (ruta del cellers, edificis, etc.).

Turisme

DEBILITATS	AMENACES
- Falta una oferta comuna i connectada - Manca de centralitat de l'oferta turística amb un criteri únic i racional del territori i dels recursos - Desconeixement del territori agrari (només punts concrets) - Poca capacitat de decisió dels consistoris - Escassa oferta de turisme rural; en general oferta per pernoctar (el lloguer d'habitacions turístiques prolifera) - Falta difusió a dins i a fora	- Espai amb una important ruta de senders, però els visitants no interactuen amb el territori: hi són de pas - Nombroses activitats lúdiques en espai agrari (paintball, carting, activitats aventura, hípiques...) que poden posar en qüestió les tradicionals - Turisme que econòmicament reverteix poc al territori
FORTALESES	OPORTUNITATS
- La muntanya de Montserrat és un pol potent d'atracció turística (2,7 milions de turistes el 2017) - Forta acció dels consells comarcals i ajuntaments en la promoció turística (projectes, xarxes, senyalització...), que cal connectar i centralitzar - Densa xarxa d'itineraris, senders, camins i rutes - Fàcil accés i alt nombre d'elements senyalitzats - GeoParc (i altres valors naturals): recurs turístic - Promoció turística entorn d'aliments i cuina	- Proximitat a Barcelona: visites a Parc Motor, coves o Montserrat i tornar-se'n a Barcelona - Alt nombre d'elements d'interès turístic, força diversos (gastronòmic, de lleure, d'esport, de natura...) - Atractiu del turisme rural (passejades, degustacions...) - Excepcionalitat orogràfica i geològica de Montserrat com a reclam turístic. Privilegi escènic - PDU Vies Blaves: el riu Llobregat com a recurs turístic - Promoció d'activitats i fires d'agroindústria i alimentació

3.3. El procés de participació

L'abril de l'any 2018 hi va haver la **dinàmica participativa amb els agents del territori** per incorporar una visió dels sectors des d'una perspectiva holística de les preocupacions i les potencialitats compartides pels actors socio-econòmics, ambientals i culturals del territori i delimitar reptes i oportunitats. La dinàmica de treball dels tres tallers territorials Definim el Parc Rural del Montserrat, del Bruc (17 d'abril de 2018), Castellgalí (19 d'abril de 2018) i Olesa de Montserrat (25 d'abril de 2018) **amb bona participació (128 persones) i una excel·lent diversitat de l'ampli espectre dels agents del territori** (40 % del sector agroalimentari, 20 % de l'administració pública, 11 % del sector turístic, 9 % de ramaders, 9 % de procedents de centres d'estudis, entre d'altres), va palesar l'interès de la ciutadania a endegar aquest projecte associatiu.

En la dinàmica de treball per definir el Parc Rural del Montserrat es va demanar als assistents que responguessin **dues preguntes: quin(s) objectiu(s) havia de tenir el Parc Rural?, i què podia fer el Parc Rural per assolir-lo(s)?** Les propostes es van agrupar en **5 línies estratègiques, 15 objectius i 46 accions que han conformat la base per redactar el Pla de Gestió i Desenvolupament del Parc Rural del Montserrat**. Aquesta informació es va contrastar i complementar amb el treball tècnic de la diagnosi territorial per avaluar vincles i fer aflorar mancances i necessitats no identificades en el procés participatiu. **Tot aquest procés ha donat com a resultat l'estructuració del PGD en 5 línies estratègiques (coincidents amb les dels tallers participatius), 15 objectius estratègics i 61 mesures.**

Les 5 línies estratègiques en què es van agrupar els objectius que el procés participatiu va fer aflorar van ser:

1. Nova pagesia i emprenedoria
2. Posar en valor el territori
3. Territori endreçat
4. La ruralitat com a oportunitat
5. Xarxes i governança

3.4. Estratègies DAFO

En aquest apartat es recull el conjunt de mesures propositives per impulsar les dinàmiques socioterritorials del Parc Rural del Montserrat, capaces d'integrar el potencial endogen del territori i d'enfortir el capital social d'aquest àmbit supramunicipal amb vocació de cooperació col·lectiva. El recull de les propostes és el resultat d'interrelacionar els valors i els conflictes identificats en la DAFO: debilitats, amenaces, fortaleeses i oportunitats. Es plantejen quatre escenaris de futur, amb objectius i estratègies diferents:

- Escenari defensiu o de supervivència, amb l'objectiu de corregir debilitats per encarar les amenaces
- Escenari proactiu o de reorientació, amb l'objectiu d'aprofitar les oportunitats per corregir les debilitats
- Escenari reactiu, amb l'objectiu d'afrontar les amenaces per mantenir les fortaleeses
- Escenari ofensiu, amb l'objectiu d'aprofitar les oportunitats per millorar les fortaleeses

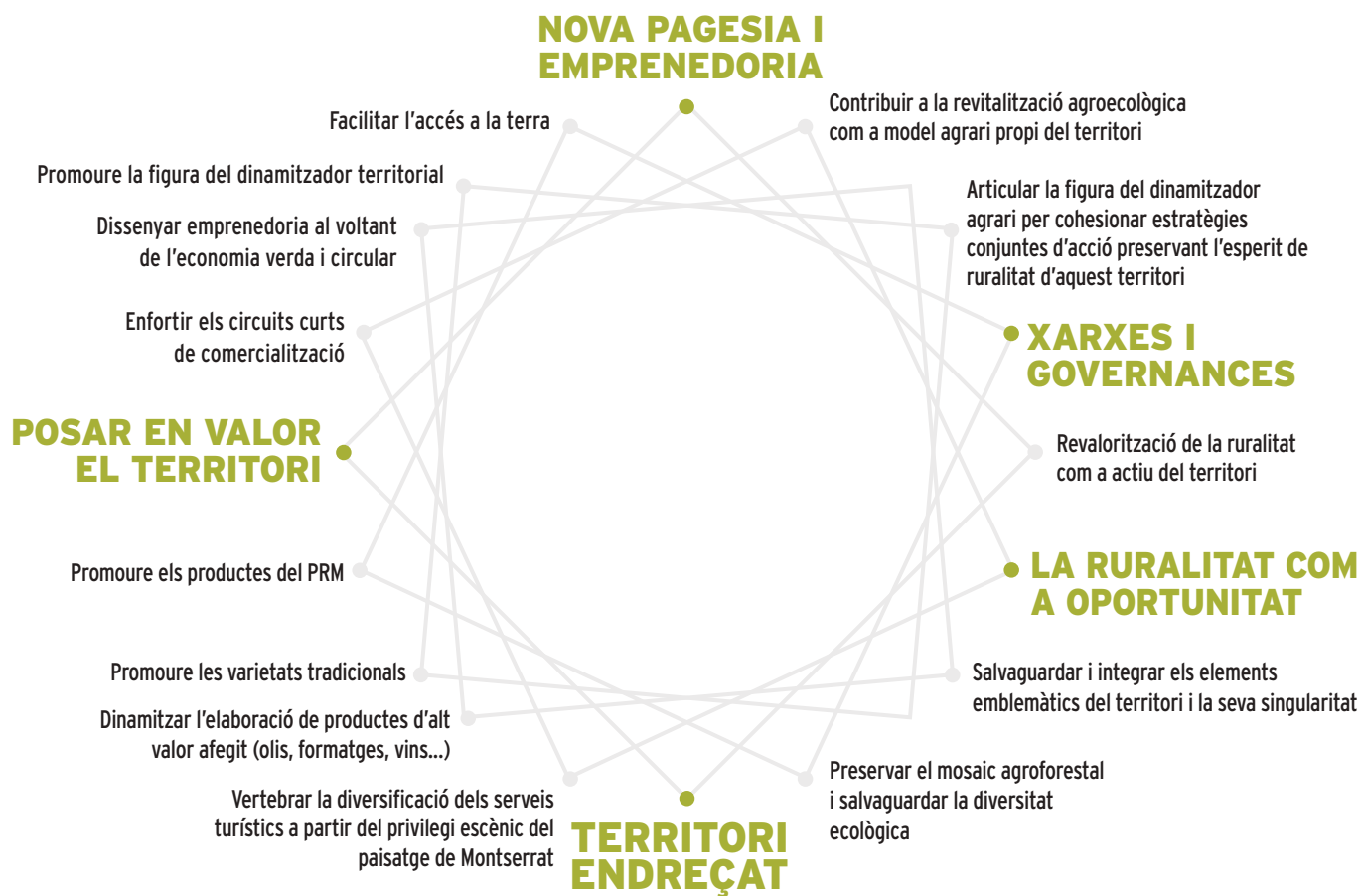
El conjunt s'aborda des de l'escenari més feble (estratègia defensiva) fins a assolir la màxima complicitat entre els agents, l'administració i el territori (estratègia ofensiva).

Les estratègies s'argumenten d'acord amb els objectius traçats en els tallers participatius amb els agents del territori, que han permès incorporar una visió holística de les preocupacions i les potencialitats compartides. La definició d'aquests escenaris pretén construir un marc de treball idoni per articular propostes i concretar-les en el Pla de Gestió i Desenvolupament del Parc Rural del Montserrat.

© JAUME MORERA

VISIÓ DE FUTUR

Nova pagesia i emprenedoria**ESTRATÈGIA DEFENSIVA O DE SUPERVIVÈNCIA**
(corregir debilitats per encarar les amenaces)

- Estabilitzar l'entorn socioeconòmic per proporcionar noves oportunitats de feina al jovent
- Promoure i potenciar els recursos existents (culturals, socials, territorials) per generar capacitat i emprenedoria
- Diversificar les economies locals a partir de detectar nínxols d'ocupació al voltant de l'agricultura, el bosc, els recursos naturals i el patrimoni
- Fomentar el relleu generacional per rejuvenir el sector i enfortir la cadena agroalimentària
- Ampliar i diversificar l'oferta d'activitats socioeconòmiques del PRM al voltant de la natura i l'agricultura per reivindicar el territori

ESTRATÈGIA DEFENSIVA O DE SUPERVIVÈNCIA
(aprofitar oportunitats per corregir les debilitats)

- Articular models de producció agraris adaptats al territori i socialment dinàmics per minimitzar la pèrdua de conreus i la fragmentació excessiva
- Definir propostes de dinamització del territori amb l'estratègia del desenvolupament rural
- Desenvolupar estratègies d'ocupació a partir dels instruments d'emprenedoria existents (espai-prova)
- Vertebrar propostes d'autoocupació en l'àmbit forestal per aprofitar recursos complementaris
- Articular projectes de cooperació i assessorament per enfortir el sector dels llenyosos
- Establir directrius conjuntes i transversals en matèries d'educació ambiental

ESTRATÈGIA REACTIVA
(afrontar amenaces per mantenir les fortaleeses)

- Fomentar la capacitat i l'ocupació de l'agricultura ecològica amb l'Escola Agrària de Manresa
- Contribuir a promoure i disseminar el patrimoni natural i cultural per recuperar l'ocupació com a estratègia de valor afegit en els serveis turístics diferenciats, resilient i estratègics

ESTRATÈGIA OFENSIVA
(aprofitar oportunitats per millorar les fortaleeses)

- Facilitar l'accés a la terra i a la formació (reglada i no reglada) per incorporar jovent a l'activitat agrària
- Promoure l'educació ambiental i el coneixement del territori amb la figura del dinamitzador del PRM
- Enfortir els canals de distribució dels productes locals com a estratègia disseminadora de qualitat alimentària del PRM
- Dissenyar emprenedoria al voltant de l'economia circular i l'economia verda (gestió de recursos naturals i energia, reutilització de subproductes procedents del bosc, biomassa)
- Promoure l'eficiència energètica i la mitigació dels efectes del canvi climàtic en les explotacions agràries del PRM

Posar en valor el territori

ESTRATÈGIA DEFENSIVA O DE SUPERVIVÈNCIA (corregir debilitats per encarar les amenaces)

- Donar a conèixer el medi rural i el seu patrimoni associat: cultura, identitat i patrimoni etnològic
- Divulgar el valor endogen del Parc Rural entre els ciutadans de l'Àrea Metropolitana com a estratègia de canvi dins el context de recessió econòmica
- Difondre els beneficis que generen el paisatge mediterrani i el mosaic agroforestal com a garants del territori rural del PRM
- Sensibilitzar sobre la necessitat de fer compatible la promoció turística i la gestió de l'espai agrari i forestal, el patrimoni rural i els recursos naturals
- Flexibilitzar l'oferta turística tenint-ne en compte la diversitat natural (singularitats geològiques), rural (patrimoni agroforestal) i cultural (paisatgística, espiritual i gastronòmica)
- Promoure l'estudi científic del patrimoni etnològic del PRM

ESTRATÈGIA DEFENSIVA O DE SUPERVIVÈNCIA (aprofitar oportunitats per corregir les debilitats)

- Sensibilitzar sobre les pràctiques ambientals adaptades a les demandes de la societat i del territori del PRM i fomentar-les
- Promoure les externalitats positives de l'activitat agroforestal per fer front als impactes ambientals
- Dotar el PRM d'elements de promoció, visualització i comunicació
- Promoure el patrimoni immaterial del PRM vinculat a les tradicions i la cultura montserratina (llegendes, contes, etc.)
- Educar, sensibilitzar i difondre la salvaguarda del patrimoni natural i cultural de l'àmbit
- Articular propostes col·lectives a partir de criteris d'economia social i solidària

ESTRATÈGIA REACTIVA (afrontar amenaces per mantenir les fortaleeses)

- Dotar d'equipaments i serveis la producció agrària local per assegurar-ne la diversificació, transformació i distribució
- Promoure sistemes alimentaris sostenibles inclosius i transversals que integrin agents de la cadena de valor i facilitin la distribució d'aliments de proximitat a les escoles, als centres cívics i a les institucions locals

ESTRATÈGIA OFENSIVA (aprofitar oportunitats per millorar les fortaleeses)

- Promoure els productes agroalimentaris del PRM aprofitant les sinergies de mobilitat de dins i fora del PRM
- Capacitar el Parc Rural del Montserrat com a aparador de productes agroalimentaris locals i ens dinamitzador de la seva promoció
- Promoure els productes i les varietats tradicionals i remarcar-ne les qualitats i els lligams amb el territori: oliveres becarudes, vera, palomar (olesana).
- Dinamitzar i complementar l'oferta econòmica que la producció làctia i els seus derivats (mató i formatges) generen

Territori endreçat**ESTRATÈGIA DEFENSIVA O DE SUPERVIVÈNCIA**
(corregir debilitats per encarar les amenaces)

- Prioritzar les especificitats i singularitats territorials i la compactació urbanística dins la segona corona metropolitana de Barcelona
- Afavorir la governança en la presa de decisions
- Restringir els usos residencials en sòls no urbanitzables a efectes de racionalitzar els usos i la funcionalitat del territori i ampliar àmbits de protecció dels espais agraris
- Garantir la funcionalitat ecològica per preservar els ecosistemes i protegir els elements naturals i paisatgístics
- Reordenar serveis i equipaments en punts estratègics entre les diverses unitats de població disseminades al territori
- Fomentar l'ús social de l'habitatge buit
- Incentivar la sensibilització per preservar el mosaic agroforestal, especialment dels pocs espais agraris del Parc Rural, com a garant del paisatge mediterrani
- Prioritzar la gestió del territori per minimitzar els riscos ambientals i articular propostes agrosilvopasturals
- Promoure el patrimoni rural i fer-lo visible

ESTRATÈGIA DEFENSIVA O DE SUPERVIVÈNCIA
(aprofitar oportunitats per corregir les debilitats)

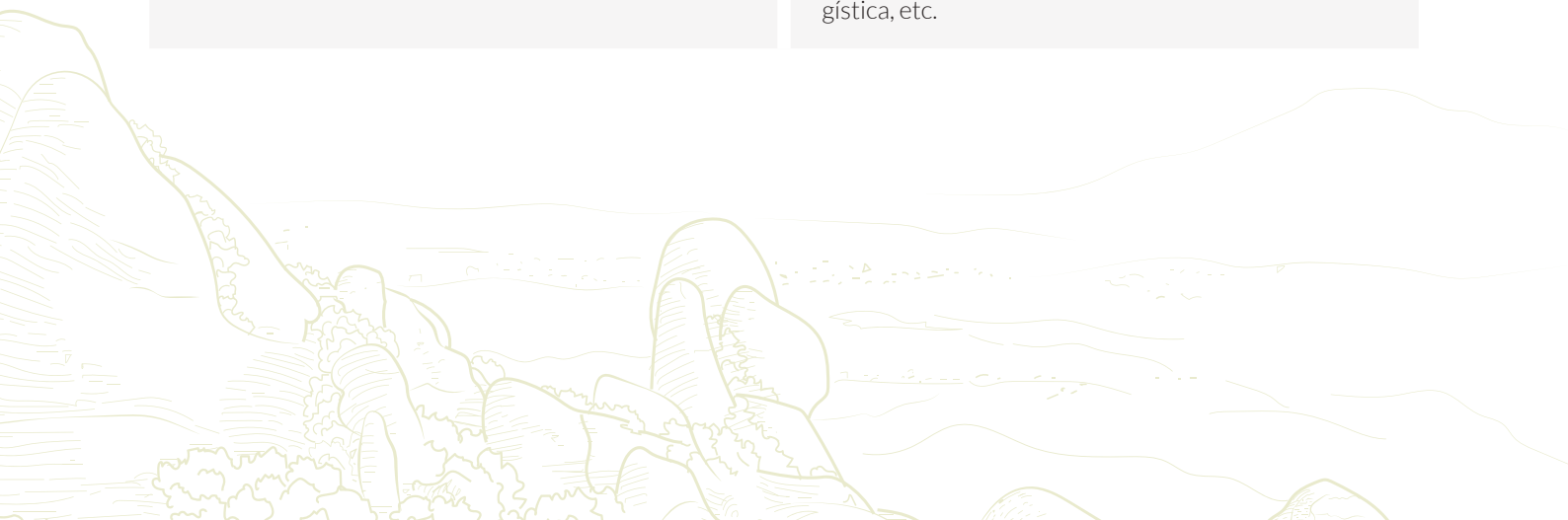
- Dissenyar una gestió turística basada en criteris de sensibilitat i sostenibilitat com a elements d'atracció i de dinamització de la ruralitat
- Activar la vitalitat del mosaic agroforestal per garantir la conservació i la millora dels espais rurals
- Diagnosticar les unitats funcionals de les dinàmiques socioeconòmiques per detectar-ne els dèficits estructurals
- Reduir la mobilitat diària amb criteris de racionalitat i sostenibilitat ambiental
- Prioritzar els reptes i els desafiaments ambientals (canvi climàtic, impactes i riscos)
- Articular un model turístic al voltant de les singularitats geològiques que ofereixen oportunitats a l'entorn montserratí
- Fer publicitat de camins i rutes turístiques per organitzar els recursos, i fer conèixer el territori i els seus productes
- Garantir una agricultura duradora i atenta a la preservació dels sòls i conservadora del paisatge mediterrani
- Desenvolupar estratègies per cohesionar i dinamitzar socialment el territori per superar el desafiament camp-ciutat

ESTRATÈGIA REACTIVA
(afrontar amenaces per mantenir les fortaleeses)

- Realçar l'activitat agroforestal
- Potenciar i millorar l'oferta turística i la dinamització de l'economia local
- Aprofitar la xarxa d'infraestructures existent (intra/intra de la segona corona de metropolitana) per millorar la mobilitat interna del PRM
- Promoure la cohesió social del territori i la identitat rural a partir de la polítiques públiques de mobilitat intraterritorial

ESTRATÈGIA OFENSIVA
(aprofitar oportunitats per millorar les fortaleeses)

- Avaluar les externalitats de l'espai rural i generar nous focus d'activitat econòmica per contrarestar la polarització rural i urbana
- Vertebrar la diversificació dels serveis turístics a partir del privilegi escènic del paisatge montserratí
- Conservar els espais agroforestals i protegir la diversitat dels hàbitats del PRM
- Integrar els elements emblemàtics de Montserrat: espiritualitat, singularitat geològica, escenografia paisatgística, etc.

La ruralitat com a oportunitat

ESTRATÈGIA DEFENSIVA O DE SUPERVIVÈNCIA (corregir debilitats per encarar les amenaces)

- Articular projectes empresarials basats en la diversificació de l'espai agrari i el patrimoni rural i en la participació local
- Promoure i consolidar els productes agroalimentaris locals en els mercats setmanals, les agrotigues i els agromercats
- Recuperar i impulsar el petit comerç i el seu teixit social
- Revalorar les activitats complementàries al voltant de l'agricultura i el territori: agroturisme, restauració, activitats agrosilvopastorals i patrimoni cultural
- Articular pràctiques locals singularitzades en les àrees rurals que contribueixen a desenvolupar i a vertebrar el paisatge

ESTRATÈGIA DEFENSIVA O DE SUPERVIVÈNCIA (aprofitar oportunitats per corregir les debilitats)

- Vetllar pel bon estat ecològic del sistema hidràulic i del patrimoni fluvial vinculats com a elements vertebradors de l'economia turística del PRM
- Enfortir la capacitat emprenedora i col·lectiva pública i privada (treball en xarxa) per garantir la promoció turística de l'àmbit
- Vertebrar economia, societat i territori a partir de paràmetres de salut, alimentació, patrimoni i responsabilitat ambiental
- Promoció de nous nínxols d'ocupació i mercat basats en la rendibilització de la massa forestal
- Enfortir l'estratègia agroeconòmica a l'explotació agrosilvopastoral (ramaderia en sotabosc) dissenyada en el projecte LIFE Montserrat
- Construir un espai de debat i de potenciació del Geoparc dins el PRM per dinamitzar estudis científics i de ressò internacional

ESTRATÈGIA REACTIVA (afrontar amenaces per mantenir les fortaleeses)

- Difondre les externalitats positives de la matriu agroforestal del parc tant en l'àmbit social (seguretat alimentària, ocupació, connexió amb el productor), com econòmic (espais de venda propers), ambiental (protegir dels incendis, evitar l'erosió, mitigar el canvi climàtic) i cultural (paisatge, sentit del lloc)
- Aprofitar els atractius turístics perifèrics al PRM per promoure el turisme de manera conjunta: DO Penedès, DO Pla de Bages, ruta dels castells de l'Anoia, Rebost del Bages, etc.
- Evitar la museïtzació de l'agricultura potenciant la recuperació de les activitats tradicionals agràries

ESTRATÈGIA OFENSIVA (aprofitar oportunitats per millorar les fortaleeses)

- Revalorar la ruralitat com a actiu del territori: diversificar l'ocupació i l'educació en entorn rural
- Diversificar la producció agrària de la zona i millorar-ne la biodiversitat
- Contribuir a revitalitzar la producció agroecològica com a model agrari propi del territori del PRM
- Enfortir la complementarietat de l'oferta turística amb sinergies entre les diferents produccions agràries locals i el patrimoni rural
- Encarar la diversificació lúdica tenint en compte els valors i els elements del territori: espirituals, naturals i rurals
- Articular la figura de dinamitzador del PRM per cohesionar estratègies conjuntes d'acció

Xarxes i governança**ESTRATÈGIA DEFENSIVA O DE SUPERVIVÈNCIA**
(corregir debilitats per encarar les amenaces)

- Fomentar la interconnexió i l'organització d'activitats entre barris, entorns residencials i nuclis urbans i desplegar accions de comunicació obertes i inclusives
- Apostar per la cooperació en termes de producció, transformació i consum per minimitzar la polarització urbà-rural
- Potenciar l'associacionisme supramunicipal per promoure accions col·lectives
- Incidir en el paper de dinamització del Parc Rural entre els municipis capdavaners de la proposta: Olesa de Montserrat, Collbató, Esparreguera i el Bruc
- Fomentar el cooperativisme agroforestal per garantir l'activitat socioeconòmica i generar valor afegit al territori
- Construir una xarxa de comunicació i debat estable entre entitats locals que aprofiti l'oferta existent i planifiqui la gestió dels recursos i el patrimoni existent

ESTRATÈGIA DEFENSIVA O DE SUPERVIVÈNCIA
(aprofitar oportunitats per corregir les debilitats)

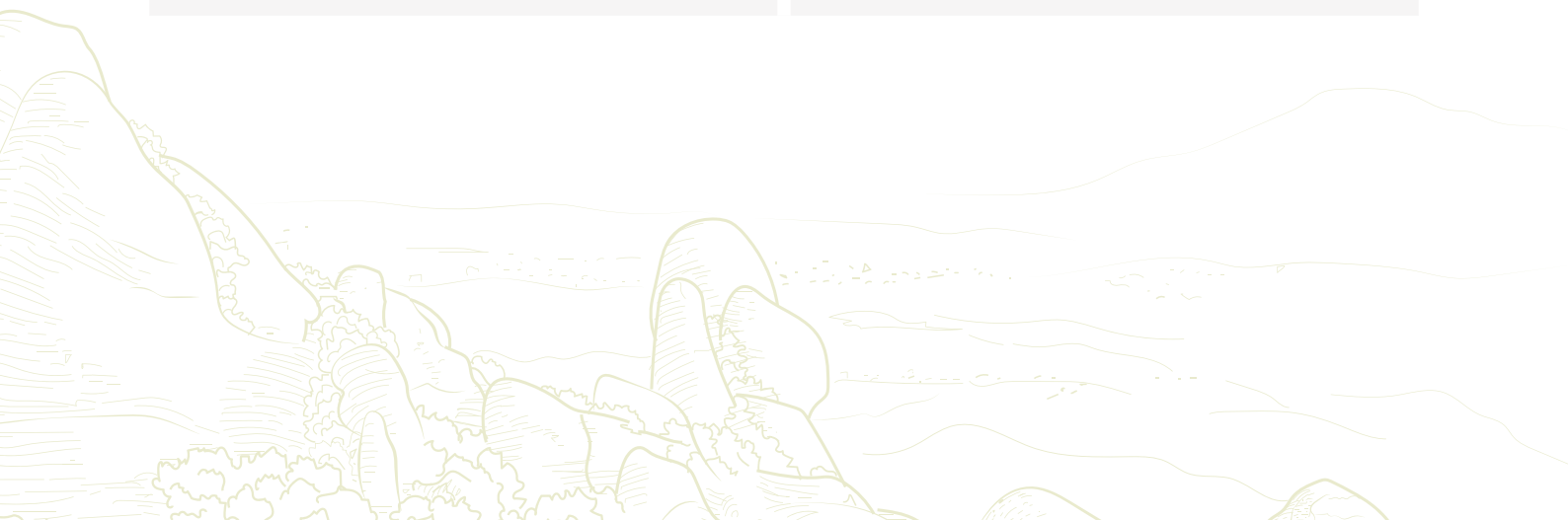
- Afavorir l'associacionisme dels agents de la cadena de valor agroalimentària de l'oli d'oliva per la via de la formació, el coneixement i la recerca
- Desenvolupar entorns favorables a la innovació organitzativa per enfortir l'economia local (cotreball)
- Articular plataformes de comunicació i governança del Parc Rural com a instruments per garantir una gestió eficient, efectiva i transparent
- Dinamitzar una xarxa de mediació i planificació amb l'objectiu de recuperar l'activitat agrària
- Desenvolupar la difusió i la comunicació del PRM per mitjà de les xarxes socials: «Fer Parc Rural!»
- Potenciar de manera col·lectiva el conjunt de les necessitats del sector agrari: compartir factors de producció, mà d'obra i terra

ESTRATÈGIA REACTIVA
(afrontar amenaces per mantenir les fortaleeses)

- Suport a iniciatives innovadores públiques i privades per enfortir l'economia dels pobles i apostar per un model socioeconòmic participatiu, inclusiu i encarat a les persones i al territori
- Incorporar la dimensió ecosocial en els processos d'organització i de gestió compartits
- Compartir protocols d'actuació entre les ADF, les administracions, la pagesia i els propietaris forestals per fer front a l'alt risc d'incendis forestals
- Actuar contra l'increment de fauna salvatge en competència amb l'activitat agroramadera extensiva i el mosaic territorial

ESTRATÈGIA OFENSIVA
(aprofitar oportunitats per millorar les fortaleeses)

- Articular sinergies entre els productors i les activitats de turisme rural per promoure productes agroalimentaris de dins i fora del PRM
- Dissenyar dinàmiques agroalimentàries col·lectives i de proximitat
- Apostar per eines tecnològiques innovadores: tècniques de conreu tradicionals i varietats locals amb el guiatge de l'Escola Agrària de Manresa
- Sensibilitzar i promoure l'educació ambiental i agroalimentària a les escoles i als centres cívics
- Transmetre coneixements, valors, tradicions i sabers del territori al jovent
- Abordar conjuntament la prevenció de focs forestals
- Promoure i impulsar propostes col·lectives per dinamitzar el PRM a partir de les plataformes existents

04 El Pla de Gestió i Desenvolupament

4.1. Per què un Pla de Gestió i Desenvolupament?

1. Perquè és una reivindicació dels municipis promotors del Parc Rural del Montserrat, ja recollida en el primer document de referència d'aquest projecte, que és la Carta per a la preservació, la millora, el desenvolupament i la gestió del Parc Rural del Montserrat (any 2006)
2. Perquè cal un instrument de gestió i dinamització de l'agricultura que respongui a demandes i déficits del sector agrari i a un projecte que és d'interès social, tal com recullen alguns documents de referència com el dictamen del Comitè Econòmic i Social Europeu (2005) o la Carta de l'agricultura periurbana (2010).
3. Perquè cal enfortir el teixit agrari i l'economia productiva amb empreses agràries viables i competitives, i promoure un model territorial, agrari i alimentari sostenible. S'ha d'entendre que el sòl i els aliments són recursos estratègics per a la societat, i que cal preservar-los.
4. Perquè un pla participat des del començament, creatiu i innovador contribuirà a definir-ne millor objectius, línies estratègiques i accions i a tenir més implicació a l'hora d'engegar-lo, implementar-lo i consolidar-lo.

4.2. Què és?

El Pla de Gestió i Desenvolupament del Parc Rural del Montserrat és un document exhaustiu d'establiment de mesures d'execució a mitjà termini. Aquest document recull l'acord institucional dels ajuntaments del Parc Rural del Montserrat per implementar, amb un objectiu general, línies estratègiques consensuades, que concreten la voluntat d'articular un conjunt d'accions en aquest entorn rural.

El Pla de Gestió i Desenvolupament, pel seu caràcter estratègic, se centra en la presa de decisions i la voluntat d'execució dels eixos principals d'actuació per assolir els objectius generals i garantir l'establiment de polítiques sectorials (del sistema agroforestal) i d'accions estratègiques de les dinàmiques socioterritorials (establiment de grans línies d'actuació com a projecte de futur). Té com a finalitat última marcar la pauta de les actuacions per al desenvolupament d'activitats centrades a millorar les condicions ambientals i territorials, potenciar els valors endògens de la matriu agroforestal i afavorir les sinergies, la complicitat i la coordinació entre el desenvolupament de les accions i la logística de la gestió de les seves dinàmiques.

El Pla de Gestió i Desenvolupament s'estructura a partir d'un objectiu general que es desglossa en un conjunt de línies estratègiques, les quals responen a uns objectius específics que es concreten en mesures d'actuació.

Les línies estratègiques defineixen el marc general en què el Pla de Gestió es contextualitza, i els objectius específics identifiquen la finalitat en què cadascuna de les actuacions s'emmarca. Tant uns com altres interpreten i desenvolupen l'objectiu general.

Les línies estratègiques pretenen acomplir el objectius tenint present els interessos, les necessitats i les sensibilitats del conjunt d'agents socials, econòmics i ambientals del territori. Per tant, cada línia estratègica fa front als principals reptes a assolir i, alhora, es concreta en diverses accions que acoten l'actuació que cal desenvolupar i permeten aplicar-hi mesures concretes i avaluable.

Les mesures defineixen i emmarquen l'acció i les actuacions a fer i estan supeditades a criteris de prioritització.

S'han definit cinc línies estratègiques, quatre de les quals s'inclouen en temàtiques concretes i específiques de l'àmbit. La darrera línia

estratègica, de caire més transversal, pretén abordar, quasi de manera específica, el vessant de cooperació i col·laboració entre agents i impulsar la difusió i la transferència de les accions amb la finalitat de compartir la responsabilitat de cada actuació amb el conjunt de la ciutadania.

El Pla de Gestió i Desenvolupament proposa i articula 61 accions. Per a cadascuna es defineixen un conjunt de variables que, distribuïdes en forma de fitxa, permeten estructurar i prioritzar l'actuació.

A cada mesura hi correspon una fitxa. Se'n fa una descripció, s'indiquen els objectius que la proposta pretén abordar i se'n concreten les pretensions de l'execució. Les directrius de la fitxa descriuen les actuacions i recomanacions que cal dur a terme per assolir els resultats esperats. S'hi indica el reconeixement de l'acció, és a dir, si ha estat proposada en el marc dels tallers de participació i, per tant, si es tracta d'un reclam dels agents socioeconòmics al qual cal donar resposta. S'hi defineixen els agents implicats, públics i privats, amb la intenció de

facilitar-los la interacció en l'execució de l'actuació. Tot plegat ajuda a establir prioritats i estratègies d'actuació. S'hi especifica també la transversalitat de l'acció mitjançant la descripció de plans, projectes i exemples d'interès relacionats amb la temàtica de l'actuació i, finalment, s'hi proposen indicadors de seguiment que permeten avaluar el grau de consecució de l'acció i alhora comprovar-ne l'efectivitat.

4.3. Objectiu general i línies estratègiques

L'objectiu general del Parc Rural del Montserrat és gestionar i dinamitzar l'espai rural, configurat per un paisatge en mosaic, o amb vocació de ser-ho, i facilitar el desenvolupament de l'activitat productiva econòmica de tipus agrícola, ramader i forestal, que és l'activitat productiva que es vol que esdevingui, i/o continuï sent, l'eix per potenciar i re-valorar activitats complementàries al voltant de l'artesania alimentària, de l'agroturisme, de la restauració, de l'activitat cultural i del lleure, i alhora contribuir a un

model de desenvolupament que respongui als criteris de l'economia verda i circular. A més, el Parc Rural té per objectiu preservar i impulsar la seva personalitat rural reconnectant-se amb l'àmbit urbà.

Aquest objectiu general s'orienta en cinc línies estratègiques:

Línia estratègica 1: nova pagesia i emprenedoria

Aquesta línia estratègica té per finalitat impulsar i enfortir el sector agroalimentari per garantir la continuïtat, la viabilitat i la modernització de les activitats agràries. S'articula en els quatre objectius específics següents: ampliar la base del sector agrari assegurant l'accés a la terra; oferir suport tècnic i formatiu; garantir infraestructures, equipaments i serveis com a suport a les empreses, i donar suport a iniciatives i projectes agroecològics. Per complir l'objectiu es proposen quinze accions.

Línia estratègica 2: posar en valor el territori

La finalitat d'aquesta línia estratègica és identificar, donar valor i promoure els productes i serveis que ofereix el Parc Rural del Montserrat. S'organitza en tres objectius específics que fan desplegar quinze accions: promoure els productes agroalimentaris, impulsar la venda directa i de proximitat i sensibilitzar sobre els valors associats al territori.

Línia estratègica 3: territori endreçat

L'objectiu d'aquesta línia estratègica és fer compatibles els valors naturals i la preservació del paisatge amb les activitats econòmiques. S'estructura en tres objectius específics: conservar els valors naturals, prevenir incendis forestals i ordenar-ne els impactes i danys. Un desplegament de catorze accions vetlla per aconseguir-ho.

Línia estratègica 4: la ruralitat com a oportunitat

Aquesta línia vol fomentar les activitats econòmiques i el teixit social del territori rural. S'organitza en dos objectius específics: d'una banda, aprofitar l'atracció del pol de Montserrat, i de l'altra, generar externalitats de l'entorn rural. Aquests objectius articulen vuit accions que pretenen potenciar la singularitat d'aquest àmbit geogràfic i articular l'economia local.

Línia estratègica 5: Xarxes i governança

De manera transversal, aquesta línia estratègica busca promoure la cooperació i el treball en xarxa entre els agents del territori per impulsar el coneixement i assolir objectius comuns i col·lectius. S'estructura en tres objectius estratègics: fer visible i potenciar les sinergies entre productors i elaboradors privats i públics i fomentar la governança alimentària. Per complir l'objectiu es concreten nou accions que vetllen per la participació dels teixits socials del territori del Parc Rural del Montserrat.

Fitxes de mesures

01

Nova pagesia i emprenedoria

02

Posar en valor el territori

03

Territori endreçat

04

La ruralitat com a oportunitat

05

Xarxes i governança

1. Nova pagesia i empenedoria

- 1.1. Objectiu específic: Garantir el relleu generacional en el sector agrari
- 1.2. Objectiu específic: Oferir suport tècnic i formatiu integral al sector agrari i a les empreses de sectors complementaris
- 1.3. Objectiu específic: Garantir la disponibilitat de serveis, equipaments i infraestructures per al bon desenvolupament de l'activitat agrària
- 1.4. Objectiu específic: Donar suport a iniciatives i projectes agroecològics

2. Posar en valor el territori

- 2.1. Objectiu específic: Identificar i promoure els productes agroalimentaris, forestals i serveis del PRM
- 2.2. Objectiu específic: Promoure la venda directa i de proximitat
- 2.3. Objectiu específic: Impulsar la sensibilització envers els valors associats a la producció i el consum de productes agroalimentaris locals i de proximitat

3. Territori endreçat

- 3.1. Objectiu específic: Preservar els valors rurals, paisatgístics, geològics i ambientals del Parc Rural del Montserrat

- 3.2. Objectiu específic: Treballar en la prevenció d'incendis forestals a partir de la gestió agrosilvopastoral i la gestió forestal rendible
- 3.3. Objectiu específic: Ordenar impactes i danys en l'entorn

4. La ruralitat com a oportunitat

- 4.1. Objectiu específic: Rendibilitzar el pol d'atracció de Montserrat per generar més activitats econòmiques i oportunitats de negoci agroturístic al Parc Rural
- 4.2. Objectiu específic: Nous productes i serveis relacionats amb l'entorn rural

5. Xarxes i governança

- 5.1. Objectiu específic: Fomentar la coneixença i el treball en xarxa entre productors i/o elaboradors
- 5.2. Objectiu específic: Establir sinergies entre els actors públics i privats
- 5.3. Objectiu específic: Fomentar la governança alimentària

LE 1. Nova pagesia i empenedoria

1.1. OE. Garantir el relleu generacional al sector agrari

- 1.1.1. Crear un banc/fons de terres per facilitar l'accés a la terra
- 1.1.2. Establir incentius fiscals per promoure el lloguer de terrenys agraris en desús
- 1.1.3. Crear un espai de prova o incubadora de pagesos, ramaders i/o pastors per acompanyar-los en el procés d'instal·lar-se com a nous empenedors

1.2. OE. Oferir suport tècnic i formatiu integral al sector agrari i a les empreses de sectors complementaris

- 1.2.1. Crear un servei de suport i assessorament agrícola i ramader en la producció i la viabilitat empresarial de les empreses del sector
- 1.2.2. Crear un servei de suport a la comercialització i al treball en xarxa
- 1.2.3. Assessorar en circuits curts de comercialització i petits obradors
- 1.2.4. Dissenyar l'oferta formativa a partir de les demandes de les empreses del territori
- 1.2.5. Promoure la creació de *spin off*, empreses emergents, pimes o

altres fórmules empresarials o associatives per a la producció, comercialització i transformació

1.3. OE. Garantir la disponibilitat de serveis, equipaments i infraestructures per al bon desenvolupament de l'activitat agrària

- 1.3.1. Facilitar l'accés a equipaments per transformar i elaborar els productes produïts a la pròpia explotació (escorxadors de baixa capacitat, obradors col·lectius, obradors de baixa capacitat, patis d'emmagatzematge de biomassa)
- 1.3.2. Donar suport a projectes de reg que responguin a criteris de rendibilitat, eficiència i economia verda
- 1.3.3. Donar suport a projectes per millorar camins d'ús agrari

1.4. OE. Donar suport a iniciatives i projectes agroecològics

- 1.4.1. Recuperar les hortes tradicionals
- 1.4.2. Promoure la identificació, la millora i l'ús de varietats locals
- 1.4.3. Promoure sistemes de producció agrària sostenibles i respectuosos amb el medi ambient
- 1.4.4. Fomentar sistemes de venda directa de productes de proximitat

Línia Estratègica: EMPREN	NOVA PAGESIA I EMPRENEDORIA
Objectiu Específic: EMPREN_RELLEU	Garantir el relleu generacional al sector agrari
Mesura: EMPREN_RELLEU_TERRA	Crear un banc/fons de terres per facilitar l'accés a la terra
Descripció/Objectius	L'objectiu és incentivar l'activitat agrària facilitant l'accés a la terra a nous emprenedors del sector agrari i agrosilvopastoral o a explotacions agràries existents que vulguin incrementar la seva dimensió. De retruc, amb aquesta mesura es contribueix a frenar l'abandonament de la terra de conreu, fomentar el relleu generacional i generar ocupació. El banc de terres haurà de preveure: – Un inventari de terres potencialment conreables (sigui per abandonament o pel risc que s'abandoni si el propietari/titular és més gran de 65 anys); – Facilitar informació inicial sobre l'accés a la terra i interconnectar els propietaris de parcel·les amb els pagesos i futurs emprenedors que vulguin treballar-les; – Oferir el suport necessari a propietaris i arrendataris per facilitar que s'aprovin acords entre totes dues parts, amb la finalitat de recuperar o preservar l'ús agrari -no forestal- de les terres; – Eines de comunicació i difusió del projecte.
Directrius	El Parc Rural del Montserrat vol facilitar l'accés a la terra a aquells nous emprenedors que desitgin incorporar-se a l'activitat agrícola o agroramadera, o bé a aquelles explotacions existents que vulguin incrementar la seva dimensió. Igualment, el Parc Rural vol promoure la recuperació del mosaic agroforestal recuperant antics espais conreats que han esdevingut bosc (es recorda que només l'11 % de les terres amb pendents inferiors al 10 % són aptes per al conreu) i contribuir a prevenir els grans incendis forestals. El banc de terres actuarà com un centre d'intermediació i com a recurs per a emprenedors, i té la finalitat d'inventariar, de primer, i de mobilitzar, després, els terrenys amb vocació agrícola i ramadera per afavorir la viabilitat de les explotacions agràries a fi d'articular iniciatives per reivindicar el territori agrari i rural.
Agents públics implicats	Ajuntaments; pagesia del Parc Rural del Montserrat; agents locals; Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; Escola Agrària de Manresa
Agents privats implicats	Propietaris de terrenys rústics, associacions de pagesos, de ramaders i de propietaris, forestals, entitats associatives
Prioritat	Alta
Reconeixement	Sí
Transversalitat	El referent, per la singularitat que té, és el Banco de Tierras del Bierzo, i també el Banc de Terres de València
Indicadors de seguiment	Nombre d'inscrits, de campanyes de sensibilització, de contractes fets
Relacions amb altres mesures	EMPREN_RELLEU: INCENTIUS, ESPAI TEST EMPREN_SUPOORT: ASSESSOR, COMERÇ, CC, EMPRESA, EMPREN_AGROECOLOGIA: VARIETATS, PRODUCCIÓ, VENDA, RURALITAT_POL_SINERGIES, XARXES_FOMENT_ACCIONS

Línia Estratègica: EMPREN	NOVA PAGESIA I EMPRENEDORIA
Objectiu Específic: EMPREN_RELLEU	Garantir el relleu generacional en el sector agrari
Mesura: EMPREN_RELLEU_INCENTIU	Establir incentius fiscals per promoure el lloguer de terrenys agraris en desús
Descripció/Objectius	Els terrenys agraris en desús esdevenen espais fràgils en tant que són susceptibles de patir processos de degradació i banalització, de generar plagues i malalties a finques veïnes i fins i tot de ser urbanitzats, si perden el valor productiu. D'altra banda, aquests espais ofereixen un potencial per esdevenir espais en producció, que es poden posar a disposició de pagesos, de ramaders i d'emprenedors del sector perquè els destinin a usos agraris. En aquest sentit, es duran a terme les actuacions següents: – Un registre de parcel·les abandonades per establir les que estan en disposició de ser arrendades; – Anàlisi i implementació de mecanismes per incentivar que es posin en conreu les finques agrícoles i/o ramaderes abandonades.
Directrius	Des de sempre la legislació urbanística municipal fa una regulació insuficient del sòl no urbanitzable. Tot i que hi ha eines per protegir-lo, només se'n despleguen en casos concrets, com els plans especials. El resultat és clar: desordre del sòl agrari periurbà pràcticament arreu. Per contra, hi ha alguns instruments d'intervenció poc utilitzats per l'administració que poden actuar com a regulador competent en aquesta matèria, com són: la Ley de fincas manifiestamente mejorables 1979 (Estat Espanyol), i la Llei d'orientació agrària, 2001 (Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació). Una de les finalitats d'aquesta última llei és promoure el reconeixement social i mediambiental de l'activitat agrària a causa del seu caràcter multifuncional, i de manera especial en zones amb pressió urbanística (espais agraris periurbans). Finalment, també es pot estudiar l'aplicació, si escau, de l'Impost de Terres Infrautilitzades (ITI, avui només en vigor en algunes regions de l'Estat espanyol), tot i que es prioritzen les mesures d'incentius, i no les coercitives.
Agents públics implicats	Ajuntaments, Oficina de Tributació de la Diputació de Barcelona, Cadastre de rústica, Ministeri d'Hisenda
Agents privats implicats	Propietaris de finques rústiques, empreses agràries, pagesia
Prioritat	Alta
Reconeixement	No
Transversalitat	Parc Agrari del Baix Llobregat, Parc Agrari de Sabadell, Via Vallès
Indicadors de seguiment	Nombre de parcel·les recuperades, d'hectàrees en ús agrari, de llogaters
Relacions amb altres mesures	EMPREN_RELLEU: TERRA, ESPAITEST EMPREN_SUPORT: ASSESSOR, EMPRESA, EMPREN_AGROECOLOGIA: VARIETATS, PRODUCCIÓ, RURALITAT_POL_SINERGIES, XARXES_FOMENT_ACCIONS

Línia Estratègica: EMPREN	NOVA PAGESIA I EMPRENEDORIA
Objectiu Específic: EMPREN_RELLEU	Garantir el relleu generacional en el sector agrari
Mesura: EMPREN_RELLEU_ESPAITEST	Crear espais de prova o incubadores de pagesos, ramaders i/o pastors per acompanyar el procés d'instal·lació de nous emprenedors
Descripció/Objectius	Entre els objectius per crear una estructura que fomenti l'emprenedoria mitjançant la creació d'espais de prova, s'assenyalen: – Acostar el col·lectiu de joves a les oportunitats laborals i a les iniciatives emprenedores perquè puguin desenvolupar el seu projecte professional en l'àmbit agrari; – Articular un compromís/contracte social entre els joves, les administracions, els centres d'ensenyament i les empreses locals; – Acompanyar l'emprenedor durant el procés d'engegar l'activitat per garantir-ne la viabilitat i el futur; – Prioritzar les necessitats específiques dels joves pagesos. La creació de l'espai test com a eina de suport a la pagesia implica desplegar la formació, assessorament i acompanyament tècnic per endegar el procés d'emprenedoria agrària i també articular un sistema d'ajuts econòmics a l'emprenedoria.
Directrius	Els objectius clau d'aquesta mesura són revertir l'envelliment del sector i afavorir un canvi de model productiu agroalimentari amb criteris de sostenibilitat, augmentar la producció i el teixit agrosocial per eixamplar la base productiva i optimitzar les produccions agràries locals. La finalitat és aconseguir articular noves empreses agràries viables tant econòmicament com socialment des de la cooperació. El Pla d'Actuacions que incorpori aquesta mesura determinarà el model d'espai test a implementar en funció de la disponibilitat de superfícies per fer espais de prova i d'acord amb les necessitats que s'identifiquin en el territori.
Agents públics implicats	Parc Rural del Montserrat i ajuntaments; entitats agràries; Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; ARCA; Escola de Manresa; Diputació de Barcelona; escoles de formació en l'àmbit agrari
Agents privats implicats	Propietaris, associacions de pagesos, empreses agràries, pagesia, Escola de Pastors de Catalunya
Prioritat	Alta
Reconeixement	No
Transversalitat	Programa Odisseu, d'incorporació de joves al camp; Programa de Desenvolupament Rural de Catalunya 2014-2020, mesura 112: Fomentar l'arrelament i el desenvolupament econòmic i social dels joves al medi rural; Xarxa Reneta (França)
Indicadors de seguiment	Nombre d'incorporats a l'espai test, de projectes impulsats, de projectes consolidats entre els projectes impulsats
Relacions amb altres mesures	EMPREN_RELLEU: TERRA, INCENTIUS EMPREN_SUPORT: ASSESSOR, COMERÇ, CC, EMPRESA, EMPREN_AGROECOLOGIA: VARIETATS, PRODUCCIÓ, VENDA, RURALITAT_POL_SINERGIES, XARXES_FOMENT_ACCIONS

Línia Estratègica: EMPREN	NOVA PAGESIA I EMPRENEDORIA
Objectiu Específic: EMPREN_SUPORT	Ofertir suport tècnic i formatiu integral al sector agrari i a les empreses de sectors complementaris
Mesura: EMPREN_SUPORT_ASSESSOR	Crear un servei de suport i assessorament agrari en la producció i la viabilitat empresarial de les empreses del sector
Descripció/Objectius	En termes de dinamització de l'economia local, el Parc Rural ha d'articular eines de suport i d'assessorament, amb criteris de cooperació que encaixin amb el teixit empresarial de l'àmbit. La finalitat última és articular activitats que contribueixin a: – Escurçar les cadenes de valor agroalimentàries; – Fomentar pràctiques productives de més valor afegit i més integrades en els valors del territori; – Millorar la rendibilitat de les explotacions agràries; – Identificar i reconèixer la pagesia com la vàlua de l'espai rural; – Desplegar accions complementàries per donar valor als productes del Parc Rural del Montserrat. Es donarà suport a crear l'ADV del Parc Rural del Montserrat.
Directrius	El suport a la pagesia farà desplegar un seguit d'eines per dinamitzar l'emprenedoria agrària a partir d'un sistema d'assessorament per potenciar accions que afavoreixin la viabilitat i l'economia agrària local, i la capacitat de les empreses del sector per posicionar-se en el mercat. Crear figures com les agrupacions de defensa vegetal es pot convertir en una eina útil per oferir serveis d'assessorament a les empreses agràries. Altres eines poden abastar des de campanyes d'informació fins a promocions de fòrums de treball transversals que facin visibles espais de debat i de difusió intersectorials. L'estratègia central és l'adequació i la millora de competències professionals i la promoció de la inserció al mercat de treball i de la igualtat de gènere.
Agents públics implicats	IRTA; escoles agràries del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació i d'Ensenyament; Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació: transferència tecnològica; consells comarcals; Xarxa Productes de la terra (Diputació de Barcelona); ajuntaments
Agents privats implicats	Fundació Agrícola Olesana, Cooperativa d'Oli, Associació Propietaris Forestals de Montserrat, consultors especialitzats, ADV
Prioritat	Alta
Reconeixement	Sí
Transversalitat	Cowocat rural, Projecte estratègic Consorci Intercomarcal Iniciatives Socioeconòmiques Mora d'Ebre, ADV
Indicadors de seguiment	Nombre de jornades de difusió, de persones que demanen assessorament, d'ofertes de suport tècnic per temàtiques (producció, comercialització, laboral, fiscal, gestió administrativa, gestió empresarial, màrqueting, comercialització)
Relacions amb altres mesures	EMPREN_RELLEU_ESPAI TEST, EMPREN_SUPORT: ASSESSOR, COMERÇ, CC, EMPRESA, EMPREN_AGROECOLOGIA: VARIETATS, PRODUCCIÓ, VENDA, RURALITAT_POL_SINERGIES, XARXES_FOMENT: ACCIONS, SUPORT

Línia Estratègica: EMPREN	NOVA PAGESIA I EMPRENEDORIA
Objectiu Específic: EMPREN_SUPOORT	Oferir suport tècnic i formatiu integral al sector agrari i a les empreses de sectors complementaris
Mesura: EMPREN_SUPOORT_COMERÇ	Crear un servei de suport a la comercialització i foment del treball en xarxa
Descripció/Objectius	Es tracta d'implementar accions de suport per millorar la venda i promoure els productes del territori mitjançant l'establiment de xarxes entre professionals i emprenedors, l'intercanvi d'experiències, la informació i la planificació d'activitats per afavorir l'estabilitat en l'entorn comercial. Les accions s'emmarcarien en: – Detectar oportunitats mitjançant la caracterització dels productes agroalimentaris; – Generar nous segments comercials alternatius en les cadenes de valor agroalimentàries; – Establir xarxes d'intermediació entre els agents del sector agroalimentari, l'administració pública i el sector turístic; – Establir una línia de finançament o d'assessorament especialitzat com a alternativa dels emprenedors per impulsar la comercialització dels seus productes – Comunicar recursos i eines bàsiques a l'abast de l'emprenedoria, com ara la formació especialitzada.
Directrius	Afavorir contactes comercials entre productors i comercialitzadors de productes alimentaris i buscar noves estratègies de comercialització col·lectives. Una iniciativa per enfortir les relacions comercials entre tots dos col·lectius amb contactes entre els agents de la cadena de valor: venda (agricultors, ramaders i elaboradors) i compra (comerços, distribuïdors, restauració, grups de consum, entitats públiques). Ajudar a prendre decisions (nudging), fomentar la diferenciació, innovar en la presentació dels productes agroalimentaris i garantir-ne l'abast i el posicionament en el mercat.
Agents públics implicats	Ajuntaments; consells comarcals; Xarxa Productes de la terra (Diputació de Barcelona); Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; Departament de Comerç, Consum i Turisme
Agents privats implicats	Pagesia, entitats i empreses agràries
Prioritat	Mitjana
Reconeixement	Sí
Transversalitat	Localitza (Consell Comarcal de la Selva), Start-up Rural (Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació), grups de desenvolupament rural
Indicadors de seguiment	Nombre de punts de venda, de productes agraris locals en circuits de venda de proximitat, de productes agraris en xarxa, d'empreses que participen en les accions de treball en xarxa
Relacions amb altres mesures	EMPREN_SUPOORT_ASSESSOR, EMPREN_SUPOORT_COMERÇ, EMPREN_SUPOORT_CC, EMPREN_SUPOORT_EMPRESA, EMPREN_SERVEIS_EQUIPAMENT, _CAMINS, _REG, EMPREN_AGROECOLOGIA_PRODUCCIÓ, _VENDA, RURALITAT_POL_SINERGIES, XARXES_FOMENT_ACCIONS, XARXES_FOMENT_SUPOORT

Línia Estratègica: EMPREN	NOVA PAGESIA I EMPRENEDORIA
Objectiu Específic: EMPREN_SUPORT	Ofertir suport tècnic i formatiu integral al sector agrari i a les empreses de sectors complementaris
Mesura: EMPREN_SUPORT_CIRCUITS CURTS	Assessorar en circuits curts de comercialització i petits obradors
Descripció/Objectius	Promoure sistemes de producció i comercialització per mitjà d'estratègies de circuit curt garanteix la viabilitat de les explotacions agràries i minimitza costos, elements fonamentals per a l'entorn rural. Afavoreix la diversitat de formats tant individuals com col·lectius i les seves possibilitat d'expansió territorial, amplia les relacions entre agents que intervenen en la cadena alimentària i eixampla valors (confiança, cooperació) tot creant lligams empresarials. L'actuació inclou: – Tasques de formació específica; – Creació d'un grup tècnic de treball; – Campanyes de promoció de les produccions agràries del Parc Rural; – Suport de projectes per emprendre accions col·lectives; – Foment d'agrupacions de productors; – Adopció de nous sistemes de producció i venda: agricultura ecològica o agroecologia, línies d'ajut per a projectes d'emprenedoria en circuits curts.
Directrius	Els circuits curts de comercialització permeten establir noves aliances i pactes entre productors i consumidors i, alhora, afavoreixen la venda de productes de proximitat i promouen la diversitat biològica, cultural i alimentària i l'enfortiment dels vincles productor-consumidor.
Agents públics implicats	Ajuntaments; Departament de Comerç, Consum i Turisme; Departament de Medi Ambient; consells comarcals; Xarxa Productes de la Terra (Diputació de Barcelona); Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació
Agents privats implicats	Pagesia, entitats i empreses agràries, grups de consumidors
Prioritat	Alta
Reconeixement	No
Transversalitat	Grups de consum, consum col·lectiu, mercats, agrobotigues, venda en línia, botigues, restauració, etc.
Indicadors de seguiment	Nombre d'agricultors i ramaders inclosos en la venda col·lectiva de productes i nombre d'estratègies de comercialització alternatives (restauració, botigues especialitzades, punts de venda, mercat, etc.)
Relacions amb altres mesures	EMPREN_SUPORT: ASSESSOR, COMERÇ, EMPREN, CC, EMPRESA, EMPREN_SERVEIS_FORMACIÓ, EMPREN_AGROECOLOGIA : PRODUCCIÓ, VENDA, RURALITAT_POL_SINERGIES, XARXES_FOMENT: ACCIONS, SUPORT

Línia Estratègica: EMPREN	NOVA PAGESIA I EMPRENEDORIA
Objectiu Específic: EMPREN_SUPORT	Oferir suport tècnic i formatiu integral al sector agrari i a les empreses de sectors complementaris
Mesura: EMPREN_SUPORT_FORMACIÓ	Dissenyar una oferta formativa continuada a partir de les demandes de les empreses del territori
Descripció/Objectius	Per gestionar de manera eficient i amb criteris empresarials les activitats agràries de l'entorn rural, cal una bona formació reglada (cursos de capacitació agrària dels cicles formatius) i no reglada (jornades, visites i viatges tècnics especialitzats, fòrums de debat i opinió, grups de treball, experiències pilot, etc.). Es tracta de vehicular, mitjançant el Parc Rural amb l'Escola de Manresa o amb les que puguin presentar una oferta formativa d'interès, un marc formatiu estable i actiu capaç d'intercanviar i de sumar experiències, vocacions i voluntats en un entorn de col·laboració i cooperació. Les accions apleguen un ventall ampli tant d'actors com de temàtiques, tenint en compte que la demanda es centrarà sobretot en l'organització empresarial i en projectes de millora de les condicions de producció i comercialització i en la concentració de serveis per optimitzar les cadenes de valor.
Directrius	Acostar l'oferta formativa al sector agrari aporta valor afegit mitjançant els coneixements i l'experiència a fi d'enfortir l'emprenedoria agrícola i ramadera amb l'objectiu de dinamitzar projectes amb garanties de futur i viabilitat. Fomentar l'emprenedoria als centres educatius per despertar el talent, la creativitat i la capacitat de trobar alternatives i oportunitats a la ruralitat.
Agents públics implicats	Escola Agrària de Manresa, Escola Superior d'Agricultura de Barcelona, Programa Anual de Transferència Tecnològica, PATT (Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació)
Agents privats implicats	Pagesia, jovent, empreses, Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya, associacions de productors
Prioritat	Alta
Reconeixement	Sí
Transversalitat	Escola de Pastors de Catalunya, Fer.Cat: Ensenyant a emprendre a les escoles rurals, Gustum (Leader de Ponent, de creació d'activitat econòmica al territori)
Indicadors de seguiment	Nombre de cicles formatius, d'alumnes, de vincles establerts entre parcs agraris i altres espais protegits
Relacions amb altres mesures	EMPREN_SUPORT: ASSESSOR, EMPRESA, VALOR AFEGIT_PRODUCTES

Línia Estratègica: EMPREN	NOVA PAGESIA I EMPRENEDORIA
Objectiu Específic: EMPREN_SUPORT	Oferir suport tècnic i formatiu integral al sector agrari i a les empreses de sectors complementaris
Mesura: EMPREN_SUPORT_EMPRESA	Promoure la creació de <i>start ups</i> , <i>spin offs</i> , pimes o altres fórmules empresarials o associatives per produir, comercialitzar i transformar els productes agraris
Descripció/Objectius	Els objectius parteixen d'aquestes premisses: – Impulsar la creació d'empreses innovadores <i>start up</i> (al voltant d'un projecte), <i>spin off</i> (empresa d'iniciatives empresarials derivada d'una d'anterior) per mitjà de formats nous al voltant de l'economia social i col·laborativa que siguin efectius per a l'emprenedoria rural; – Construir nous models i idees de negoci innovadors en les temàtiques que girin al voltant del medi, l'eficiència energètica, l'aprofitament dels subproductes, la transformació dels productes agroalimentaris (incorporar-hi valor afegit), les estratègies de màrqueting i els nous models de comercialització directa al consumidor. Aquesta obertura inclou tant els sistemes de producció com l'organització del procés de producció. Reclama una vinculació a centres de recerca per generar i enfortir l'activitat al voltant del sector agroalimentari del Parc Rural.
Directrius	Oferir eines i recursos per incentivar l'emprenedoria en activitats agràries és fonamental per prendre decisions i per garantir la viabilitat empresarial del sector. En aquest sentit la formació i la gestió van de bracet per dinamitzar el futur de les empreses agràries que han de sostenir la seva estratègia tant en la detecció de noves necessitats del sector com en la implicació del conjunt d'agents de la cadena de valor agroalimentària.
Agents públics implicats	Universitats; Escola Superior d'Agricultura de Barcelona; consells comarcals (àrees de promoció empresarial); ajuntaments; Diputació de Barcelona; Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; Escola de Manresa
Agents privats implicats	Pagesia, jovent, empreses, Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya, col·legis oficials d'enginyers agraris de Catalunya, ateneus cooperatius
Prioritat	Alta
Reconeixement	No
Transversalitat	Start-up Rural (Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació), Pla Desenvolupament Rural
Indicadors de seguiment	Nombre d'empreses creades segons la tipologia, d'ocupats directes i indirectes generats, d'empreses lligades a projectes de recerca
Relacions amb altres mesures	EMPREN_SUPORT: ASSESSOR, EMPRESA

Línia Estratègica: EMPREN	NOVA PAGESIA I EMPRENEDORIA
Objectiu Específic: EMPREN_SERVEIS	Garantir la disponibilitat de serveis, equipaments i infraestructures per al bon desenvolupament de l'activitat agrària
Mesura: EMPREN_SERVEIS_ EQUIPAMENTS	Facilitar l'accés a equipaments per transformar i elaborar els productes produïts a la mateixa explotació
Descripció/Objectius	Promoure la producció local inclou reformular els esglaons de la cadena de valor agroalimentària perquè facilitin la incorporació de models d'elaboració, de manipulació i de transformació dels productes per assegurar la viabilitat social i econòmica del sector i per generar ocupació i empenedoria. A més, compartir equipaments representa un gran estalvi econòmic en el procés d'elaboració i també en l'adequació dels espais per complir la normativa vigent. Hi ha diferents models segons els productes i les estructures organitzades. Des del Parc Rural es donarà suport a iniciatives d'organització col·lectiva, com ara: – Petits obradors col·lectius (agricultura); – Escorxadors de baixa capacitat (ramaderia) o escorxadors mòbils compartits; – Patis d'emmagatzematge de biomassa (agrícola i forestal). Les accions poden ser múltiples, des d'aprofitar equipaments i serveis infrautilitzats per reduir inversions (cuines escolars i centres cívics) fins a crear espais de formació, demostracions, experiències o fer xarxa amb d'altres municipis per aprofitar recursos, equipaments i serveis, etc.
Directrius	Transformar aliments és una activitat que permet conservar els productes agroalimentaris de l'explotació agrària a partir d'una àmplia diversitat de tècniques. Impulsar infraestructures, equipaments i serveis contribueix també a revalorar el producte propi del territori, a generar beneficis econòmics i socials i a dinamitzar l'economia local atenent de manera central les persones i els territoris. Cal ajustar els models a les necessitats del territori.
Agents públics implicats	Ajuntaments; Diputació de Barcelona; Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; Departament de Salut i Medi Ambient
Agents privats implicats	Pagesia, empreses, associacions de productors
Prioritat	Alta
Reconeixement	No
Transversalitat	Obrador agroecològic de Maskilu Zebeiro (Biscaia), Obrador de cuina de mercat a Villena (Alacant), Atelier de transformation collectifs en France
Indicadors de seguiment	Nombre d'obradors col·lectius en funcionalment, de productors en processos de transformació, de nous equipaments construïts
Relacions amb altres mesures	EMPREN_SUPORT: ASSESSOR, COMERÇ, CC, EMPRESA, EMPREN_SERVEIS_FORMACIÓ, EMPREN_AGROECOLOGIA: PRODUCCIÓ, VENDA, RURALITAT_POL_SINERGIES, XARXES_FOMENT: ACCIONS, SUPORT

Línia Estratègica: EMPREN	NOVA PAGESIA I EMPRENEDORIA
Objectiu Específic: EMPREN_SERVEIS	Garantir la disponibilitat de serveis, equipaments i infraestructures per al bon desenvolupament de l'activitat agrària
Mesura: EMPREN_SERVEIS_REG	Donar suport a projectes de reg que responguin a criteris de rendibilitat, eficiència i economia verda
Descripció/Objectius	Es tracta d'enfortir el suport a les estructures agrícoles i ramaderes a partir d'aquests paràmetres: – Elaborar una base de dades dels agents del territori que volen impulsar el reg a parcel·la (conèixer el potencial); – Donar suport tècnic i econòmic a projectes, especialment els destinats a instal·lar recs de suport en explotacions agràries professionals i allà on es pugui donar servei a més d'un pagès; – Mantenir una interlocució permanent entre administració i particulars per estudiar l'encaix entre tipus de conreus i les necessitats d'aigua per garantir la reparcel·lació i la modernització. En aquest sentit, caldrà mantenir-se en contacte directe amb l'administració competent per conservar una infraestructura que garanteixi el subministrament a peu d'explotació agrària, per assegurar el proveïment i la qualitat agronòmica de l'aigua i, finalment, per articular iniciatives d'optimització de l'aigua de reg.
Directrius	L'acció proposada pretén impulsar mesures de suport i redimensió física i econòmica del sector agrari amb la finalitat d'obtenir més rendibilitat productiva i adaptar-se als escenaris de futur en relació amb les limitacions de recursos hídrics amb motiu del canvi climàtic. Tot i que l'activitat agrària del Parc Rural del Montserrat es basa fonamentalment en conreus mediterranis poc exigents en aigua, l'àmbit disposa de bons cabals hídrics i d'una xarxa bàsica que cal mantenir en bon estat i, si escau, cal adequar-la a l'activitat agrària. Les tasques que es proposen tenen en compte criteris d'eficiència (difondre bones pràctiques per a usos agrícoles per evitar competència d'usos) i de sensibilització (campanyes actives en l'àmbit sectorial). Es fa necessari definir les prioritats d'actuació de reg i les previsions a curt termini.
Agents públics implicats	Consells comarcals (àrea de medi ambient); Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; Agència Catalana de l'Aigua; ajuntaments
Agents privats implicats	Comunitat Minera Olesana, propietaris, pagesia, empreses agroalimentàries
Prioritat	Alta
Reconeixement	Sí
Transversalitat	Pla de regadius 2008-2020 (Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació)
Indicadors de seguiment	Nombre de projectes de millora impulsats, de campanyes de sensibilització (jornades, debats, visites als centres d'ensenyament), de trams amb qualitat agronòmica de l'aigua
Relacions amb altres mesures	EMPREN_SUPORT: ASSESSOR, EMPRESA, EMPREN_AGROECOLOGIA: PRODUCCIÓ, VALOR AFEGIT_INCENDIS_MOSAIC, RURALITAT_POL_SINERGIES, XARXES_FOMENT: ACCIONS, SUPORT, XARXES_SINERGIES_COL.LABORACIÓ

Línia Estratègica: EMPREN	NOVA PAGESIA I EMPRENEDORIA
Objectiu Específic: EMPREN_SERVEIS	Garantir la disponibilitat de serveis, equipaments i infraestructures per al bon desenvolupament de l'activitat agrària
Mesura: EMPREN_SERVEIS_CAMINS	Donar suport a projectes de millora de camins d'ús agrari
Descripció/Objectius	Dotar d'infraestructures i serveis bàsics l'entorn rural significa simplificar i facilitar l'articulació de nous projectes professionals, i també millorar l'organització i l'estructura del sector agrari. Es determinaran i inventariaran els camins que conformen la xarxa bàsica d'ús agrícola i ramadera i es tindran en compte les característiques físiques i de protecció dels camps, prats i pastures, és a dir, del mosaic agroforestal dominant. També es pot potenciar l'arranjament i condicionament de trams de la xarxa bàsica de camins rurals en tant que artèries essencials que relliquen l'entorn rural i conformen l'estructura bàsica del territori per a futures intervencions.
Directrius	Detallar el programa d'actuacions per millorar els camins d'ús agrari implica, primer de tot, ampliar la seguretat del medi rural; segonament, eixamplar l'accessibilitat (evitar la competència d'ús amb d'altres infraestructures viàries); i, per acabar, senyalitzar les obres i els arranjaments que aquesta xarxa viària secundària exigeix com a proposta d'ordenació de la ruralitat. La conservació dels camins és un servei dels consistoris municipals; això no obstant, el Parc Rural podria programar les actuacions per fases tant de millora com d'incorporació a la xarxa bàsica d'infraestructures secundària.
Agents públics implicats	Territori i Sostenibilitat (Diputació de Barcelona); Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; Parc Rural del Montserrat; ajuntaments
Agents privats implicats	Pagesia, Associació de Propietaris Forestals de Montserrat
Prioritat	Alta
Reconeixement	Sí
Transversalitat	Pla de camins 2018-2020 (Generalitat de Catalunya), Catàlegs de camins elaborats per la Diputació de Barcelona
Indicadors de seguiment	Nombre de quilòmetres de camí arranjat, de rutes senyalitzades, de camins segons la tipologia: carrerades, rals, històrics
Relacions amb altres mesures	EMPREN_SUPOORT_ASSESSOR, VALOR AFEGIT_INCENDIS_MOSAIC, VALORAFEGIT_PROMOCIO_ELEMENTS, RURALITAT_POL_SINERGIES, TERRITORI_VALORS: SNU, PATRIMONI, XARXES_FOMENT: ACCIONS, SUPORT, XARXES_SINERGIES_COL.LABORACIÓ

Línia Estratègica: EMPREN	NOVA PAGESIA I EMPRENEDORIA
Objectiu Específic: EMPREN_AGROECOLOGIA	Donar suport a iniciatives i projectes agroecològics
Mesura: EMPREN_AGROECOLOGIA_ HORTES	Promoure hortes tradicionals
Descripció/Objectius	El Parc Rural vol impulsar les hortes tradicionals com a espais de biodiversitat i d'enfortiment del teixit social per promoure bones pràctiques de conreu, gestió de residus, estalvi d'aigua i agricultura ecològica. L'objectiu és múltiple: a) Recuperar espais en desús, usos i costums de l'agricultura tradicional amb conreus antics i propis d'aquest l'àmbit rural; b) Potenciar el caràcter educatiu i lúdic dels horts; c) Ajustar els hàbits alimentaris sans al producte de proximitat i atendre el ritme de les estacions; d) Enfortir una activitat intercultural intergeneracional que ha perdut els vincles amb la terra. Els productes d'horta d'alguns pobles del Parc Rural, com són Abrera, Olesa de Montserrat, Ullastrell o Marganell ja havien tingut anomenada (el tomàquet rosa o de Montserrat o el cigró de Vilamarics), etc..
Directrius	El Parc Rural aposta per recuperar i revalorar el paisatge agrícola fluvial i per potenciar horts urbans i periurbans de marcada tradició i renom com a ús social i de producció a la llera del Llobregat (i del Cardener) al seu pas per Abrera, Esparreguera, Olesa de Montserrat i Sant Vicenç de Castellet. Espais d'hortes que fins ara es mantenien més o menys ordenats segons la gestió del municipi existent i/o posar a disposició de la ciutadania, nous espais amb possibilitats de conreu i reg. El Parc Rural haurà de definir el model de promoció a seguir ja sigui per mitjà dels serveis tècnics locals o d'una empresa assessora que incorpori també formació amb criteris de sostenibilitat als nous hortolans.
Agents públics implicats	Ajuntaments; pagesia del Parc Rural del Montserrat, agents locals; Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; Escola Agrària de Manresa
Agents privats implicats	Propietaris, associacions de pagesos i de propietaris, entitats associatives locals
Prioritat	Alta
Reconeixement	Si
Transversalitat	Horts de Sant Eugènia de Girona, Horts municipals d'Olot, Horts agroecològics de les comunitats científiques, Guia per al desenvolupament de projectes d'hortes socials i ecològics, DIBA, 2017
Indicadors de seguiment	Nombre de parcel·les d'horta actives, nombre d'hortolans, nombre de varietats hortícoles recuperades, nombre d'establiments comercials interessats
Relacions amb altres mesures	EMPREN_RELLEU_TERRA, EMPREN_SUPOORT_FORMACIO, EMPREN_AGROECOLOGIA_VARIETATS, VALOR AFEGIT_INCENDIS_MOSAIC, VALOR AFEGIT_PROMOCIO_PRODUCTES, RURALITAT_POL_SINERGIES, XARXES_FOMENT: ACCIONS, SUPORT, XARXES_SINERGIES_COL.LABORACIO

Línia Estratègica: EMPREN	NOVA PAGESIA I EMPRENEDORIA
Objectiu Específic: EMPREN_AGROECOLOGIA	Donar suport a iniciatives i a projectes agroecològics
Mesura: EMPREN_AGROECOLOGIA_ VARIETATS LOCALS	Promoure la identificació, la millora i l'ús de varietats locals
Descripció/Objectius	Entre les accions que s'han d'emprendre, cal esmentar: – Compilar i caracteritzar les varietats locals d'interès agrari per conservar i difondre el patrimoni fitogenètic de l'entorn del Parc Rural, i inventariar-ne i mesurar-ne la distribució al territori; – Fomentar el conreu i la comercialització d'espècies vegetals adaptades de manera natural a les condicions ambientals i associades a sistemes de producció tradicionals de l'àmbit del Parc Rural; – Refermar la millora professional dels agricultors a partir de racionalitzar les tècniques i els recursos de l'explotació en la protecció del medi; – Promoure aquelles varietats de més interès i treballar per diferenciar-les i posicionar-les en el mercat.
Directrius	Malauradament, les varietats locals fortament arrelades en la gastronomia i en la cultura popular han patit un anorreament genètic i productiu. Les transformacions dels sistemes de producció agraris amb la introducció de varietats comercials més productives han minimitzat pràcticament la presència de varietats locals tradicionals, relegades a una agricultura testimonial i familiar. Tot plegat posa en evidència la pèrdua d'agrodiversitat i de resiliència agràries que van íntimament lligades a la pèrdua d'identitat cultural agrària. Sortosament, arreu s'han desplegat projectes i propostes per conservar aquests recursos locals de gran riquesa agrocltural.
Agents públics implicats	Escola Agrària de Manresa; Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; ajuntaments; SIGMA
Agents privats implicats	Pagesia, Fundació Agrícola Olesana, Associació de Propietaris Forestals de Montserrat, Centre Muntanyenc i de Recerques Olesà, Fundació Miquel Agustí, DO Penedès, DO Pla de Bages
Prioritat	Mitjana
Reconeixement	Sí
Transversalitat	Catàleg de varietats locals d'interès agrari de Catalunya (Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació), Atlas de les varietats hortícoles locals catalanes (Fundació Miquel Agustí, 2012), consells comarcals (varietat becaruda d'Ullastrell, oli d'oliva d'Olesa, oli d'oliva del Bages)
Indicadors de seguiment	Nombre d'espècies locals per sectors (oli, vi), d'agricultors que empen varietats locals, de varietats incloses en el catàleg de varietats locals a escala catalana
Relacions amb altres mesures	EMPREN_RELLEU_ESPAI TEST, EMPREN_SUPT: FORMACIO, ASSESSOR, EMPRESA, EMPREN_AGROECOLOGIA_PRODUCICIO, VALOR AFEGIT_PROMOCIO_PRODUCTES, VALOR AFEGIT_SENSIBILITZACIO_EDUCACIO, TERRITORI_VALORS_CONSERVACIO, XARXES_FOMENT: ACCIONS, SUPORT, XARXES_SINERGIES_COL.LABORACIO

Línia Estratègica: EMPREN	NOVA PAGESIA I EMPRENEDORIA
Objectiu Específic: EMPREN_AGROECOLOGIA	Donar suport a iniciatives i a projectes agroecològics
Mesura: EMPREN_AGROECOLOGIA_ PRODUCCIÓ	Promoure sistemes de producció agrària sostenibles i respectuosos amb el medi ambient
Descripció/Objectius	La mesura pretén afavorir models i sistemes de producció que s'adaptin a la transició cap a una agricultura més sostenible i que tinguin cura del medi ambient amb l'objectiu d'obtenir productes de qualitat i diversificar el mercat i el consum agroalimentaris. Les accions a desenvolupar s'han de centrar a mantenir els processos cap a una agricultura més natural fomentant activitats formatives, l'assessorament i l'acompanyament en pràctiques agroecològiques, la creació d'equips assessors per a la pagesia i visites agroeducatives, i experiències directes com ara mercats de pagès. En conjunt, es tracta d'articular activitats agràries que aixoplugin criteris transversals que impliquin al teixit agrosocial de l'àmbit per garantir, també, la funció social i ambiental de l'agricultura, la ramaderia i els boscos. El Parc Rural es podria convertir en un punt de referència, de producció i de consum agroecològics i podria contribuir a dinamitzar accions de transformació del sistema agroalimentari, com també d'implementació de nous projectes agroecològics d'abast participatiu.
Directrius	El Parc Rural ha d'adoptar criteris de producció de qualitat i apostar per l'agroecologia com a sistema de producció d'agricultura sostenible fortament arrelat al territori que es basa en l'eficiència dels recursos naturals, dels valors socials i dels sabers tradicionals. La contribució d'aquests atributs transversals reforça el paper de la pagesia en el territori i enforteix les relacions entre aliments i societat.
Agents públics implicats	Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, Escola Agrària de Manresa; Postgrau de Dinamització Agroecològica (UAB); Càtedra d'Agroecologia (UVic); Ajuntaments; Parc Rural del Montserrat
Agents privats implicats	Pagesia, Fundació Agrícola Olesana, Associació de Pagesos, L'Era: Espai de Recursos Agroecològics
Prioritat	Mitjana
Reconeixement	No
Transversalitat	Pla d'Acció per a l'alimentació i l'agricultura ecològiques 2008-2012 (Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació), Baròmetre de percepció i consum d'aliments ecològics (2009), Objectius de Desenvolupament Sostenible (Nacions Unides)
Indicadors de seguiment	Nombre d'hectàrees en ecològic, d'hectàrees en agroecològic, de productes agroecològics en el mercat
Relacions amb altres mesures	EMPREN_RELLEU_TERRA, EMPREN_SUPT: FORMACIO, ASSESSOR, EMPREN_AGROECOLOGIA_VARIETATS, VALOR AFEGIT_PROMOCIO_PRODUCTES, VALOR AFEGIT_SENSIBILITZACIÓ_EDUCACIO, VALOR AFEGIT_VENDA DIRECTA_EXPLOTACIO, TERRITORI_INCENDIS_MOSAIC, XARXES_FOMENT: ACCIONS, SUPORT, XARXES_SINERGIES_COL.LABORACIÓ

Línia Estratègica: EMPREN	NOVA PAGESIA I EMPRENEDORIA
Objectiu Específic: EMPREN_AGROECOLOGIA	Donar suport a iniciatives i a projectes agroecològics
Mesura: EMPREN_AGROECOLOGIA_VENDA	Fomentar sistemes de venda directa de productes de proximitat
Descripció/Objectius	L'impuls dels sistemes i canals de venda directa de promoció dels productes frescos, tradicionals i locals i la identificació dels productes alimentaris artesans conformen una font d'ingressos afegida a les explotacions agràries. Ofereixen al consumidor el valor de la proximitat, la informació de la procedència i aposten per enfortir la producció de temporada que sovint es consolida en xarxes de venda col·lectiva. Aquesta mesura tracta d'introduir les accions de suport següents a fomentar la venda directa de productes de proximitat en mercats i espais comercials: – Creació i impuls de mercats de pagès; – Suport de projectes per proveir la restauració col·lectiva amb productes locals i de proximitat; – Donar suport a iniciatives que situïn el producte local del Parc Rural del Montserrat al centre del seu projecte (restaurants, allotjaments, botigues i establiments comercials, centres educatius i sanitaris, espais culturals, espais de promoció turística); – Suport a incrementar el grau de coneixement dels productes agroecològics i les seves característiques entre els consumidors; – Afavorir sinergies entre els agents de la cadena basant-se en criteris d'eficiència, de resiliència, de governança i d'economia circular.
Directrius	Donar suport a les iniciatives de comercialització local de productes agroecològics, tant les adreçades al consum individual com al col·lectiu. Afavorir el comerç de proximitat i escurçar la distància entre el productor i el consumidor per potenciar la sostenibilitat, reduir costos de producció i afavorir una bona xarxa social i organitzativa.
Agents públics implicats	Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; Escola Agrària de Manresa; Postgrau de Dinamització Agroecològica (UAB); ESAB
Agents privats implicats	Pagesia, empreses agràries, noves activitats en espai rural
Prioritat	Alta
Reconeixement	Sí
Transversalitat	Mengem d'aquí (Consorti GAL Alt Urgell-Cerdanya, DARP), Decret 24/2013 d'acreditació de la venda de proximitat de productes alimentaris (DOGC 6290, 10.01.2013)
Indicadors de seguiment	Nombre de pagesia agroecològica, d'hectàrees en agroecològic, de productors/elaboradors en venda directa
Relacions amb altres mesures	EMPREN_SUPORT: FORMACIO, ASSESSOR, VALOR AFEGIT_PROMOCIO_MARCA, PRODUCTES, VALOR, VALOR AFEGIT_VENDA DIRECTA_EXPLORACIO, COL·LECTIU, XARXES_FOMENT: ACCIONS, SUPORT, XARXES_SINERGIES_COL·LABORACIÓ

LE 2. Posar en valor el territori

2.1. Identificar i promoure els productes agroalimentaris, forestals i serveis del PRM

- 2.1.1. Senyalitzar elements d'interès turístic (camins rurals, ofertes de venda directa, allotjaments rurals, restauració, miradors, indrets geològics, elements patrimonials naturals i culturals)
- 2.1.2. Dissenyar i impulsar una marca territorial/distintiu de qualitat (vinculada a Montserrat) que identifiqui productes i serveis del Parc Rural. Elaborar-ne un reglament d'utilització
- 2.1.3. Impulsar campanyes de promoció dels productes i serveis del Parc Rural
- 2.1.4. Dissenyar i promoure un portal web del Parc Rural
- 2.1.5. Elaborar un pla de comunicació del Parc Rural

2.2. Promoure la venda directa i de proximitat

- 2.2.1. Donar suport a projectes viables de venda directa (individuals)
- 2.2.2. Adequar la normativa municipal a la venda directa de productes agroalimentaris

- 2.2.3. Dissenyar una estratègia comunicativa per promoure el consum de proximitat
- 2.2.4. Fomentar l'ús de biomassa de km 0 tant en equipaments públics com en indústries locals i usos particulars
- 2.2.5. Fomentar i impulsar projectes de producció col·lectius per a la venda directa
- 2.2.6. Establir un programa per fomentar activitats (fires, mercats) per promoure el consum de productes del Parc

2.3. Impulsar la sensibilització envers els valors associats a la producció i el consum de productes agroalimentaris locals i de proximitat

- 2.3.1. Fer campanyes per difondre la marca
- 2.3.2. Crear programes educatius centrats en l'alimentació i el consum de proximitat
- 2.3.3. Recuperar i fer conèixer el patrimoni immaterial (tradicions, sabers, coneixements populars, etnografia, gastronomia, etc.)
- 2.3.4. Crear una línia de premis per a un concurs d'idees per copsar iniciatives dinamitzadores i fer visible el Parc Rural

Línia Estratègica: VALOR AFEGIT	POSAR EN VALOR EL TERRITORI
Objectiu Específic: VALOR AFEGIT_PROMOCIÓ	Identificar, reivindicar i promoure els productes agroalimentaris, forestals i els serveis
Mesura: VALOR AFEGIT_PROMOCIÓ_ELEMENTS	Senyalitzar i identificar els elements d'interès turístic
Descripció/Objectius	Dotar l'entorn rural de serveis per crear i enfortir projectes empresarials és l'element per reforçar la planificació estratègica integral del sector agroforestal. Per fer-ho, cal: – Inventariar els recursos i senyalitzar els elements econòmics, naturals i culturals vinculats a l'espai rural; – Senyalitzar implica estandarditzar els valors turístics dels recursos (identificables i localitzables), establir punts d'orientació (suggerir visites) i indicar l'interès turístic. En definitiva, suggereix informar, mitjançant recursos cartogràfics i amb el suport de mitjans tecnològics.
Directrius	Les directrius que cal seguir són: – Promoure el territori rural i la seva ruralitat i obtenir-ne productes amb valor afegit a partir de les sinèrgies de l'activitat agrària amb el turisme i la gastronomia; – Coordinar l'acció des d'un punt de vista territorial (lògica del Parc Rural del Montserrat); – Determinar l'ús i la caracterització de les rutes i els itineraris existents (amb un fort component turístic) per definir prioritats d'actuació i articular una cartografia completa segons les categories i tipologies dels recursos existents; – Prioritzar els camins històrics (rals) entre nuclis de població que constituïran la xarxa bàsica d'ús agrari i lúdic del Parc Rural del Montserrat.
Agents públics implicats	4 consells comarcals (àrees de promoció econòmica i turística), Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya, ajuntaments, Turisme de la Diputació de Barcelona i de la Generalitat de Catalunya, Parc Natural del Montserrat
Agents privats implicats	Pagesia, associacions de propietaris forestals, ramaders, allotjaments rurals, restaurants, punts de venda directa de productes locals i de proximitat, Fundació Agrícola Olesana, Fundació Catalunya-La Pedrera
Prioritat	Mitjana
Reconeixement	Sí
Transversalitat	Pla de Camins 2018-2020 (Generalitat de Catalunya), Guia Local de Valoració Turística, Turisme de la Diputació de Barcelona i Projecte Vies Blaves
Indicadors de seguiment	Nombre de rutes, itineraris, nodes del patrimoni natural i cultural, propostes
Relacions amb altres mesures	EMPREN_SUPORT_COMERCIALIZACIO, VALOR AFEGIT_PROMOCIO_ELEMENTS, VALOR AFEGIT_PROMOCIO_PRODUCTES, VALOR AFEGIT_SENSIBILITZACIO: MARCA, IMMATERIAL, TERRITORI_VALOR: CONSERVACIÓ, PATRIMONI, RURALITAT_POL_OFERTA, XARXES_FOMENT_ACCIONS, XARXES_SINERGIES_COL.LABORACIÓ

Línia Estratègica: VALOR AFEGIT	POSAR EN VALOR EL TERRITORI
Objectiu Específic: VALOR AFEGIT_PROMOCIÓ	Identificar, reivindicar i promoure els productes agroalimentaris, forestals i els serveis
Mesura: VALOR AFEGIT_PROMOCIÓ_MARCA	Dissenyar i impulsar una marca territorial/distintiu de qualitat, vinculada a Montserrat, que identifihi productes i serveis del Parc Rural del Montserrat; elaborar-ne un reglament d'utilització
Descripció/Objectius	Definir un distintiu de qualitat o segell que caracteritzi els productes del Parc Rural, n'empari unes condicions de qualitat, etiquetatge i presentació determinades i els ajudi a millorar proporcionarà diferenciació i presència en el mercat. Persegueix la implicació d'empreses públiques i privades i el desenvolupament d'estratègies per fer visible i caracteritzar aquest distintiu. Crear una marca territorial comporta adoptar tècniques de comunicació col·lectiva vinculades al màrqueting i obliga a normalitzar un reglament, amb l'objectiu de fixar les condicions d'ús de la marca, el logotip i el segell del Parc Rural. L'objectiu del marc normatiu és divulgar dins i fora de l'àmbit, sigui per mitjans tradicionals o bé amb les noves tecnologies, tant els recursos locals (productes, béns i serveis agroalimentaris del Parc Rural) com la seva promoció turística. La finalitat última és enfortir les activitats socioeconòmiques actuals i garantir i promoure una nova economia local al voltant del Parc Rural.
Directrius	La imatge de singularitat paisatgística, social, natural i cultural del Parc Rural ha de ser present en la identificació i la promoció de productes agroalimentaris com a eina corporativa de promoció interna i externa. La marca ha de ser útil per difondre les qualitats dels productes (característiques organolèptiques i gastronòmiques) i ha reivindicar el paisatge i la singularitat d'aquest àmbit territorial. El reglament de la marca haurà d'incloure, pel cap baix, les següents característiques: definició d'usuaris potencials, utilització del logotip, protecció legal, procediment de sol·licitud, tipologia de productes i serveis que s'hi poden emparar, controls (administratius, de qualitat), durada i règim sancionador.
Agents públics implicats	4 consells comarcals; Diputació de Barcelona; Departament de Comerç, Consum i Turisme; ajuntaments; Parc Rural del Montserrat; Xarxa Productes de la terra; Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; producte de proximitat
Agents privats implicats	Entitats associatives, restauració, comerç local, pagesos, ramaders, elaboradors
Prioritat	Alta
Reconeixement	Sí
Transversalitat	Prioritat (Priorat), Consorci de Polítiques Ambientals de les Terres de l'Ebre (Montsià), Pla de l'Estany, Berguedà...
Indicadors de seguiment	Nombre de productes agroalimentaris inscrits, d'empreses associades (serveis i turisme), de productors registrats, de productes turístics
Relacions amb altres mesures	EMPREN_SUPORT: COMERÇ, EMPRESA, VALOR AFEGIT_PROMOCIÓ: ELEMENTS, PRODUCTES, WEB, VALOR, COMUNICACIÓ, VALOR AFEGIT_SENSIBILITZACIÓ_IMMATERIAL, TERRITORI_VALOR_PATRIMONI, RURALITAT_POL: PROMOCIÓ, OFERTA, RURALITAT_NOUS: ESPIRITUAL, MIRADORS, XARXES_FOMENT_ACCIONS, XARXES_SINERGIES_COL.LABORACIÓ

Línia Estratègica: VALOR AFEGIT	POSAR EN VALOR EL TERRITORI
Objectiu Específic: VALOR AFEGIT_PROMOCIÓ	Identificar, reivindicar i promoure els productes agroalimentaris, forestals i els serveis
Mesura: VALOR AFEGIT _PROMOCIÓ_PRODUCTES	Impulsar campanyes per promoure els productes del Parc Rural del Montserrat
Descripció/Objectius	Les accions que cal desenvolupar per articular l'impuls dels productes agroalimentaris del Parc Rural es basen en aquests punts: – Potenciar l'activitat i la col·laboració d'empreses del sector agroalimentari des de la producció fins a la distribució i el consum (restauració i comerç local, especialment l'articulació de processos de producció en circuits curts); – Dinamitzar la cooperació i l'associacionisme entre els agents del sector agroalimentari i altres sectors econòmics (espais d'aprenentatge, experiències gastronòmiques lligades a l'estacionalitat agrària, experiències saludables); – Fer visible la promoció amb la comunicació i la sensibilització (conservació del paisatge).
Directrius	La promoció agroalimentària del Parc Rural ha d'enfortir i eixamplar els lligams amb el teixit productiu, fomentar les noves orientacions productives i promoure la cooperació entre els agents del sector agroalimentari i altres sectors econòmics i culturals. També ha de contribuir a enfortir la territorialitat i la temporalitat de les produccions, a promoure els productes agroalimentaris amb distintius d'origen i de qualitat i diferenciar-los dels que no tenen distintius. Les accions de promoció del producte del Parc Rural han de permetre que els valors i atributs del distintiu arribin al consumidor o ciutadà en general, principalment al de proximitat.
Agents públics implicats	Ajuntaments; consells comarcals; Diputació de Barcelona; Departament de Comerç, Consum i Turisme; Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; consorcis de promoció turística i econòmica
Agents privats implicats	Empreses, comerç, restauració, Fundació Alicia
Prioritat	Alta
Reconeixement	Sí
Transversalitat	Pla d'Acció del sector agroalimentari de la Cerdanya; Xarxa-i.Cat (Xarxa d'innovació agroalimentària i rural de Catalunya); Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; Localitza (Productes Locals de la Selva)
Indicadors de seguiment	Nombre d'itineraris agroturístics, d'accions als centres educatius, de productes i productors associats a les campanyes, d'establiments que promouen productes locals
Relacions amb altres mesures	EMPREN_SUPORT_COMERÇ, VALOR AFEGIT_PROMOCIÓ: ELEMENTS, PRODUCTES, VALOR AFEGIT, WEB, COMUNICACIÓ, VALOR AFEGIT_VENDADIRECTA-ACTIVITATS, VALOR AFEGIT_SENSIBILITZACIÓ_IMMATERIAL, TERRITORI_VALOR_PATRIMONI, RURALITAT_POL: PROMOCIÓ, OFERTA, RURALITAT_NOUS_ESPIRITUAL, MIRADORS, XARXES_FOMENT_ACCIONS, XARXES_SINERGIES_COL.LABORACIÓ

Línia Estratègica: VALOR AFEGIT	POSAR EN VALOR EL TERRITORI
Objectiu Específic: VALOR AFEGIT_PROMOCIÓ	Identificar, reivindicar i promoure els productes agroalimentaris, forestals i els serveis
Mesura: VALOR AFEGIT_PROMOCIÓ_WEB	Dissenyar i promoure un portal web del Parc Rural del Montserrat
Descripció/Objectius	El portal web del Parc Rural del Montserrat, a més d'oferir continguts organitzats d'estructura fàcil, amena i interactiva, ha de ser el canal principal d'informació i documentació del Parc Rural; per tant, ha de ser clar, objectiu i rigorós. El públic objectiu en són els interessats a comprar al Parc Rural del Montserrat o a visitar-lo, i també els agents socioeconòmics del territori. Hauria d'incloure: – Informació sobre establiments on es poden adquirir productes locals i de gastronomia i informació sobre els productors i elaboradors del Parc Rural; – Informació i propostes d'itineraris agroturístics; – Serveis addicionals d'informació: aplicació del Parc Rural del Montserrat, bàners, jocs interactius, cartografia, informació complementària enriquida amb documentació especialitzada i vinculada a entitats del territori, etcètera; – Espai informatiu adreçat als agents socioeconòmics que treballen al Parc Rural, amb informació sobre els serveis que els ofereix.
Directrius	Crear una pàgina web del Parc Rural del Montserrat implica explicar-ne l'organització i els objectius, i presentar la informació del projecte amb els serveis i els productes en obert per al públic en general. És imprescindible que, a més de la informació bàsica, també hi hagi documentació en diferents formats que permeti interactivitat i dinamisme, que s'actualitzi periòdicament i que incorpori elements de visualització i d'accés fàcils. Ha de facilitar l'accés a les novetats (prioritzar la informació), actuar com a punt d'atracció i ajudar l'usuari a seleccionar demandes.
Agents públics implicats	4 consells comarcals, Diputació de Barcelona, Parc Rural del Montserrat, ajuntaments
Agents privats implicats	Empreses privades, entitats associatives
Prioritat	Alta
Reconeixement	Sí
Transversalitat	Vinculació amb els llocs web dels ajuntaments del Parc Rural
Indicadors de seguiment	Nombre de visites al web, temps de consulta, temps de descàrrega de documents, nombre d'itineraris consultats
Relacions amb altres mesures	VALOR AFEGIT_PROMOCIÓ: ELEMENTS, PRODUCTES, MARCA, WEB, COMUNICACIÓ, VALOR AFEGIT_SENSIBILITZACIÓ_MARCA, CONCURS IDEES TERRITORI_VALOR_PATRIMONI, RURALITAT_POL: PROMOCIÓ, OFERTA, RURALITAT_NOUS: ESPIRITUAL, MIRADORS

Línia Estratègica: VALOR AFEGIT	POSAR EN VALOR EL TERRITORI
Objectiu Específic: VALOR AFEGIT_PROMOCIÓ	Identificar, reivindicar i promoure els productes agroalimentaris, forestals i els serveis
Mesura: VALOR AFEGIT _PROMOCIÓ_PLA COMUNICACIÓ	Elaborar un pla de comunicació del Parc Rural
Descripció/Objectius	Els objectius són: – Crear i divulgar els materials de comunicació per captar visitants i sensibilitzar el públic en general a partir de mitjans físics (exposicions, materials pedagògics, publicacions, fulletons) i digitals (vídeos divulgatius, aplicacions, multimèdia), i també a partir d'equipaments preparats per atendre i interaccionar amb els visitants, com ara centres d'interpretació, punts d'acollida o jornades de difusió; – Fomentar que els usuaris participin activament en xarxes i fòrums socials i que hi interaccionin de manera continuada; – Utilitzar el portal web per difondre l'agenda d'activitats, per fer enviaments massius sobre el Parc Rural i com a eina per facilitar l'accés ràpid a informacions del Parc Rural del Montserrat; – Utilitzar tots els elements a l'abast del Parc Rural del Montserrat, especialment els vinculats al territori, com a portal per accedir a la informació i difondre-la; – Captar el retorn del visitant per mitjà d'una avaluació i seguiment fàcil i de caràcter interactiu que serveixi per reordenar i reubicar mancances, demandes i reptes; – Tenir presència als mitjans de comunicació i a les xarxes socials.
Directrius	El pla de comunicació per promoure el Parc Rural i els seus productes i serveis ha de divulgar-ne els valors i ha d'articular una estratègia específica per als diferents segments de la societat a fi de transmetre'n i difondre'n la tasca d'activitats. El pla de comunicació ha de mostrar la seva imatge corporativa interaccionant amb els usuaris amb missatges atractius i senzills.
Agents públics implicats	4 consells comarcals; Departament de Comerç, Consum i Turisme; Diputació de Barcelona; Parc Rural del Montserrat; ajuntaments; entitats culturals i juvenils
Agents privats implicats	Empreses agràries, comerç i serveis, mitjans de premsa i comunicació
Prioritat	Alta
Reconeixement	Sí
Transversalitat	
Indicadors de seguiment	Nombre de visites, origen dels visitants, demanda temàtica dels visitants, mobilitat, edat, interactivitat al portal web, nombre d'aparicions als mitjans de comunicació i d'elements de comunicació creats
Relacions amb altres mesures	VALOR AFEGIT_PROMOCIO: ELEMENTS, PRODUCTES, MARCA WEB, COMUNICACIÓ, VALOR AFEGIT_SENSIBILITZACIÓ: MARCA, CONCURS IDEES TERRITORI_VALOR_PATRIMONI, RURALITAT_POL: PROMOCIO, OFERTA, RURALITAT_NOUS:_ESPIRITUAL, MIRADORS

Línia Estratègica: VALOR AFEGIT	POSAR EN VALOR EL TERRITORI
Objectiu Específic: VALOR AFEGIT _VENDADIRECTA	Promoure la venda directa i de proximitat
Mesura: VALOR AFEGIT _VENDADIRECTA_EXPLORACIÓ	Donar suport a projectes viables de venda directa
Descripció/Objectius	Impulsar que l'espai de producció també actuï com a actiu per a la comercialització de proximitat. L'objectiu és enfortir les dinàmiques alternatives a pagès que permetin solucionar els problemes de la venda, de la distribució i de la logística. Aquests processos també han d'introduir elements de sensibilització cap al ciutadà a fi de desplegar una oferta atractiva que fomenti el consum de productes locals. El Parc Rural ha de contribuir a la comunicació i al màrqueting eficaços i a la seva vitalitat. A aquest desplegament per a la venda directa s'hi han d'associar altres formes de comerç menys tradicionals i que enforteixen relacions de cooperació entre productors: cistelles, creació d'associacions i projectes cooperatius per vendre en mercats i sectors de venda especialitzats, restauració, consum col·lectiu... Caldria estudiar iniciatives sectorials i adoptar solucions col·lectives que impliquin valor afegit per al sector agroalimentari.
Directrius	Obrir canals i sistemes de distribució de productes agroalimentaris locals és afavorir la venda de proximitat i reforçar la presència de productors i elaboradors i, alhora, obrir noves oportunitats de negoci per a les explotacions agràries o de transformació de productes elaborats. La venda directa pot significar assegurar ingressos més adequats al sector productor i de la transformació i també millorar la rendibilitat econòmica en el procés de comercialitzar els productes locals.
Agents públics implicats	Diputació de Barcelona
Agents privats implicats	Pagesia, empreses agràries
Prioritat	Alta
Reconeixement	Sí
Transversalitat	Pla Director per la incentivació del canal de venda directa a Catalunya (Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, 2011), Guia metodològica per afavorir la venda de proximitat (l'Espigall, 2017)
Indicadors de seguiment	Nombre de projectes en venda directe
Relacions amb altres mesures	EMPREN_SUPORT_COMERÇ EMPREN-AGROECOLOGIA-VENDA, VALOR AFEGIT_PROMOCIO: PRODUCTES, MARCA VALOR AFEGIT_VENDA DIRECTA: EXPLORACIÓ, COL·LECTIU, VALOR AFEGIT_SENSIBILITZACIÓ: MARCA, CONCURS IDEES RURALITAT_POL: PROMOCIO, OFERTA, XARXA-FOMENT-ACCIONS XARXA-ALIMENTS-ESTRATEGIES

Línia Estratègica: VALOR AFEGIT	POSAR EN VALOR EL TERRITORI
Objectiu Específic: VALOR AFEGIT _VENDADIRECTA	Promoure la venda directa i de proximitat
Mesura: VALOR AFEGIT _VENDADIRECTA_NORMATIVA	Adequar la normativa municipal a la venda directa de productes agroalimentaris
Descripció/Objectius	Sovint, la venda directa de productes agroalimentaris no la regulen les administracions locals, o bé s'engloba dins les ordenances de caire més general en què es regula la venda de productes fora dels establiments comercials i s'entén com a activitat habitual i ocasional (fires, mercats no sedentaris i extraordinaris en un esdeveniment local concret). En aquest sentit, caldria: – Elaborar una ordenança tipus del Parc Rural del Montserrat per a la venda directa de productes agroalimentaris del Parc Rural; – Promoure que els ajuntaments del Parc Rural del Montserrat adoptin aquesta ordenança.
Directrius	La venda directa i els mercats municipals són plataformes de comercialització idònies perquè els productors i els consumidors contactin. S'haurien de regular i d'obrir a tots els sectors agroalimentaris, tot i que caldria prioritzar els petits productors perquè també puguin accedir-hi i apostar per difondre els seus productes incentivant valors com la salut, la confiança o la proximitat.
Agents públics implicats	Ajuntaments; Diputació de Barcelona; Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; Departament de Comerç, Consum i Turisme; consells comarcals
Agents privats implicats	Empreses, establiments comercials alimentaris, restauració, entitats i associacions, pagesia
Prioritat	Mitjana
Reconeixement	No
Transversalitat	Decret 2/2003, text refós de la llei municipal i de règim local de Catalunya (DOGC 3887, 28.04.2003); Mercat de venda directa de productes del Camp de Godella (l'Horta, País Valencià; el reglament municipal dona cabuda a la experiència d'agroeconomia local)
Indicadors de seguiment	Nombre d'establiments alimentaris subjectes a la normativa, de productes agraris en venda directa, de mercats sedentaris amb productes de proximitat, de municipis que adaptin l'ordenança del Parc Rural per a la venda directa
Relacions amb altres mesures	VALOR AFEGIT-VENDA DIRECTA-NORMATIVA XARXA-SINERGIES-GESTOR XARXA-FOMENT-ACCIONS XARXA-ALIMENTS-ESTRATÈGIES

Línia Estratègica: VALOR AFEGIT	POSAR EN VALOR EL TERRITORI
Objectiu Específic: VALOR AFEGIT _VENDADIRECTA	Promoure la venda directa i de proximitat
Mesura: VALOR AFEGIT _VENDADIRECTA_ COMUNICACIÓ	Dissenyar una estratègia comunicativa per promoure el consum de proximitat
Descripció/Objectius	La divulgació i la comunicació de les activitats agràries, les produccions, els productes i l'espai agrari del Parc Rural són una eina efectiva per enfortir el consum de proximitat i promoure l'entorn com a reclam turístic. Es dissenyarà una estratègia comunicativa que tingui com a públic objectiu els ciutadans i consumidors. En aquest sentit, les accions de comunicació han d'anar orientades a: – Tenir presència en els mitjans de comunicació; – Elaborar materials de comunicació per fer conèixer els productes conreats i elaborats al Parc Rural, amb els valors de la marca que els identifica; – Organitzar <i>presstrips</i> per fer conèixer els productes del Parc Rural; – Tenir presència continuada a les xarxes socials; – Elaborar un pla de comunicació del Parc Rural que incorpori les propostes dels diferents agents socioeconòmics i els seus interessos i s'orienti a promoure els productes del Parc Rural del Montserrat.
Directrius	L'estratègia comunicativa defineix les línies directrius d'accions programades per impulsar l'organització i la divulgació dels productes agraris i elaborats del Parc Rural amb la finalitat de promoure fórmules alternatives de comerç lligades a la proximitat i que involucrin al teixit agroecològic local.
Agents públics implicats	Ajuntaments, consells comarcals (àrees de promoció econòmica), Diputació de Barcelona, mercats
Agents privats implicats	Pagesia, propietaris forestals, associacions locals, empreses agràries, botigues, restauradors, cooperatives de consumidors, col·lectius i entitats socials i culturals
Prioritat	Alta
Reconeixement	Sí
Transversalitat	Localitzat (Consell Comarcal de la Selva)
Indicadors de seguiment	
Relacions amb altres mesures	EMPREN_AGROECOLOGIA_VENDA, VALOR AFEGIT_PROMOCIO: PRODUCTES, MARCA, WEB, COMUNICACIÓ, VALOR AFEGIT_SENSIBILITZACIÓ: MARCA, CONCURS IDEES RURALITAT_POL_OFERTA, XARXA_FOMENT_ACCIONS XARXA_SINERGIES_PLANS XARXA_ALIMENTS ESTRATEGIES

Línia Estratègica: VALOR AFEGIT	POSAR EN VALOR EL TERRITORI
Objectiu Específic: VALOR AFEGIT _VENDADIRECTA	Promoure la venda directa i de proximitat
Mesura: VALOR AFEGIT _VENDADIRECTA_BIOMASSA	Fomentar l'ús de biomassa de km 0 tant en equipaments públics, com en indústries locals i usos particulars
Descripció/Objectius	Es tracta d'emparar un conjunt d'activitats i de productes i serveis per al desenvolupament de processos productius verds, com ara la biomassa a partir de l'ordenació i gestió del bosc. Les accions han d'impulsar iniciatives territorials de generació continuada d'energia a partir dels recursos existents obtinguts a partir d'una gestió forestal planificada. Caldrà la participació d'agents públics i privats i incrementar el lideratge del teixit empresarial i la capacitat d'arrossegament cap als objectius de l'economia circular.
Directrius	Impulsar un territori rural més competitiu fomentant l'economia verda i apostar pel desenvolupament sostenible, la qualitat i la cohesió territorial. En paral·lel, la biomassa de km 0 és una oportunitat de rendibilitzar la gestió forestal en boscos de baix interès per a l'aprofitament de la fusta. Les accions comprenen: – Promoure la utilització de la biomassa de km 0 vinculada als aprofitaments forestals locals; – Obrir línies d'ajut per fomentar els projectes de producció d'energia verda amb biomassa de km 0, especialment en indústries locals i equipaments municipals; – Impulsar un pla d'acció de biomassa de km 0 que coordini la gestió forestal destinada a produir biomassa de km 0 amb la distribució del producte.
Agents públics implicats	Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; Diputació de Barcelona; ajuntaments; consells comarcals; centres educatius; centres cívics; centres esportius i culturals
Agents privats implicats	Associacions de propietaris forestals, indústries locals
Prioritat	Mitjana
Reconeixement	No
Transversalitat	Pla de Foment de la biomassa forestal agrícola per a ús tèrmic a Catalunya (Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació: Projecte estratègic del Consorci de Desenvolupament de la Catalunya Central)
Indicadors de seguiment	Nombre d'instal·lacions en espais públics, d'instal·lacions en edificis privats d'ús comunitari, d'instal·lacions en indústries locals, d'hectàrees forestals gestionades vinculades a un projecte de biomassa de km 0
Relacions amb altres mesures	EMPREN_SUPORT: ASSESSOR, FORMACIO TERRITORI_INCENDIS: RAMADERIA EXTEN, PPU XARXA_FOMENT_ACCIONS XARXA_SINERGIES_PLANS

Línia Estratègica: VALOR AFEGIT	POSAR EN VALOR EL TERRITORI
Objectiu Específic: VALOR AFEGIT _VENDADIRECTA	Promoure la venda directa i de proximitat
Mesura: VALOR AFEGIT _VENDADIRECTA_COL·LECTIU	Fomentar i impulsar projectes de producció i comercialització col·lectius per a la venda directa
Descripció/Objectius	Suport a crear grups de productors, d'elaboradors, cooperatives o altres formes associatives i d'economia social i col·laborativa per abordar la producció, la transformació i la comercialització directa dels productes elaborats de manera col·lectiva. La mesura exigeix adaptar l'oferta a les exigències del mercat en termes de classe de producte, classe de sistema de venda i regularitat en el proveïment i presentació, tant individualment com col·lectivament. En aquest sentit, es desenvoluparan les actuacions següents: – Articulació d'un sistema d'ajuts econòmics que inclogui des de l'elaboració de plans de viabilitat fins a inversions en projectes col·lectius de comercialització; – Suport en el procés d'organització dels productors i en l'assessorament en el procés de creació i de consolidació de les estratègies; – Organització de tallers i assessorament especialitzat que serveixin d'inspiració a les empreses/iniciatives; – Organització de visites tècniques amb productors i elaboradors per conèixer projectes reeixits de producció i/o comercialització col·lectiva.
Directrius	Consolidar projectes col·lectius singulars a escala sectorial (d'un mateix sector de producció) o transversal (que inclou fins i tot activitats no agràries, però vinculades a la ruralitat) és un dels reptes del Parc Rural. Exigeix de primer elaborar programes acuradament i després donar-hi el suport tècnic adequat per gestionar-los i impulsar-los correctament.
Agents públics implicats	Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; Departament de Comerç, Consum i Turisme; ajuntaments
Agents privats implicats	Botigues, pagesia, associacions de pagesos, entitats socials, empreses agràries, elaboradors, empresaris del sector dels serveis
Prioritat	Mitjana
Reconeixement	Sí
Transversalitat	Parc Agrari del Baix Llobregat, Pla Valencià de Producció Ecològica, Cooperativa el Progrés-Garbí (Malgrat de Mar)
Indicadors de seguiment	Nombre d'associacions, cooperatives o altres projectes col·lectius consolidats, de sectors agraris implicats, d'empreses agràries i no agràries que formen part de projectes, d'agricultors associats, de projectes col·lectius impulsats
Relacions amb altres mesures	EMPREN_SUPORT: COMERÇ, CIRCUITS CURTS EMPREN_AGROECOLOGIA_VENDA, VALOR AFEGIT_PROMOCIO_PRODUCTES, TERRITORI_VALORS_CONSERVACIÓ RURALITAT_POL_PROMOCIÓ VALOR AFEGIT_VENDA DIRECTA_COMUNICACIÓ VALOR AFEGIT_SENSIBILITZACIÓ_CONCURS IDEES XARXA_FOMENT_ACCIONS XARXA_ALIMENTS ESTRATEGIES

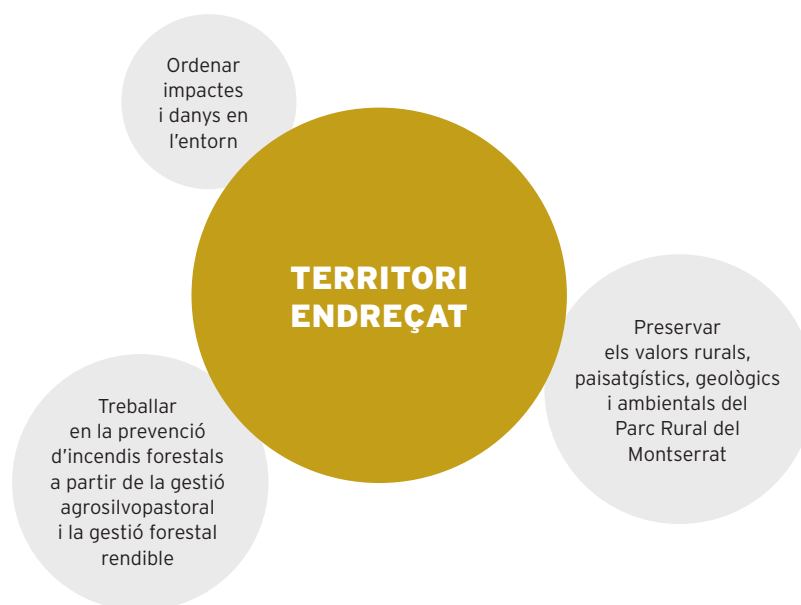
Línia Estratègica: VALOR AFEGIT	POSAR EN VALOR EL TERRITORI
Objectiu Específic: VALOR AFEGIT _VENDADIRECTA	Promoure la venda directa i de proximitat
Mesura: VALOR AFEGIT _VENDADIRECTA_ACTIVITATS	Establir un programa per fomentar activitats de venda de productes agroalimentaris de proximitat
Descripció/Objectius	Es tracta de desenvolupar iniciatives i activitats comercials en clau de proximitat orientades al mercat per facilitar-hi l'accés dels productors i elaboradors. El programa ha d'incloure un seguit d'accions basades en aquest argumentari definit: Promoure iniciatives comercials d'àmbit local en circuits curts; – Crear un portal virtual de productes i productors que faciliti l'accés a la informació als ciutadans/consumidors; – Organitzar jornades d'acostament «pagès-connexió»; – Elaborar materials educatius sobre el aliments de proximitat i sobre l'alimentació sana; – Promoure la creació d'espais i projectes per a la venda de proximitat: mercats de pagès, fires, mercats amb venda de producte de proximitat, plataformes per concentrar i distribuir producte local o centrals de compres, estacions de la Renfe i dels FGC, polígons industrials de dins o bé propers al Parc Rurals... – Organitzar o participar en esdeveniments per promoure les empreses orientades al mercat de proximitat.
Directrius	Articular un pla per promoure els productes agroalimentaris del territori equival a enfortir la posició de l'agricultura i de l'alimentació en el mercat i, en definitiva, a donar rellevància a la ruralitat construint complicitats i promovent la participació i cooperació entre el teixit socioeconòmic del Parc Rural.
Agents públics implicats	Ajuntaments; Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; Departament de Comerç, Consum i Turisme
Agents privats implicats	Botigues, pagesia, associacions de pagesos, entitats socials, empreses agràries
Prioritat	Alta
Reconeixement	No
Transversalitat	Gustum (Leader de Ponent); Llei 14/2003, de qualitat agroalimentària de Catalunya
Indicadors de seguiment	Nombre d'iniciatives comercials engegades, d'activitats organitzades
Relacions amb altres mesures	EMPREN_SUPOORT_COMERÇ EMPREN_AGROECOLOGIA_VENDA, VALOR AFEGIT_PROMOCIO_PRODUCTES, VALOR AFEGIT_VENDA DIRECTA_COMUNICACIO VALOR AFEGIT_SENSIBILITZACIÓ: MARCA, CONCURS IDEES XARXA_FOMENT_ACCIONS XARXA_ALIMENTS ESTRATEGIES

Línia Estratègica: VALOR AFEGIT	POSAR EN VALOR EL TERRITORI
Objectiu Específic: VALOR AFEGIT _SENSIBILITZACIÓ	Impulsar la sensibilització dels valors associats a la producció i al consum de productes agroalimentaris locals i de proximitat
Mesura: VALOR AFEGIT _SENSIBILITZACIÓ_MARCA	Fer campanyes de difusió de la marca
Descripció/Objectius	Els objectius són: – Crear un espai de treball entre l'empresariat agroalimentari local i les administracions per gestionar, impulsar i fer el seguiment de la marca; – Fer campanyes de difusió i promoció que incorporin els criteris d'estacionalitat, proximitat, consum responsable i salut; – Identificar els espais de venda (botigues, mercats, explotacions agràries) de productes del Parc Rural, i també els espais on es poden consumir (restaurants, allotjaments de turisme rural); – Incorporar la imatge gràfica de la marca a tots els esdeveniments i accions de promoció dels productes conreats i elaborats al Parc Rural del Montserrat.
Directrius	Difondre els valors del territori: productius, ecològics i culturals a partir de crear i impulsar una identificació dels productes i serveis del Parc Rural del Montserrat. Una aposta col·lectiva i compartida que ha de fixar-ne la identitat i projectar-la seguint criteris de tradició, traçabilitat i sostenibilitat.
Agents públics implicats	Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; Departament de Comerç, Consum i Turisme; ajuntaments; centres educatius; cívics
Agents privats implicats	Botigues, pagesia, associacions de pagesos, entitats socials, empreses agràries, associacions culturals i esportives, elaboradors, col·lectius de consumidors, restauradors
Prioritat	Alta
Reconeixement	Sí
Transversalitat	Cerdanya, PABLL
Indicadors de seguiment	Nombre de productes locals amb marca, d'artesans alimentaris involucrats, de fires i mercats, de pactes/aliances entre agents públics i privats, d'empreses agroalimentàries implicades, d'empreses que fan servir el distintiu, de restaurants que fan servir el distintiu
Relacions amb altres mesures	VALOR AFEGIT_PROMOCIO_PRODUCTES, VALOR AFEGIT_VENDA DIRECTA: COMUNICACIO, WEB, ACTIVITATS, VALOR AFEGIT_SENSIBILITZACIÓ: MARCA, CONCURS IDEES XARXA_FOMENT: ACCIONS, DINAMITZADOR XARXA_ALIMENTS ESTRATEGIES

Línia Estratègica: VALOR AFEGIT	POSAR EN VALOR EL TERRITORI
Objectiu Específic: VALOR AFEGIT _SENSIBILITZACIÓ	Impulsar la sensibilització dels valors associats a la producció i al consum de productes agroalimentaris locals i de proximitat
Mesura: VALOR AFEGIT _SENSIBILITZACIÓ_EDUCACIÓ	Programes educatius centrats en l'alimentació i en el consum de proximitat
Descripció/Objectius	Els objectius són: – Elaborar un material pedagògic sobre l'espai rural del Montserrat, els productes que s'hi produeixen i l'activitat de pagesos i ramaders al territori; – Impulsar campanyes de sensibilització sobre l'alimentació sana i sostenible i sobre el malbaratament alimentari; – Creació d'un programa educatiu sobre l'espai rural del Montserrat que es pugui oferir a les escoles de l'entorn per acostar i fer conèixer aquest territori als grups d'alumnes; – Organitzar tallers i xerrades per conèixer i descobrir l'espai rural del Montserrat, la seva pagesia i la riquesa dels productes; – Elaborar material divulgatiu i exposicions temporals dinamitzades sobre el Parc Rural del Montserrat, els productes de proximitat i el consum local.
Directrius	Les activitats divulgatives i educatives al voltant dels productes de proximitat i l'alimentació saludable i sostenible són cabdals per revalorar els territoris rurals i els productes que s'hi produeixen. És determinant que la ciutadania contribueixi i participi directament i indirectament a definir, defensar i promoure aquest entorn rural que, de ben segur, desplegarà noves fórmules de dinamització de l'economia local.
Agents públics implicats	Ajuntaments, Parc Rural del Montserrat, Diputació de Barcelona, escoles, centres cívics
Agents privats implicats	Empreses situades a dins i a fora del Parc Rural, comerços i serveis
Prioritat	Alta
Reconeixement	Sí
Transversalitat	Parc Agrari del Baix Llobregat, Territori Educador: Ens Mengem les Valls (Associació Gestió Leader Ripollès-Ges Bisaura), Fer.Cat: Ensenyant a emprendre a les escoles rurals, Consorci Grup d'Acció Local de la Noguera-Segrià Nord
Indicadors de seguiment	Nombre de programes desplegats, de visitants per programa, d'entitats interessades (de dins i de fora del Parc Rural)
Relacions amb altres mesures	VALOR AFEGIT_PROMOCIO_PRODUCTES, VALOR AFEGIT_VENDA DIRECTA: COMUNICACIO, ACTIVITATS VALOR AFEGIT_SENSIBILITZACIÓ: MARCA, CONCURS IDEES XARXA_FOMENT_DINAMITZADOR XARXA_ALIMENTS ESTRATEGIES

Línia Estratègica: VALOR AFEGIT	POSAR EN VALOR EL TERRITORI
Objectiu Específic: VALOR AFEGIT _SENSIBILITZACIÓ	Impulsar la sensibilització dels valors associats a la producció i al consum de productes agroalimentaris locals i de proximitat
Mesura: VALOR AFEGIT _SENSIBILITZACIÓ_ IMMATRIAL	Recuperar i fer conèixer el patrimoni immaterial
Descripció/Objectius	Compilar i difondre el patrimoni immaterial del Parc Rural contribueix a revalorar el territori i a crear propostes atractives per descobrir-lo. Les accions per reivindicar-lo són: – Establir xarxes de col·laboració per a la recerca, la difusió i la digitalització a partir de l'assessorament tècnic dels ajuntaments (recursos turístics associats al territori); – Crear una oferta d'activitats que interrelacionin els actius del territori: productes agraris i elaborats, activitat agrícola i ramadera, usos industrials històrics i festes i tradicions locals; – Editar materials que recopilin aquest llegat patrimonial i organitzar activitats per fer-lo conèixer.
Directrius	El patrimoni etnològic i immaterial és un valor cultural en alça. Les tradicions, llegendes, costums, coneixements, sabers, creences, celebracions i tècniques vinculades a les activitats productives (fins i tot a la gastronomia i a la història) enriqueixen la cultura popular catalana i les relacions socials perquè interaccionen amb la vida social, econòmica, festiva i de lleure en tota la seva diversitat.
Agents públics implicats	Departament de Cultura, ajuntaments, Diputació de Barcelona, biblioteques
Agents privats implicats	Entitats culturals
Prioritat	Mitjana
Reconeixement	No
Transversalitat	Observatori del Patrimoni Etnològic Immaterial de Catalunya (Departament de Cultura)
Indicadors de seguiment	Nombre d'entitats socials i culturals, d'oficis i de feines tradicionals, de tradicions orals documentades, d'activitats creades que remarquin els actius del territori
Relacions amb altres mesures	EMPREN-AGROECOLOGIA_VARIETATS VALOR AFEGIT_VENDA DIRECTA_COMUNICACIO VALOR AFEGIT_SENSIBILITZACIÓ: MARCA, CONCURS IDEES TERRITORI_VALORS_PATRIMONI XARXA_FOMENT_DINAMITZADOR XARXA_ALIMENTS ESTRATEGIES

Línia Estratègica: VALOR AFEGIT	POSAR EN VALOR EL TERRITORI
Objectiu Específic: VALOR AFEGIT _SENSIBILITZACIÓ	Impulsar la sensibilització dels valors associats a la producció i al consum de productes agroalimentaris locals i de proximitat
Mesura: VALOR AFEGIT _SENSIBILITZACIÓ_CONCURS IDEES	Crear una línia de premis per a un concurs d'idees d'iniciatives dinamitzadores i fer visible el Parc Rural
Descripció/Objectius	L'objecte del concurs d'idees premiat és dissenyar una estratègia o un model d'acció que permeti impulsar un motor d'activitat productiva, cultural, de comerç o de turisme que integri un sol discurs per reivindicar el territori del Parc Rural. Les propostes seleccionades seran premiades i, en el cas que es considerin viables i que es vulguin impulsar, podran ser susceptibles de rebre suport econòmic.
Directrius	Per implicar la ciutadania a engegar el Parc Rural i per aconseguir que hi participi, es crea un línia de premis per a un concurs d'idees obert a tothom. L'objectiu que es persegueix és consolidar un pol d'atracció generador i de reforç de la dinamització de l'àmbit del Parc Rural. Afrontar l'arrencada d'aquest projecte vol dir disposar dels agents del territori i, de manera molt especial, de l'impuls dels joves.
Agents públics implicats	Ajuntaments
Agents privats implicats	Empreses
Prioritat	Baixa
Reconeixement	No
Transversalitat	
Indicadors de seguiment	Nombre d'iniciatives, de propostes presentades, de temàtiques seleccionades
Relacions amb altres mesures	VALOR AFEGIT_PROMOCIO_MARCA TERRITORI_VALORS_PATRIMONI RURALITAT_POL_PROMOCIÓ XARXA_FOMENT_ACCIONS XARXA_ALIMENTS ESTRATEGIES

LE 3. Territori endreçat

3.1. Preservar els valors rurals, paisatgístics, geològics i ambientals del Parc Rural del Montserrat

- 3.1.1. Vetllar per l'homogeneïtzació d'actuacions en sòl no urbanitzable a fi de preservar el paisatge del Parc Rural
- 3.1.2. Elaborar l'inventari dels camps en desús i recuperar-ne l'ús per evitar-ne l'abandonament
- 3.1.3. Elaborar i aprovar un pla d'ús o ordenança d'ús públic
- 3.1.4. Elaborar un pla per conservar els elements patrimonials i les construccions tradicionals
- 3.1.5. Elaborar un inventari dels elements de més interès natural, arquitectònic i geològic

3.2. Treballar en la prevenció d'incendis forestals a partir de la gestió agrosilvopastoral i la gestió forestal rendible

- 3.2.1. Preservar el mosaic agroforestal recuperant antics camps de conreu i pastures
- 3.2.2. Fomentar la ramaderia extensiva i la pastura en bosc

- 3.2.3. Redactar i executar els PPU i fomentar el manteniment de franges en ramaderia extensiva
- 3.2.4. Donar suport a projectes d'aprofitament de subproductes del bosc
- 3.2.5. Elaborar i implementar un pla de biomassa de km 0 que vinculi la gestió forestal local amb el consum de biomassa de km 0

3.3. Ordenar impactes i danys en l'entorn

- 3.3.1. Establir mesures per minimitzar impactes i danys de la fauna salvatge
- 3.3.2. Recuperar ambientalment i paisatgísticament els espais amb activitats extractives on l'activitat s'ha aturat
- 3.3.3. Pla de neteja i tancament de punts d'abocament
- 3.3.4. Donar suport a la protecció per a la restauració paisatgística en àmbits agraris periurbans

Línia Estratègica: TERRITORI	TERRITORI ENDREÇAT
Objectiu Específic: TERRITORI_VALORS	Preservar valors rurals, paisatgístics, geològics i ambientals del Parc Rural del Montserrat
Mesura: TERRITORI_VALORS_SNU	Vetllar per la homogeneïtzació d'actuacions en sòl no urbanitzable per preservar el paisatge del Parc Rural del Montserrat
Descripció/Objectius	Els objectius que es volen aconseguir són: – Fomentar l'adequació de la normativa urbanística a les noves necessitats de l'espai agrari i de les explotacions agràries tenint en compte els criteris generals del planejament territorial (Àrea Metropolitana i comarques centrals), i, si escau, elaborar un document urbanístic que reguli els usos en l'àmbit territorial del Parc Rural; – Establir mecanismes de relació i de compromís amb les administracions competents per consensuar un marc comú per al tractament de les actuacions en sòl no urbanitzable del Parc Rural.
Directrius	El Parc Rural vol contribuir a acostar els posicionaments diferents sobre les normatives urbanístiques municipals respecte als sòls no urbanitzables (classificació i qualificació) i establir normes generals (d'adequació, de gestió i de control) per adaptar-los al desenvolupament agrícola, ramader i forestal i a les dinàmiques dels usos i funcions que els són propis.
Agents públics implicats	Departament de Territori i Sostenibilitat, Departament d'Agricultura, ajuntaments, Diputació de Barcelona
Agents privats implicats	Propietaris rústics, forestals, pagesia, associacions
Prioritat	Mitjana
Reconeixement	No
Transversalitat	Catàlegs de paisatge (Observatori del Paisatge), Pla Territorial Parcial del Penedès, Parc Agrari del Baix Llobregat, Parc Agrari de Sabadell
Indicadors de seguiment	Nombre de plans urbanístics revisats, d'hectàrees de SNU amb funcions agràries, d'accions desplegadas, d'ordenances conjuntes elaborades
Relacions amb altres mesures	EMPREN_SERVEIS_CAMINS EMPREN_RELLEU:TERRA, INCENTIVUS VALOR AFEGIT_PROMOCIÓ_ELEMENTS TERRITORI_VALORS: CAMPS DESUS, PLA D'ÚS TERRITORI_IMPACTES: FAUNA, EXTRACTIVES, ABOCaments TERRITORI_IMPACTES_RESTAURACIÓ XARXA_SINERGIES: GESTOR, CONSULTIU

Línia Estratègica: TERRITORI	TERRITORI ENDREÇAT
Objectiu Específic: TERRITORI_VALORS	Preservar valors rurals, paisatgístics, geològics i ambientals del Parc Rural del Montserrat
Mesura: TERRITORI_VALORS_CAMPS DESÚS	Inventariar els camps en desús i recuperar-ne l'ús per evitar-ne l'abandonament
Descripció/Objectius	Amb l'objectiu d'eixamplar el marc físic de l'activitat agrària, es pretén recuperar els terrenys abandonats i fomentar-ne l'ús agrari. Entre les accions, s'estableix: – Elaborar un mapa dels camps abandonats per fer-ne visibles els terrenys disponibles i revalorar-los introduint-los en la seva dinàmica agronòmica inicial; – Arribar a acords amb els propietaris perquè posin en conreu els camps abandonats i establir incentius per promoure'n la reactivació productiva; – Establir incentius per promoure l'agricultura ecològica i de proximitat en aquelles terres abandonades que es recuperen i que s'incorporen al banc de terres; – Reivindicar que part dels sòls no urbanitzables s'utilitzin per redimensionar les explotacions agràries o per incentivar projectes empresarials nous que promouen l'activitat agrària, el relleu generacional i incorporar parcel·les ermes a la superfície agrària del Parc Rural; – Finançar projectes amb l'objectiu de recuperar camps abandonats, aptes per al conreu; – Vincular aquest projecte al banc de terres del Parc Rural del Montserrat.
Directrius	Reclamar l'atenció del territori a la ruralitat i donar solucions als problemes ambientals, econòmics i paisatgístics derivats de l'abandonament de terrenys agraris i els impactes i riscos associats (incendis, proliferació de plagues, erosió del sòl, abocaments incontrolats, etc.), i el bloqueig de terres potencialment conreables.
Agents públics implicats	Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; Departament de Territori i Sostenibilitat
Agents privats implicats	Propietaris, pagesia, Col·legi d'Enginyers Agrícoles
Prioritat	Mitjana
Reconeixement	No
Transversalitat	Ajuts per a la recuperació de camps en desús, Llei de l'Horta de València, futura Llei d'ús del sòl agrari
Indicadors de seguiment	Nombre de parcel·les identificades, nombre i dimensió de terrenys revertits, nombre de parcel·les recuperades i d'hectàrees recuperades
Relacions amb altres mesures	EMPREN_RELLEU_BANC TERRES TERRITORI_VALORS_PLA D'ÚS TERRITORI_IMPACTES: EXTRACTIVES, ABOCAMENTS, RESTAURACIÓ XARXA_SINERGIES: GESTOR, CONSULTIU

Línia Estratègica: TERRITORI	TERRITORI ENDREÇAT
Objectiu Específic: TERRITORI_VALORS	Preservar valors rurals, paisatgístics, geològics i ambientals del Parc Rural del Montserrat
Mesura: TERRITORI_VALORS_PLAD'US	Elaborar i aprovar un pla d'ús o ordenança d'ús públic
Descripció/Objectius	Per poder compatibilitzar que les persones el facin servir amb la conservació de l'espai rural i les activitats econòmiques que s'hi desenvolupen, cal regular les activitats dins l'entorn del Parc Rural. S'estructuren, de manera preferent, les següents línies d'acció: – Establir un pla de condicionament i les normes bàsiques per a la regulació del sòl, els usos i les construccions tenint en compte el caràcter rural d'aquest àmbit; – Definir criteris generals sobre l'ordenació de serveis i infraestructures essencials per gestionar el paisatge i l'agricultura del Parc Rural; – Enfortir la protecció i salvaguarda del patrimoni cultural i natural (ús públic i relacions de col·laboració); – Elaborar un programa d'acolliment (viabilitat, accessos, senyalització, seguretat, etc.); – Dissenyar un pla de mobilitat per mantenir un paisatge agrari de qualitat des de la perspectiva ambiental.
Directrius	Establir una regulació general dels elements, dels usos i de les activitats d'ús públic per preservar i dinamitzar adequadament el Parc Rural amb l'objectiu d'acostar els valors naturals i culturals a la ciutadania sense interferir en l'activitat agrària. Es pretén integrar i caracteritzar l'ordenació dels recursos de caràcter públic per garantir-ne la seguretat i la conservació i alhora dinamitzar de manera col·lectiva els municipis del Parc Rural. L'ordenança o pla d'ús públic haurà d'incloure un pla de mobilitat amb l'objectiu de frenar l'ús del cotxe privat i d'impulsar fórmules ambientalment més sostenibles.
Agents públics implicats	Ajuntaments; Diputació de Barcelona; Departament de Territori i Sostenibilitat; Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació
Agents privats implicats	Parc Natural de la Muntanya de Montserrat, Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, Observatori del Paisatge
Prioritat	Mitjana
Reconeixement	No
Transversalitat	Pla especial de desenvolupament i millora del Parc Agrari de Sabadell, Pla d'ús públic del Parc Agrari del Baix Llobregat, model de pla d'ús públic, La Vola al Parc Natural de la Serralada de Marina, Diputació de Barcelona
Indicadors de seguiment	Nombre de zones definides, d'equipaments i serveis
Relacions amb altres mesures	EMPREN_RELLEU: TERRA, INCENTIUS VALOR AFEGIT_PROMOCIÓ_ELEMENTS TERRITORI_VALORS_CAMPS_DESUS XARXA_SINERGIES: GESTOR, CONSULTIU

Línia Estratègica: TERRITORI	TERRITORI ENDREÇAT
Objectiu Específic: TERRITORI_VALORS	Preservar valors rurals, paisatgístics, geològics i ambientals del Parc Rural del Montserrat
Mesura: TERRITORI_VALORS_ CONSERVACIÓ	Elaborar un pla per conservar els elements patrimonials i les construccions tradicionals
Descripció/Objectius	El conjunt del patrimoni cultural i natural del Parc Rural, que aixopluga recursos d'alt valor territorial, és un dels distintius de qualitat que cal enfortir, promoure i difondre. En aquest sentit, primer caldria inventariar segmentadament i temàticament cadascuna de les parts per avaluar-ne l'estat, la composició i la forma i establir un pla anual de treball per a la rehabilitació/conservació, i també dotar-lo de serveis bàsics i d'ajuts públics, tenint en compte, de manera especial, les construccions agràries tradicionals.
Directrius	Implementar un programa de seguiment per conservar els elements patrimonials i millorar ambientalment el Parc Rural que estableixi indicadors bàsics i representatius per valorar el territori. Dissenyar un sistema d'ajuts per incentivar la rehabilitació de construccions tradicionals amb valor històric.
Agents públics implicats	Ajuntaments, consells comarcals, Diputació de Barcelona, Departament de Cultura
Agents privats implicats	Entitats culturals i socials locals
Prioritat	Baixa
Reconeixement	No
Transversalitat	Pla Especial i Catàleg per a la protecció del Patrimoni Arquitectònic (previstos per la normativa urbanística)
Indicadors de seguiment	Nombre d'elements patrimonials inventariats de qualitat, d'edificacions històriques rehabilitades
Relacions amb altres mesures	EMPREN_SERVEIS_CAMINS VALOR AFEGIT_PROMOCIÓ_ELEMENTS VALOR AFEGIT_SENSIBILITZACIÓ: CONCURS IDEES, IMMATERIAL TERRITORI_VALORS: SNU, PLA D'ÚS, PATRIMONI RURALITAT_POL: EINES, SINERGIES XARXA_SINERGIES_GESTOR

Línia Estratègica: TERRITORI	TERRITORI ENDREÇAT
Objectiu Específic: TERRITORI_VALORS	Preservar valors rurals, paisatgístics, geològics i ambientals del Parc Rural del Montserrat
Mesura: TERRITORI_VALORS_ PATRIMONI	Inventariar els elements de més interès natural, ecològic, arquitectònic i geològic
Descripció/Objectius	La salvaguarda, la sensibilització i el coneixement del patrimoni cultural i natural del Parc Rural parcialment reconegut documentalment és l'objecte d'aquesta acció. Es tracta d'elaborar una base de dades o inventaris sectorials que permetrà aplegar informació sobre tipologies, propietat, dimensió, usos i estat de conservació. Aquest material serà clau per gestionar-ne i racionalitzar-ne les funcions: conservació, restauració, divulgació, valor, inclosa la proposta de coneixement i dinamització territorial com a recursos culturals, educatius, turístics o econòmics.
Directrius	L'interès del Parc Rural a preservar i a potenciar el manteniment del conjunt d'elements (arquitectònics, històrics, etc.) i espais (naturals, agrícoles, paisatgístics) per protegir-los, fomentar-los i difondre'ls, mereix un tractament específic que incideix en la vàlua de la seva conservació especial. La finalitat d'aquesta mesura és el gaudi i l'interès de llegar aquest patrimoni a les futures generacions. Hi ha diversos catàlegs de patrimoni cultural segons categories i alguns inventaris d'espais naturals; la majoria són parcials i no sempre són actualitzats. El Parc Rural proposa revisar els fons documentals i fer-los visibles per al seu ús social i divulgatiu (com a recursos complementaris a l'oferta ludicoturística del Parc Rural).
Agents públics implicats	Departament de Cultura; Departament de Territori i Sostenibilitat; Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; ajuntaments; Diputació de Barcelona; consells comarcals
Agents privats implicats	Propietaris, pagesia, entitats culturals, empresaris
Prioritat	Mitjana
Reconeixement	No
Transversalitat	Directrius de Contingut per als Catàlegs de Béns Protegits i Plans Especials de Protecció (Departament de Cultura i Departament de Territori i Sostenibilitat, 2013)
Indicadors de seguiment	Nombre d'elements culturals inventariats, d'espais catalogats per tipologies, de recursos d'ús social
Relacions amb altres mesures	VALOR AFEGIT_PROMOCIÓ_ELEMENTS VALOR AFEGIT_SENSIBILITZACIÓ_CONCURS IDEES TERRITORI_VALORS: SNU, PLA D'ÚS, PATRIMONI, CONSERVACIÓ RURALITAT_POL: PROMOCIÓ, SINERGIES XARXA_SINERGIES_GESTOR

Línia Estratègica: TERRITORI	TERRITORI ENDREÇAT
Objectiu Específic: TERRITORI_INCENDIS	Treballar en la prevenció d'incendis forestals a partir de la gestió agrosilvopastoral i la gestió forestal rendible
Mesura: TERRITORI_INCENDIS_MOSAIC	Preservar el mosaic agroforestal recuperant antics camps de conreus i pastures
Descripció/Objectius	La nova cultura forestal es fonamenta en acords estratègics per prevenir el foc forestal i per garantir els valors ambientals i preservar l'ús social del bosc. Les recomanacions per a la gestió forestal aposten per una gestió silvopastoral com a mecanisme idoni per conservar el paisatge agroforestal i obtenir-ne rendibilitat aplicant-hi criteris de biodiversitat. Aquesta regulació integral contribueix a rendibilitzar les explotacions, a lluitar contra els incendis i a conservar els hàbitats. Els plans tècnics de gestió i millora forestal articulats per l'administració catalana, que preveuen la recuperació mitjançant l'aprofitament silvopastoral, són les eines per planificar i optimitzar tècnicament el bosc.
Directrius	El paisatge forestal de les darreres dècades ha canviat de manera important. El bosc, de recurs econòmic sostingut per ajudes públiques, ha evolucionat cap a promoure funcions socials i ambientals. El resultat, ajudat per una davallada de l'activitat agrària, mostra l'abandonament de pastures i de l'agricultura en espais muntanyosos i d'orografia difícil i, en paral·lel, plasma un creixement exponencial del sotabosc. Aquesta uniformització del paisatge forestal, però, ha patit impactes greus i incendis importants. Darrerament hi ha un interès general a readaptar les pràctiques tradicionals al bosc i a valorar-lo des de la perspectiva natural, com ara recuperant la vegetació mediterrània com a resposta integral per prevenir focs, acompanyat d'accions de millora de les infraestructures agroforestals: pistes i camins i punts d'aigua, i amb el suport de mesures de conscienciació per evitar pràctiques de risc (agrícoles i de lleure).
Agents públics implicats	Ajuntaments; consells comarcals; Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; Departament de Territori i Sostenibilitat; Diputació de Barcelona; CTFC; GRAF
Agents privats implicats	Associacions de defensa forestal, associacions de propietaris forestals, pagesia, associacions de ramaders
Prioritat	Alta
Reconeixement	Sí
Transversalitat	Centre de la Propietat Forestal (Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació), Mesures Agroambientals del PDR 2007-2013, Projecte BCN Smart Rural
Indicadors de seguiment	Nombre d'hectàrees recuperades i en rotació agrària, de propietaris forestals, d'activitats ambientals i socials articulades
Relacions amb altres mesures	EMPREN_RELLEU_INCENIUS EMPREN_SUPORT: ASSESSOR, FORMACIÓ EMPREN_AGROECOLOGIA_PRODUCCIÓ TERRITORI_VALORS_SNU TERRITORI_INCENDIS_RAMADERIA_EXTEN XARXA_SINERGIES_COL-LABORACIÓ

Línia Estratègica: TERRITORI	TERRITORI ENDREÇAT
Objectiu Específic: TERRITORI_INCENDIS	Treballar en la prevenció d'incendis forestals a partir de la gestió agrosilvopastoral i la gestió forestal rendible
Mesura: TERRITORI_INCENDIS_ RAMADERIA EXTEN	Fomentar la ramaderia extensiva i la pastura en bosc
Descripció/Objectius	La gestió silvopastoral és una eina per aconseguir estructures forestals més resistents al foc i alhora per articular fórmules que s'adaptin al sistema ramader extensiu per a la producció de carn, (oví-caprí i boví). Exigeix, com a reconeixement a la seva multifuncionalitat, l'entesa entre ramaders i propietaris per articular la complementarietat d'usos i la interacció arbres-conreu i per ordenar els beneficis ambientals i territorials (més producció acumulada, eficiència, reducció de l'erosió del sòl, diversificació i vertebració del paisatge). Es tracta de promoure, des del Parc Rural: – Una línia d'ajuts per impulsar la ramaderia extensiva de pastura en àmbits de muntanya amb l'objectiu de protegir el paisatge i la biodiversitat; – Enfortir el suport de l'administració per potenciar la figura del pastor; – Establir acords entre propietaris forestals i ramaders per engegar propostes de conservació i de valoració del territori.
Directrius	Adaptar el sistema multifuncional agrosilvopastoral com a alternativa vàlida de sistema de conreu i evitar l'abandonament de l'agricultura amb les conseqüències ambientals que comporta (degradació del sòl, pèrdua de biodiversitat, despoblació de la ruralitat). La falta de pastors és un factor limitant per desenvolupar aquests projectes de millora ambientals en espais com el Parc Rural. Donar suport a instruments necessaris per conservar els boscos i el mosaic agroforestal.
Agents públics implicats	Ajuntaments; consells comarcals; Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; Departament de Territori i Sostenibilitat; Diputació de Barcelona; CREAM
Agents privats implicats	Associacions de defensa forestal, associacions de propietaris forestals, Escola de Pastors de Catalunya
Prioritat	Alta
Reconeixement	No
Transversalitat	Projecte Life Clinomics, BCN Smart Rural
Indicadors de seguiment	Nombre de ramats introduïts, d'explotacions implicades
Relacions amb altres mesures	EMPREN_RELLEU_INCENIUS EMPREN_SUPORT: ASSESSOR, FORMACIÓ, EMPRESA EMPREN_AGROECOLOGIA_PRODUCCIÓ TERRITORI_VALORS: SNU, CAMPS DESÚS TERRITORI_INCENDIS_MOSAIC XARXA_FOMENT: ACCIÓ, SUPORT XARXA_SINERGIES_COL.LABORACIÓ

Línia Estratègica: TERRITORI	TERRITORI ENDREÇAT
Objectiu Específic: TERRITORI_INCENDIS	Treballar en la prevenció d'incendis forestals a partir de la gestió agrosilvopastoral i de la gestió forestal rendible
Mesura: TERRITORI_INCENDIS_PPU	Redactar i executar els PPU i fomentar el manteniment de franges en ramaderia extensiva
Descripció/Objectius	El Pla de Prevenció en Urbanitzacions, PPU, és una eina per planificar i gestionar accions que minimitzin els efectes dels incendis forestals en àmbits residencials amb urbanitzacions i en nuclis de població. Amb els PPU i els equips tècnics dels ajuntaments s'estableix, en cada cas, una definició de perímetre per cada nucli de població i d'àrea residencial i es coordina els criteris tècnics per al tractament de la vegetació segons les zones, les tipologies de bosc i els pendents orogràfics. S'assegura que els vials d'accés i els marges siguin nets de vegetació, sempre exceptuant-ne les parcel·les que tinguin una finalitat agrícola o ramadera. La utilització de ramats extensius com a eina de gestió del paisatge i de prevenció d'incendis forestals estalvia les pràctiques i els tractaments vegetals externs i disminueix la biomassa combustible i contribueix a la sostenibilitat. També permet recuperar camps de conreu per oferir aliments al ramat i fer un seguiment de l'estat de les pastures. L'administració, per sufragar els costos associats, obre línies d'ajuda per elaborar els documents tècnics i la memòria dels treballs silvícoles.
Directrius	S'ha demostrat que reduir el combustible forestal a les franges perimetrals de les urbanitzacions i als nuclis de població és una solució per impedir que el foc s'acosti als habitatges, que es pugui extingir amb seguretat i eficàcia i que es faciliti l'accés a la maquinària durant l'execució, per a la qual cosa també cal mantenir les franges perimetrals.
Agents públics implicats	Ajuntaments; Diputació de Barcelona; Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; Departament de Territori i Sostenibilitat
Agents privats implicats	Agrupacions de defensa forestal, propietaris, pagesia, entitats del territori
Prioritat	Alta
Reconeixement	No
Transversalitat	Pla de Prevenció per urbanitzacions: guia d'actuació (Diputació de Barcelona), Tractament de vegetació de franges perimetrals de baixa combustibilitat (Consell Comarcal de la Selva)
Indicadors de seguiment	Nombre de franges segons la tipologia i la situació geogràfica, d'actuacions en urbanitzacions, d'urbanitzacions amb franges perimetrals, de pastors incorporats
Relacions amb altres mesures	EMPREN_SUPORT_FORMACIÓ EMPREN_AGROECOLOGIA_PRODUCCIÓ TERRITORI_VALORS: SNU, CAMPS DESÚS TERRITORI_INCENDIS: MOSAIC, RAMADERIA EXTEN XARXA_FOMENT: ACCIÓ, SUPORT XARXA_SINERGIES_COL.LABORACIÓ

Línia Estratègica: TERRITORI	TERRITORI ENDREÇAT
Objectiu Específic: TERRITORI_INCENDIS	Treballar en la prevenció d'incendis forestals a partir de la gestió agrosilvopastoral i la gestió forestal rendible
Mesura: TERRITORI_INCENDIS_ SUBPRODUCTES	Donar suport a projectes d'aprofitament dels subproductes del bosc
Descripció/Objectius	Els terrenys forestals, ecosistemes de gran valor ambiental, són el reservori de la biodiversitat. L'explotació racional i respectuosa del bosc permet aprofitar els subproductes tradicionals i treure'n rendiment: llenya, fusta, biomassa, pastures, bolets, pinyons, tòfones, plantes aromàtiques medicinals, fruits del bosc, i experimentar usos diversos al voltant dels seus paisatges i identitats. Tant els uns com els altres obren un ventall de possibilitats econòmiques i d'increment del valor d'aquests espais rurals, en bona part privats, però emparats per figures de protecció natural àmpliament esteses al Parc Rural. Alguns subproductes estan sotmesos a regulació per evitar-ne la desaparició (tòfones, pinyons); d'altres demanen una conservació i millora de les masses forestals per obtenir-los (biomassa, llenya, fruits petits). Tots formen part d'ecosistemes silvícoles que reclamen potenciar el seu aprofitament de manera sostenible. El Parc Rural ha de vetllar per millorar-ne la rendibilitat comercial i contribuir així a donar valor a aquests recursos autòctons.
Directrius	La revaloració del bosc i del medi natural i els aprofitaments alternatius, com ara biomassa, pastures i subproductes, centren el model de gestió forestal que cal portar a terme al Parc Rural. Gestionar de manera eficient els boscos implica conservar les masses forestals i promoure l'aprofitament de subproductes que pertanyen a la indústria de la fusta (fusta, llenya, suro) i de productes que no hi pertanyen (fruits silvestres, plantes medicinals, pastures, bolets).
Agents públics implicats	Ajuntaments; Diputació de Barcelona; Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; Departament de Territori i Sostenibilitat; CREA; Bosc.Cat
Agents privats implicats	Agrupacions de defensa forestal, propietaris, pagesia, entitats del territori
Prioritat	Baixa
Reconeixement	No
Transversalitat	Pla general de política forestal, 2014-2024 (Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació), Projecte Sudoe ValuePAM (de plantes aromàtiques silvestres)
Indicadors de seguiment	Nombre d'explotacions que obtenen ingressos de subproductes del bosc, tant si provenen de la fusta com si no
Relacions amb altres mesures	EMPREN_SUPORT: FORMACIÓ, EMPRESA EMPREN_AGROECOLOGIA_PRODUCCIÓ TERRITORI_INCENDIS_MOSAIC XARXA_FOMENT: ACCIÓ, SUPORT

Línia Estratègica: TERRITORI	TERRITORI ENDREÇAT
Objectiu Específic: TERRITORI_INCENDIS	Treballar en la prevenció d'incendis forestals a partir de la gestió agrosilvopastoral i la gestió forestal rendible
Mesura: TERRITORI_INCENDIS_ BIOMASSA	Elaborar i implementar un pla de biomassa de km 0 que vinculi la gestió forestal local amb el consum de biomassa de km 0
Descripció/Objectius	Es tracta d'obtenir biomassa de Km 0 a partir de la gestió del bosc i dels seus instruments d'ordenació. Els ajuntaments, després dels focs forestals i mitjançant la planificació i la gestió de les masses forestals i amb l'aplicació de bones pràctiques ambientals, tenen capacitat per obtenir fusta (estelles, pèl·lets) de poca qualitat ideal per a les centrals de biomassa forestal. Es tracta d'articular un seguit d'actuacions capaces de desenvolupar: – Un pla per promoure la instal·lació de calderes d'ús tèrmic per dinamitzar l'ús sostenible dels boscos amb inversions i projectes públics; – Acol·lir-se a ajuts i a programes públics per desplegar actuacions al territori del Parc Rural (recuperació i comercialització de producte agrari i forestal).
Directrius	Promoure la gestió forestal responsable ambientalment millorant el bosc és un dels nombrosos beneficis del pla de biomassa Km 0 que vol impulsar el Parc Rural per disminuir el risc d'incendi i per millorar la percepció del bosc.
Agents públics implicats	Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; Institut Català de l'Energia; FEDER; consells comarcals; Diputació de Barcelona
Agents privats implicats	Empreses, restauració, hoteleria, APF, Clúster de la biomassa
Prioritat	Mitjana
Reconeixement	No
Transversalitat	Biomassacat.Cat, Institut Català de l'Energia
Indicadors de seguiment	Nombre d'hectàrees de bosc gestionades, de calderes que s'abasteixen amb biomassa de km 0
Relacions amb altres mesures	EMPREN_SUPORT_EMPRESA EMPREN_SERVEIS_EQUIPAMENTS VALOR AFEGIT_VENDA DIRECTA: BIOMASSA, COL·LECTIUS TERRITORI_VALORS_PLA D'ÚS TERRITORI_INCENDIS_PPU TERRITORI_IMPACTES_RESTAURACIÓ XARXES_SINERGIES_COL.LABORACIÓ

Línia Estratègica: TERRITORI	TERRITORI ENDREÇAT
Objectiu Específic: TERRITORI_IMPACTES	Ordenar impactes i danys de l'entorn
Mesura: TERRITORI_IMPACTES_FAUNA	Establir mesures per minimitzar impactes i danys de la fauna salvatge
Descripció/Objectius	L'objectiu és prevenir i controlar de manera eficient i sostenible els danys i els riscos que generen espècies com el porc senglar, el cabirol i fins i tot l'isard (reintroduït l'any 1995) en el mosaic agroforestal predominant al Parc Rural. Cal equilibrar l'ecosistema i minimitzar conflictes en l'agricultura i en la ramaderia, en la salut de les persones, en la biodiversitat i en la seguretat a les vies de comunicació. Les accions es centren en aquests paràmetres: – Millorar la coordinació entre administració, caçadors i pagesia a partir de xerrades informatives i amb l'objectiu prioritari d'una caça més sostenible; – Reordenar i remodelar les àrees de caça controlada; – Elaborar un pla territorial específic de control de la fauna salvatge pel Parc Rural.
Directrius	Les activitats cinegètiques només com a activitat de lleure i la protecció especial d'algunes espècies han afavorit l'increment desmesurat d'aquesta fauna invasora i, consegüentment, l'augment de danys, sobretot els provocats pels senglars. Caldria redreçar-ho amb l'aplicació d'accions consensuades prèviament entre caçadors, administració i pagesia per arribar a un escenari d'estabilitat i de conflicte zero, seguint les pautes d'acció establertes en el marc definit per l'administració catalana.
Agents públics implicats	Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; Departament de Territori i Sostenibilitat; Diputació de Barcelona
Agents privats implicats	Parc Rural del Montserrat, ajuntaments, pagesia, Federació de Caça de Catalunya, associacions de municipis
Prioritat	Baixa
Reconeixement	No
Transversalitat	Pla de prevenció de danys (Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació), comissió interdepartamental de prevenció de riscos i danys per les espècies cinegètiques (Generalitat de Catalunya)
Indicadors de seguiment	Nombre d'animals abatuts i d'accidents de trànsit
Relacions amb altres mesures	EMPREN_RELLEU_INCENIUS EMPREN_SERVEIS_CAMINS TERRITORI_VALORS: CAMPS DESÚS, PLA D'ÚS TERRITORI_INCENDIS_MOSAIC TERRITORI_IMPACTES_RESTAURACIÓ XARXES_FOMENT_SUPORT XARXES_SINERGIES_COL.LABORACIÓ

Línia Estratègica: TERRITORI	TERRITORI ENDREÇAT
Objectiu Específic: TERRITORI_IMPACTES	Ordenar impactes i danys de l'entorn
Mesura: TERRITORI_IMPACTES_ EXTRACTIVES	Recuperar ambientalment i paisatgísticament els espais amb activitats extractives allà on l'activitat s'ha aturat
Descripció/Objectius	Es tracta d'aplicar el protocol Restocat per a la restauració dels terrenys afectats i garantir la temporalitat dels impactes, com també la restauració i la qualitat ambiental dels terrenys abandonats per falta de valor econòmic o tancament. La restauració integrada és la tècnica més emprada per la perspectiva ecològica. Permet aprofitar la terra per rehabilitar el medi natural i reduir costos econòmics de la rehabilitació. Ha d'anar acompanyada d'una avaluació periòdica per optimitzar els recursos naturals.
Directrius	Tradicionalment, els recursos minerals naturals s'han explotat arreu i en alguns casos han conformat activitats industrials clau per al territori i la seva economia. No obstant això, és important que l'aprofitament vagi lligat a la conservació del medi físic i al paisatge i que, tant durant l'extracció com sobretot en el procés de tancament de l'activitat, es minimitzin els impactes ambientals que l'extracció provoca.
Agents públics implicats	Departament de Territori i Sostenibilitat, Agència Catalana de Residus, ajuntaments
Agents privats implicats	Empreses extractives, associacions de propietaris i pagesia
Prioritat	Baixa
Reconeixement	No
Transversalitat	Restocat: Protocol de seguiment i avaluació continuada de la restauració de les activitats extractives (CREAF-UAB i Departament de Territori i Sostenibilitat)
Indicadors de seguiment	Nombre d'activitats clausurades i d'hectàrees restaurades i rehabilitades paisatgísticament
Relacions amb altres mesures	EMPREN_RELLEU_INCENIUS TERRITORI_VALORS: SNU, CAMPS DESÚS, PLA D'ÚS TERRITORI_INCENDIS_MOSAIC TERRITORI_IMPACTES: RESTAURACIÓ, ABOCaments XARXES_SINERGIES_COLLABORACIÓ

Línia Estratègica: TERRITORI	TERRITORI ENDREÇAT
Objectiu Específic: TERRITORI_IMPACTES	Ordenar impactes i danys de l'entorn
Mesura: TERRITORI_IMPACTES_ ABOCAMENTS	Pla de neteja i tancament de punts d'abocament
Descripció/Objectius	Les accions per controlar els abocaments incontrolats s'articulen en tres fases: – Programar un pla de manteniment, neteja i restauració dels abocaments independentment dels materials abocats, com ara runa o deixalles (especialment als espais més vulnerables: cursos i lleres de rieres i torrenteres i punts geològics d'interès, que en són els més afectats); – Reduir els impactes i la percepció negativa d'aquests espais abandonats millorant la qualitat escènica i del paisatge del Parc Rural; – Adoptar mesures addicionals com la senyalització puntual per impedir nous abocaments.
Directrius	Elaborar un programa de neteja dels abocaments incontrolats tant a la vora dels camins com en espais marginals. L'objectiu és millorar la imatge i la qualitat del territori i endreçar-lo i aconseguir que tingui qualitat visual.
Agents públics implicats	Ajuntaments, Parc Rural del Montserrat, Agència Catalana de Residus, Agència Catalana de l'Aigua (proximitat de cursos hídrics), Diputació de Barcelona
Agents privats implicats	Empreses extractives, empreses i establiments industrials locals
Prioritat	Baixa
Reconeixement	No
Transversalitat	Entitat Metropolitana de Serveis Hidràulics i Tractaments de Residus (anàlisi d'impactes)
Indicadors de seguiment	Nombre d'abocadors clausurats i de punts senyalitzats
Relacions amb altres mesures	EMPREN_RELLEU_INCENTIUS TERRITORI_VALORS: SNU, CAMPS DESÚS, PLA D'ÚS TERRITORI_INCENDIS_MOSAIC TERRITORI_IMPACTES_RESTAURACIÓ XARXES_SINERGIES_COL.LABORACIÓ

Línia Estratègica: TERRITORI	TERRITORI ENDREÇAT
Objectiu Específic: TERRITORI_IMPACTES	Ordenar impactes i danys de l'entorn
Mesura: TERRITORI_IMPACTES_ RESTAURACIÓ	Donar suport a la protecció per a la restauració paisatgística en àmbits agraris periurbans
Descripció/Objectius	Es tracta de desplegar accions correctores, protectores i conservadores del sòl per ordenar l'espai rural del Parc Rural. El procés de construcció de les noves infraestructures potencialment dissenyades pel planejament territorial (Línia Orbital Ferroviària, Eix Ferroviari Transversal, B-40 o Autovia del Vallès) o bé l'adequació i millora d'equipaments i infraestructures locals provocaran nous espais degradats (durant els processos d'expropiació, alguns de temporals). Es fa imprescindible implementar mesures eficaces per reduir els impactes i implementar-ne l'adaptació paisatgística. La restauració vegetal és útil per frenar l'impacte de les infraestructures.
Directrius	Restaurar consisteix a elaborar un seguit d'accions per aconseguir una integració amb l'entorn i una millora paisatgística. Estudiar les possibles alternatives de les àrees degradades per recuperar-les i restaurar-les i, si és possible, per la seva potencialitat, incloure-les a l'entorn agrícola i natural per restablir el paisatge de mosaic agroforestal predominant al Parc Rural.
Agents públics implicats	Ministeri de Foment; Departament de Territori i Sostenibilitat; Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; ajuntaments; consells comarcals; Observatori del Paisatge
Agents privats implicats	Empreses locals, propietaris, pagesia
Prioritat	Baixa
Reconeixement	No
Transversalitat	Projecte de restauració paisatgística de la variant de Súria
Indicadors de seguiment	Nombre de pantalles vegetals instal·lades en eixos viaris i de quilòmetres de noves vies ferroviàries
Relacions amb altres mesures	EMPREN_RELLEU_INCENIUS VALOR AFEGIT_SENSIBILITZACIÓ_CONCURS IDEES TERRITORI_VALORS: SNU, CAMPS DESÚS, PLA D'ÚS TERRITORI_INCENDIS_MOSAIC TERRITORI_IMPACTES_ABOCAMENTS XARXES_SINERGIES_COL.LABORACIÓ

LE. 4. La ruralitat com a oportunitat

4.1. Rendibilitzar el pol d'atracció de Montserrat per generar més activitats econòmiques i oportunitats de negoci agroturístic al Parc Rural

- 4.1.1. Generar i promoure ofertes de serveis i productes agroturístics
- 4.1.2. Crear eines per facilitar al visitant que descobreixi l'entorn de Montserrat
- 4.1.3. Crear una nova oferta turística que aprofiti tots els recursos del territori
- 4.1.4. Posicionar l'oferta de productes i serveis en els operadors turístics principals
- 4.1.5. Crear sinergies entre agents econòmics per remarcar la ruralitat i els seus productes

4.2. Nous productes i serveis relacionats amb l'entorn rural

- 4.2.1. Aprofitar la dimensió espiritual com a nou pol de producció turística
- 4.2.2. Presentar el món l'itinerari de miradors de Montserrat com a recurs patrimonial i singular del Parc Rural
- 4.2.3. Crear un centre de referència del turisme del PRM

Línia Estratègica: RURALITAT	TURISME RURAL
Objectiu Específic: RURALITAT _POL	Rendibilitzar el pol d'atracció de Montserrat per generar més activitats econòmiques i oportunitats de negoci agroturístic al parc rural
Mesura: RURALITAT _POL_PROMOCIÓ	Generar i promoure una oferta de serveis i productes agroturístics
Descripció/Objectius	El símbol principal del Parc Rural, per atractiu, dimensions i emblema espiritual, és Montserrat. La muntanya de Montserrat és símbol, identitat, centre espiritual i cultural català a escala internacional i al seu entorn hi ha elements patrimonials culturals i naturals d'exquisidesa i un mosaic agroforestal que hi confereix un paisatge agrari singular. El Parc Rural disposa d'un conjunt de recursos extraordinaris per explotar, una llista llarga i diversificada d'atractius paisatgístics que obre la porta a desplegar recursos i accions i a oferir, a partir d'una planificació empresarial turística estratègica basada en el paisatge agrari i la ruralitat, productes turístics i culturals que han de conformar el motor de desenvolupament de l'economia del territori i per al territori.
Directrius	Montserrat ha de ser l'eix al voltant del qual pivoti l'embranchida turística del Parc Rural. Continua acumulant un volum de visites que sembla que no té sostre, a pesar dels signes de fragilitat estructural del seu entorn més immediat. Visitants d'arreu del món pugen a la muntanya per admirar-ne el potencial, l'escenari privilegiat i per desplegar-hi activitats diverses: escalada, senderisme, gastronomia i productes locals tradicionals, espiritualitat, visites guiades, rutes, concerts, història, etc. Montserrat és cap i casal, punt d'acolliment i de trobada. El Parc Rural ha d'aprofitar aquest pol d'atracció i articular sinergies al voltant dels atractius agroturístics per desplegar una oferta de serveis que completi, complementi i especialitzi la seva àmplia oferta.
Agents públics implicats	Ajuntaments; consells comarcals; Diputació de Barcelona; Departament de Territori i Sostenibilitat; Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; Departament de la Presidència; Parc Natural de Montserrat
Agents privats implicats	L'ARSA, Patronat de la Muntanya
Prioritat	Alta
Reconeixement	Sí
Transversalitat	Gustum (projecte interterritorial liderat per Leader Ponent), Atles de la innovació a Catalunya, Els Portals de Montserrat
Indicadors de seguiment	Nombre de productes agraris en l'oferta turística, d'establiments que promouen productes agraris, d'itineraris i rutes agroturístiques, de visites
Relacions amb altres mesures	EMPREN_RELLEU_ESPAI TEST, EMPREN_SUPOORT_COMERÇ, EMPREN_AGROECOLOGIA_PRODUCCIÓ VALOR AFEGIT_PROMOCIÓ: ELEMENTS, PRODUCTES, WEB, VALOR AFEGIT_VENDA DIRECTA_ACTIVITATS VALOR AFEGIT_SENSIBILITZACIÓ_MARCA TERRITORI_VALORS_PATRIMONI RURALITAT_POL_SINERGIES RURALITAT_NOUS: ESPIRITUALITAT, MIRADORS XARXA_FOMENT_ACCIONS XARXA_SINERGIES_PLANS

Línia Estratègica: RURALITAT	TURISME RURAL
Objectiu Específic: RURALITAT_POL	Rendibilitzar el pol d'atracció de Montserrat per generar més activitats econòmiques i oportunitats de negoci agroturístic al Parc Rural
Mesura: RURALITAT_POL_EINES	Crear eines per facilitar que el visitant descobreixi l'entorn de Montserrat
Descripció/Objectius	És imprescindible desplegar mecanismes de política pública per promoure la recuperació, la valoració i la promoció dels atractius del Parc Rural com a garants de la història, del patrimoni, de la bellesa paisatgística, dels sabers i de la tradició del Parc Rural. L'objectiu d'aquesta mesura és dissenyar un pla d'acció que inclogui eines i recursos per dinamitzar el territori del Parc Rural i proposi accions de descoberta a l'abast i per a diferents <i>targets</i>. Per al seu desenvolupament, cal posar a disposició de la societat i del teixit empresarial materials i recursos per fer més atractiva l'oferta local dispersa d'agents privats i públics. A partir d'aquí es desplegaran accions (rutes, itineraris, miradors, tallers, aplicacions), es debateran marc temàtics de descoberta, es posaran a disposició els materials, es definiran els punts d'interès i s'articularan propostes d'acció fins a fixar un model d'intercanvi i de gestió integral de descoberta.
Directrius	En la mesura que el desplegament d'activitats turístiques marca ritmes diferents de creixement econòmic, implica sectors professionals diversos i genera moviments socials crítics, cal una planificació empresarial estratègica per aprofitar-ne el potencial i per desplegar una oferta de recursos culturals i naturals lligada al territori, a la cultura i a la societat, als hàbits sans, a la desestacionalització, etc., d'acord amb les directrius del Sistema de Qualitat Turística de Catalunya, que promou un model participatiu de qualitat turística basada en l'autoavaluació.
Agents públics implicats	Ajuntaments; consells comarcals; Diputació de Barcelona; Departament d'Empresa i Coneixement; Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; Departament de la Presidència; parcs naturals
Agents privats implicats	L'ARSA, Patronat de la Muntanya, empreses turístiques, entitats associatives locals
Prioritat	Alta
Reconeixement	Sí
Transversalitat	Gavarres Natura Local (Consorti de les Gavarres), Localitzat (Consell Comarcal de la Selva), Guia local de valoració turística: Orientacions per la identificació i la creació de productes turístics (Direcció General de Turisme)
Indicadors de seguiment	Nombre de rutes i itineraris, de visites per rutes, de tallers de descoberta, de propostes segons <i>targets</i> , de vincles amb propostes comarcals ja comercialitzades
Relacions amb altres mesures	VALOR AFEGIT_PROMOCIÓ: ELEMENTS, PRODUCTES, WEB VALOR AFEGIT_VENDA DIRECTA_ACTIVITATS VALOR AFEGIT_SENSIBILITZACIÓ: MARCA, CONCURS IDEES TERRITORI_VALORS_PATRIMONI RURALITAT_POL_SINERGIES RURALITAT_NOUS: ESPIRITUALITAT, MIRADORS, CENTRE XARXA_FOMENT_ACCIONS XARXA_SINERGIES_PLANS

Línia Estratègica: RURALITAT	TURISME RURAL
Objectiu Específic: RURALITAT_POL	Rendibilitzar el pol d'atracció de Montserrat per generar més activitats econòmiques i oportunitats de negoci agroturístic al Parc Rural
Mesura: RURALITAT_POL_OFERTA	Crear una nova oferta turística que aprofiti tots els recursos del territori rural
Descripció/Objectius	La transversalitat del turisme defineix l'argumentari bàsic dels nous productes turístics i n'exigeix, per afermar el sector, l'enfortiment de les sinergies turístiques entre territoris i actors (públics i privats). El Parc Rural ha de definir la xarxa, la plataforma de col·laboració i cooperació per la innovació i la creativitat d'una nova oferta turística plural, diversificada i competitiva, acreditada per la Carta Europea del Turisme Sostenible. L'àmbit té innumbrables atractius per encapçalar l'oferta d'excepcionalitat: la bellesa i la singularitat del paisatge i l'escenografia (oferta de miradors panoràmics), a més d'atractius culturals i naturals com la geologia. S'hi afegeix el projecte únic que s'organitza entorn dels àmbits fluvials amb el nom de les Vies Blaves. El repte del Parc Rural és copsar la realitat d'una ruralitat canviant i integrar-la dins una oferta metropolitana com a producte d'excepció i com a eina de competitivitat.
Directrius	Se sap que els nous productes turístics es desplegaran a partir de tres eixos/vectors: <i>a)</i> experiències turístiques úniques i diferents; <i>b)</i> combinació de diferents recursos i temàtiques, i <i>c)</i> introducció de les noves tecnologies de la comunicació (útils per avaluar amb celeritat paràmetres com ara la satisfacció, les millores i els potencials, etc.). A partir d'aquestes directrius s'ha de fixar el lligam de l'activitat amb la realitat socioeconòmica que, d'una banda, permetrà copsar la diversitat, la riquesa i la pluralitat d'actors i d'accions; i, de l'altra, ajudarà a instrumentalitzar la col·laboració i la gestió integrada (a escala intersectorial).
Agents públics implicats	Ajuntaments; consells comarcals; Diputació de Barcelona; Departament d'Empresa i Coneixement; Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; Departament de la Presidència; Parcs Naturals
Agents privats implicats	L'ARSA, Patronat de la Muntanya, empreses turístiques i establiments locals
Prioritat	Mitjana
Reconeixement	No
Transversalitat	Pla estratègic del Turisme a Catalunya 2013-2016 i Directrius Nacionals de Turisme 2020 (Direcció General de Turisme)
Indicadors de seguiment	
Relacions amb altres mesures	EMPREN_SUPORT_EMPRESA VALOR AFEGIT_PROMOCIÓ: MARCA, WEB VALOR AFEGIT_VENDA DIRECTA_ACTIVITATS VALOR AFEGIT_SENSIBILITZACIÓ_CONCURS IDEES TERRITORI_VALORS_PATRIMONI RURALITAT_POL: _PROMOCIÓ, SINERGIES RURALITAT_NOUS:ESPIRITUALITAT, MIRADORS, CENTRE XARXA_FOMENT_ACCIONS XARXA_SINERGIES_PLANS

Línia Estratègica: RURALITAT	TURISME RURAL
Objectiu Específic: RURALITAT_POL	Rendibilitzar el pol d'atracció de Montserrat per generar més activitats econòmiques i oportunitats de negoci agroturístic al Parc Rural
Mesura: RURALITAT_POL_OPERADORS	Posicionar l'oferta de productes i serveis en els principals operadors turístics
Descripció/Objectius	Captar l'atenció dels gestors turístics nacionals, europeus i internacionals a partir d'esdeveniments concrets i amb col·laboracions públiques i privades per generar un impacte turístic al territori són algunes de les accions que permetran obrir oportunitats agroturístiques al Parc Rural. Aquesta mesura impulsa el contacte directe amb els operadors internacionals a partir de: – La promoció i la comercialització associades a la marca/distintiu del Parc Rural; – L'organització de tallers per reunir empreses i entitats amb operadors nacionals i estrangers; – La implicació de les institucions públiques i de la muntanya de Montserrat, que són claus per desplegar l'estratègia internacional; – Paral·lelament, i a escala metropolitana, cal dissenyar paquets turístics i plans estratègics com a reclam i vendre una forma de turisme activa lligada al territori, a la natura i a la cultura amb l'acreditació d'un turisme sostenible que aposta pel territori i la ruralitat.
Directrius	Posicionar la destinació turística en el mercat global i competitiu forma part de les estratègies internacionals per identificar oportunitats i ampliar la programació i els catàlegs del operadors internacionals. També s'ha de fer a partir dels lligams en xarxes i dels programes internacionals de senderisme, d'oleicultura o d'enoturisme, amb una oferta ben estructurada i amb plans estratègics que apel·lin als valors del territori: patrimoni alimentari, natura i geologia d'excepcionalitat, i també tradicions i cultura immaterial, com ara la passió, la Guerra Civil, els castells, els miquelets, etcètera.
Agents públics implicats	Ajuntaments; consells comarcals; Diputació de Barcelona; Departament d'Empresa i Coneixement; Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; Departament de la Presidència; parcs naturals; Departament de Cultura
Agents privats implicats	L'ARSA, Patronat de la Muntanya, empreses i establiments locals
Prioritat	Mitjana
Reconeixement	No
Transversalitat	Turisme Garrotxa
Indicadors de seguiment	Nombre de catàlegs amb l'oferta del Parc Rural, de rutes/itineraris oferts, d'operadors internacionals interessats
Relacions amb altres mesures	VALOR AFEGIT_PROMOCIÓ: MARCA, WEB, PRODUCTES, COMUNICACIÓ VALOR AFEGIT_SENSIBILITZACIÓ: MARCA, CONCURS D'IDEES TERRITORI_VALORS_PATRIMONI RURALITAT_POL: PROMOCIÓ, OPERADORS XARXA_SINERGIES: PLANS, COL·LABORACIÓ

Línia Estratègica: RURALITAT	TURISME RURAL
Objectiu Específic: RURALITAT_POL	Rendibilitzar el pol d'atracció de Montserrat per generar més activitats econòmiques i oportunitats de negoci agroturístic al Parc Rural
Mesura: RURALITAT_POL_SINERGIES	Crear sinergies entre agents econòmics per reivindicar la ruralitat i els seus productes
Descripció/Objectius	Entre les actuacions per posicionar i eixamplar l'oferta turística cal desplegar la col·laboració i la cooperació per millorar-ne la gestió i fomentar el coneixement i el reconeixement del territori del Parc Rural. Es tracta de desplegar accions com ara: – Fer sessions de treball amb operadors nacionals i europeus per presentar els productes turístics consolidats; – Enfortir la col·laboració en jornades de treball en xarxa amb empreses i entitats de dins i de fora del Parc Rural per fer-ne promoció conjunta; – Impulsar accions formatives i tallers intersectorials per fomentar sinergies i enfortir iniciatives agroturístiques; – Promoure en comú eines digitals per atreure el visitant; – Aprofitar els recursos del territori: camins turístics (camí de Sant Jaume, camí Ignasià, camí de l'abat Oliba, camí dels Bons Homes, cova de Sant Ignasi, etc.), vies blaves, Montserrat (espeleologia), etc, per ampliar l'oferta i consolidar oportunitats; – Explorar noves línies de col·laboració i d'acció col·lectiva prioritzant els criteris naturals i culturals d'aquesta ruralitat.
Directrius	Transmetre qualitat i creixement econòmic a l'hora d'engegar productes i serveis turístics del Parc Rural per mitjà del treball conjunt d'accions i d'actors. Explorar noves línies de col·laboració, compatir mètodes de treball i tècniques de gestió per a la recerca de nous productes. Definir prioritats i entomar conjuntament la promoció i l'acció de futur. Impulsar negocis i iniciatives i demanar suports. Impulsar estructures de caràcter associatiu que incideixin en el patrimoni rural i que generin sinergies i complementarietat amb altres projectes externs.
Agents públics implicats	Ajuntaments; consells comarcals; Diputació de Barcelona; Departament d'Empresa i Coneixement; Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; Departament de la Presidència; parcs naturals
Agents privats implicats	L'ARSA, Patronat de la Muntanya, empreses turístiques
Prioritat	Mitjana
Reconeixement	No
Transversalitat	Carta Europea de Turisme Sostenible (CETS)
Indicadors de seguiment	Nombre d'entitats que treballen en comú, d'empreses associades, d'entitats públiques implicades
Relacions amb altres mesures	VALOR AFEGIT_PROMOCIÓ; MARCA, WEB, PRODUCTES, COMUNICACIÓ TERRITORI_VALORS_PATRIMONI RURALITAT_POL_PROMOCIÓ XARXA_SINERGIES: PLANS, COL·LABORACIÓ

Línia Estratègica: RURALITAT	TURISME RURAL
Objectiu Específic: RURALITAT_NOUS	Nous productes i serveis relacionats amb l'entorn rural
Mesura: RURALITAT_NOUS_ ESPIRITUAL	Aprofitar la dimensió espiritual com a nou pol de producció turística
Descripció/Objectius	La tipologia turística basada en espais i recursos espirituals, a cavall entre el turisme cultural i el religiós, combina els elements patrimonials de rellevància arquitectònica i històrica amb l'entorn rural on es situa, i li és un incentiu per a la diversificació econòmica: llocs de recés espiritual, de retrobament amb la natura, de teràpies alternatives, d'harmonia entre l'ésser humà i la natura. La relació entre l'entorn natural i el turisme rural és fonamental. Les accions a emprendre constarien d'aspectes logístics com l'accés als indrets on es despleguen activitats de dimensió espiritual, fer rutes i itineraris i elaborar i desplegar material de promoció d'aquests recursos.
Directrius	El turisme espiritual conforma una nova atracció a l'oferta turística del Parc Rural. Coincideix a agrupar en el mateix entorn monuments artístics i religiosos, testimonis històrics i culturals dels pobles. Geogràficament solen ser en indrets estratègics la majoria dels quals ofereix una bellesa escenogràfica incalculable al visitant seduït per les vistes panoràmiques úniques (en remarca la importància turística). Són indrets de celebracions de la fe, la pregària i la meditació, i sovint estan integrats en entorns culturalment rics en patrimoni natural i històric (espais de peregrinació i de devoció local i d'esdeveniments populars). De vegades ofereixen serveis complementaris d'hostatgeria, gastronomia, etc., i formen part de nodes de rutes i d'itineraris culturals amb dimensió turística remarcada. Pel caràcter privat i pel manteniment de culte, presenten certes limitacions a l'aprofitament turístic.
Agents externs implicats	Ajuntaments, consells comarcals, Diputació de Barcelona, Departament d'Empresa i Coneixement, Departament de la Presidència, parcs naturals
Agents interns implicats	L'ARSA, Patronat de la Muntanya, empreses turístiques
Prioritat	Baixa
Reconeixement	No
Transversalitat	Catàleg d'activitats turístiques relacionades amb el patrimoni religiós
Indicadors de seguiment	Nombre de rutes i itineraris espirituals i de visitants
Relacions amb altres mesures	VALOR AFEGIT_PROMOCIÓ: MARCA, WEB, PRODUCTES, COMUNICACIÓ TERRITORI_VALORS_PATRIMONI RURALITAT_POL: PROMOCIÓ, OPERADORS XARXA_SINERGIES: PLANS, COL.LABORACIÓ

Línia Estratègica: RURALITAT	TURISME RURAL
Objectiu Específic: RURALITAT_NOUS	Nous productes i serveis relacionats amb l'entorn rural
Mesura: RURALITAT_NOUS_MIRADOR	Presentar al món l'itinerari dels miradors de Montserrat com a recurs patrimonial i singular del Parc Rural
Descripció/Objectius	El Parc Rural ofereix un gran nombre de miradors i punts d'observació panoràmica sense connectar que permetrien un coneixement aprofundit de la geogràfica catalana. Primer, es vol identificar, senyalitzar i interpretar cada punt d'observació de gran abast geogràfic (bosc, valls, xarxa hidrogràfica, camins rals, etc.), i finalment, dissenyar-ne la connexió en forma d'itinerari interpretatiu de la ruta dels miradors aprofitant els recursos naturals i culturals del Parc Rural. També cal implementar-hi les noves tecnologies (senyals GPS). La finalitat és conformar una xarxa de miradors del paisatge del Parc Rural del Montserrat per remarcar el patrimoni com a recurs turístic. També cal que s'uneixi amb la resta de punts panoràmics del territori català. Per mitjà dels miradors, el visitant podrà conèixer la toponímia dels elements geogràfics del seu entorn, les principals espècies de flora i de fauna i l'origen i formació dels grans eixos orogràfics d'extraordinària singularitat. Es podrien establir convenis de col·laboració i d'acció amb l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya, l'Observatori del Paisatge i el DARP i apostar per documentar la importància de l'agricultura, la ramaderia i els boscos partint de la història del Parc Rural.
Directrius	El projecte de l'itinerari dels miradors del Parc Rural va estretament lligat al creixement de la demanda del turisme natural i actiu i a la possibilitat de valorar els components naturals i culturals de l'entorn per gaudir els recursos que aquest entorn singular ofereix. L'edició d'una guia de senders (vinculats a l'oferta dels parcs naturals i camins rals) amb informació tècnica i entorn digitalitzat de cada tram amb els <i>tracks</i> de GPS.
Agents públics implicats	Ajuntaments, consells comarcals, Diputació de Barcelona, Departament d'Empresa i Coneixement, Departament de la Presidència, parcs naturals, Observatori del Paisatge, Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya
Agents privats implicats	L'ARSA, Patronat de la Muntanya, empreses turístiques
Prioritat	Mitjana
Reconeixement	Sí
Transversalitat	Parc Natural de l'Alt Pirineu, Rutes i miradors i cales per la Marina Alta (Alacant)
Indicadors de seguiment	Nombre de punts d'observació, de nodes amb rutes del territori, de visitants, d'entitats del territori involucrades
Relacions amb altres mesures	VALOR AFEGIT_PROMOCIÓ: MARCA, WEB, PRODUCTES, COMUNICACIÓ VALOR AFEGIT_SENSIBILITACIÓ: MARCA, CONCURS D'IDEES TERRITORI_VALORS_PATRIMONI RURALITAT_POL: PROMOCIÓ, OPERADORS XARXA_SINERGIES: PLANS, COL·LABORACIÓ

Línia Estratègica: RURALITAT	TURISME RURAL
Objectiu Específic: RURALITAT_RURAL	Nous productes i serveis relacionats amb l'entorn rural
Mesura: RURALITAT_NOUS_CENTRE	Crear un centre de referència del turisme al Parc Rural del Montserrat
Descripció/Objectius	Un espai d'atenció i d'informació és l'indret on es concentren els equipaments i bona part dels serveis que el Parc Rural ofereix i divulga. Equipament de referència o d'interpretació de l'entorn rural. Actua de cap i casal del Parc, de lloc de referència en què s'articulen les dinàmiques i es despleguen els projectes, les estratègies i les actuacions d'aquest territori rural en forma d'acions específiques concretes i adreçades a la ciutadania. També pot ser el centre operatiu amb espais per a l'oficina tècnica de la figura del dinamitzador del Parc Rural, indret de trobada per rebre visitants, punt de sortida d'itineraris, aparador de productes agroalimentaris del Parc Rural, i també pot allotjar punts informatius.
Directrius	El Centre aglutina i vehicula els valors del projecte del Parc Rural. És una infraestructura que en bona part es complementarà amb suports digitals (portal web, aplicacions, vídeos divulgatius, etc.); ha d'actuar com a punt logístic i aixoplugar diverses funcions: pedagògica i formativa, divulgativa, tècnica i d'assessorament, d'acolliment i de trobada per a l'organització i la difusió, i de participació de la ciutadania. També ha de contenir espai per avaluar i seguir l'atracció turística. Es pot complementar amb la Xarxa d'Oficines de Turisme de la Generalitat de Catalunya (i fins i tot d'algun ajuntament) que també tenen funcions d'informació i ofereixen serveis (itineraris i rutes i autoguiatges).
Agents públics implicats	Ajuntaments; Diputació de Barcelona; Departament de Comerç, Consum i Turisme
Agents privats implicats	Empreses i serveis, entitats culturals, pagesia, comerç local
Prioritat	Mitjana
Reconeixement	Sí
Transversalitat	Xarxa d'Oficines de Turisme de Catalunya
Indicadors de seguiment	Nombre de visitants per mes (procedència, demandes), d'activitats triades (ús i freqüència per edats i col·lectius), d'enquestes d'avaluació i seguiment
Relacions amb altres mesures	VALOR AFEGIT_PROMOCIÓ: MARCA, WEB, PRODUCTES, COMUNICACIÓ, ELEMENTS VALOR AFEGIT_SENSIBILITZACIÓ_EDUCACIÓ TERRITORI_VALORS_PATRIMONI RURALITAT_POL: PROMOCIÓ, EINES XARXA_SINERGIES: PLANS, COL·LABORACIÓ

LE 5. Xarxes i governança

5.1. Fomentar la coneixença i el treball en xarxa entre productors i/o elaboradors

- 5.1.1. Promoure accions per facilitar la coneixença entre els diversos agents socioeconòmics del territori
- 5.1.2. Donar suport a la creació de xarxes de productors, ramaders i/o elaboradors per millorar la producció, transformació i/o comercialització dels seus productes
- 5.1.3. Crear la figura del dinamitzador del Parc Rural

5.2. Establir sinergies entre els actors públics i privats

- 5.2.1. Promoure un òrgan gestor del Parc Rural del Montserrat que es reguli amb uns estatuts propis
- 5.2.2. Redactar i aprovar els plans d'actuacions de manera participada entre l'òrgan gestor i els agents socioeconòmics del territori
- 5.2.3. Establir un òrgan consultiu del Parc Rural
- 5.2.4. Fomentar el treball i la col·laboració amb altres administracions públiques per alinear polítiques al territori

5.3. Fomentar la governança alimentària

- 5.3.1. Potenciar l'elaboració d'estratègies alimentàries en l'àmbit local i donar-hi suport
- 5.3.2. Fomentar la creació de consells alimentaris

Línia Estratègica: XARXES	XARXES I GOVERNANÇA
Objectiu Específic: XARXES_FOMENT	Fomentar la coneixença i el treball en xarxa entre productors i elaboradors
Mesura: XARXES_FOMENT_ACCIONS	Promoure accions per facilitar que els agents socioeconòmics del territori es coneguin
Descripció/Objectius	Fomentar el treball col·lectiu amb agents del territori per construir un projecte conjunt que doni respostes a necessitats comunes requereix sinergies, complicitats i confiança entre el teixit socioeconòmic local. Aquesta mesura tracta d'articular accions que facilitin: – L'intercanvi d'opinions entre la gent de la ruralitat per implementar actuacions de coneixença; – Promoure una xarxa d'intercanvi de coneixement i d'iniciatives per establir canals de comunicació i experiències; – Desplegar un banc de propostes i de recursos; – Planificar conjuntament entre diferents actors aliances potents per abordar iniciatives públiques i privades; – Articular taules de treball per posar en comú actuacions generals que involucrin el desplegament d'accions pel Parc Rural; – Crear espais de debat i reflexió per fomentar la formació, en criteris pedagògics, en temàtiques vinculades a l'economia circular, la mobilitat i el canvi climàtic; – Definir un full de ruta de treball inclusiu i transversal per abordar accions col·lectives.
Directrius	Treballar en xarxa implica sumar capacitats i recursos, aprofitar i complementar funcions, unificar esforços. Es pot fer a partir de l'impuls i la iniciativa de la feina de persones i entitats que dinamitzen la xarxa. El lideratge ha de ser compartit i ha de facilitar la participació i la governança entre les parts.
Agents públics implicats	Ajuntaments, Diputació de Barcelona, consells comarcals, Observatori del Tercer Sector
Agents privats implicats	Entitats i associacions del territori
Prioritat	Alta
Reconeixement	Sí
Transversalitat	Xarxa per al canvi: un projecte d'innovació creativa (Fundació Jaume Bofill)
Indicadors de seguiment	Nombre de taules de treball, de projectes compartits, de focus grups, de temàtiques en debat
Relacions amb altres mesures	EMPREN_RELLEU_INCENTIUS EMPREN_SUPOORT_ASSESSOR EMPREN_AGROECOLOGIA_PRODUCCIÓ VALOR AFEGIT_PROMOCIÓ VALOR AFEGIT_VENDA DIRECTA VALOR AFEGIT_SENSIBILITZACIÓ_EDUCACIÓ RURALITAT_POL XARXA_FOMENT_ACCIONS XARXA_ALIMENTS

Línia Estratègica: XARXES	XARXES I GOVERNANÇA
Objectiu Específic: XARXES_FOMENT	Fomentar la coneixença i el treball en xarxa entre productors i elaboradors
Mesura: XARXES_FOMENT_SUPORT	Donar suport a la creació de xarxes de productors i elaboradors per millorar la producció, transformació i/o comercialització dels seus productes
Descripció/Objectius	Els objectius són: – Eixamplar el reconeixement i la interdependència tècnica i econòmica i la pluralitat d'actors que intervenen en la cadena de valor agroalimentària per articular iniciatives i propostes col·lectives i/o agrupacions de productors (intersectorial i transversal), tenint en compte el caràcter rural del Parc Rural; – Desplegar associativament la implementació d'estructures de suport a agricultors i ramaders: petites transformacions, elaboració de productes, distribució i expedició de la producció agroalimentària al consum; – Desenvolupar estratègies de comercialització en origen; – Establir una xarxa agroalimentària transversal entre productors, elaboradors agroalimentaris, restauradors, agrobotigues, establiments comercials, empreses alimentàries dels productes agroalimentaris locals del Parc Rural del Montserrat per abastir, de manera col·laborativa, el consum col·lectiu (escoles, entitats associatives, restauració institucional), els mercats locals, els establiments comercials, etcètera.
Directrius	La mesura inclou suport tècnic, logístic i econòmic al manteniment de serveis i equipaments col·lectius per compilar, manipular, transformar i vendre productes agroalimentaris. La finalitat és compartir costos del procés de la cadena, incorporar-hi valor afegit i racionalitzar els recursos amb criteris d'eficiència i viabilitat.
Agents públics implicats	Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; consells comarcals; Diputació de Barcelona; Parc Rural del Montserrat; ajuntaments
Agents privats implicats	Botiguers, empresaris, associacions agrícoles, empreses turístiques
Prioritat	Alta
Reconeixement	Sí
Transversalitat	Xarxa Productes de la terra (Diputació de Barcelona), Xarxa Productes de la terra del Ripollès, Parc Natural del Cadí-Moixeró
Indicadors de seguiment	Nombre de xarxes creades, de centres de processament col·lectiu, de pagesos implicats, de productes elaborats
Relacions amb altres mesures	EMPREN_SUPORT_EMPRESA EMPREN_SERVEIS_EQUIPAMENTS EMPREN_AGROECOLOGIA_VENDA VALOR AFEGIT_PROMOCIÓ VALOR AFEGIT_VENDA DIRECTA: COL·LECTIUS, ACTIVITATS VALOR AFEGIT_SENSIBILITZACIÓ_EDUCACIÓ TERRITORI_INCENDIS: RAMADERIA EXTEN, BIOMASSA RURALITAT_POL: PROMOCIÓ, OFERTA XARXA_FOMENT_ACCIONS XARXA_ALIMENTS ESTRATEGIA

Línia Estratègica: XARXES	XARXES I GOVERNANÇA
Objectiu Específic: XARXES_FOMENT	Fomentar la coneixença i el treball en xarxa entre productors i elaboradors
Mesura: XARXES_FOMENT_DINAMITZADOR	Crear la figura de dinamització del Parc Rural del Montserrat
Descripció/Objectius	El Parc Rural disposarà de recursos humans i, pel cap baix, d'un dinamitzador que desplegarà les funcions de: – Suport en el disseny, la comunicació i l'avaluació de les mesures definides en el Pla de Gestió i Desenvolupament; – Fer tasques d'atenció, d'informació i de seguiment i avaluació dels impactes i resultats assolits; – Fomentar el treball i l'aplicació de projectes i programes sorgits en les taules de treball, borsa de propostes, xarxa d'intercanvi de coneixements, sessions de treball en xarxa, generar suggeriments, proposar aliances i incentivar projectes transversals; – Donar visibilitat i coordinar la participació i les iniciatives procedents del món local (especialment el juvenil) per promoure accions puntuals i redescobrir la identitat local com a atractiu turístic i element de projecció; – Organitzar, amb corresponsabilitat amb el teixit empresarial, els mecanismes de promoció i la planificació de productes turístics.
Directrius	Les funcions de dinamització rural/territorial bàsiques per desplegar iniciatives i propostes per al Parc Rural convertiran aquesta figura en el referent en coordinació, capacitació (de detecció, de comunicació i d'interactivitat entre les parts), assessorament i seguiment del Parc Rural. La figura del dinamitzador és essencial per fomentar la interacció i la proximitat entre agents i cohesionar el territori, i per crear Parc Rural.
Agents externs implicats	Ajuntaments; Diputació de Barcelona; Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació
Agents interns implicats	Empreses locals, establiments i serveis locals, associacions i entitats
Prioritat	Mitjana
Reconeixement	Sí
Transversalitat	Pla Estratègic 2019-2022 d'educació i voluntariat ambiental als Parcs Naturals de Catalunya
Indicadors de seguiment	Nombre d'iniciatives i projectes, de jornades de treball en xarxa, de taules de treball transversals, d'acords entre sectors econòmics
Relacions amb altres mesures	EMPREN_SUPORT: ASSESSOR COMERÇ VALOR AFEGIT_PROMOCIÓ: MARCA_PRODUCTES_WEB_COMUNICACIÓ VALOR AFEGIT_VENDA DIRECTA: EXPLOTACIÓ, COMUNICACIÓ, ACTIVITATS VALOR AFEGIT_SENSIBILITZACIÓ: MARCA. EDUCACIÓ, IMMATERIAL, CONCURS D'IDEES TERRITORI_VALORS: PATRIMONI, CONSERVACIÓ RURALITAT_POL: PROMOCIÓ, EINES, OFERTA, SINERGIES RURALITAT_NOUS XARXES_FOMENT: ACCIONS, SUPORT

Línia Estratègica: XARXES	XARXES I GOVERNANÇA
Objectiu Específic: XARXES_SINERGIES	Establir sinergies entre actors públics i privats
Mesura: XARXES_SINERGIES_GESTOR	Promoure un òrgan gestor del Parc Rural del Montserrat que es reguli amb estatuts propis
Descripció/Objectius	L'Associació del Parc Rural del Montserrat, tal com especifiquen els seus estatuts, actua com a ens gestor del Parc Rural del Montserrat. L'Associació té el compromís de proveir el projecte del Parc Rural del Montserrat dels recursos humans i econòmics necessaris per preservar-lo, gestionar-lo i desenvolupar-lo. L'Associació Parc Rural del Montserrat preveu crear un Consell Consultiu, en el qual es podran integrar els agents socioeconòmics, amb l'objectiu principal de poder fer aportacions a les propostes d'actuació que es puguin suggerir en el marc del Pla de Gestió i Desenvolupament del Parc Rural del Montserrat.
Directrius	L'òrgan gestor de l'Associació del Parc Rural del Montserrat vetllarà per la correcta gestió socioeconòmica i ambiental, com també de l'especificitat del marc normatiu (Llei 27/2013, de 27 de desembre, de racionalització i sostenibilitat de l'administració local; i Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment).
Agents públics implicats	Ajuntaments, Diputació de Barcelona, consells comarcals, Generalitat de Catalunya
Agents privats implicats	Entitats i associacions del territori, empreses locals
Prioritat	Alta
Reconeixement	No
Transversalitat	Governança i bona administració a Catalunya (Escola d'Administració Pública de Catalunya, 2007)
Indicadors de seguiment	Nombre de decisions, de fòrums de debat, d'indicadors de participació
Relacions amb altres mesures	TERRITORI_VALORS: SNU, CAMPS DESÚS, CONSERVACIÓ, PATRIMONI TERRITORI_INCENDIS: MOSAIC, RAMADERIA EXTEN, BIOMASSA, PPU, SUBPRODUCTES, TERRITORI_IMPACTES: FAUNA, EXTRACIVES, ABOCAMENTS, RESTAURACIÓ XARXA_SINERGIES: PLANS, CONSULTIU, COL.LABORACIÓ XARXA_ALIMENTS: ESTRATÈGIES, CONSELLS

Línia Estratègica: XARXES	XARXES I GOVERNANÇA
Objectiu Específic: XARXES_SINERGIES	Establir sinergies entre actors públics i privats
Mesura: XARXES_SINERGIES_PLANS	Redactar i aprovar els plans d'actuacions de manera participativa entre l'òrgan gestor i els agents socioeconòmics del territori
Descripció/Objectius	Un dels objectius de l'Associació del Parc Rural del Montserrat és promoure l'aprovació del pla d'actuacions de manera participada i conjunta. Entre altres aspectes, el pla ha de contenir: – La concreció, per un període determinat, de les línies estratègiques, objectius i mesures definits en el Pla de Gestió i Desenvolupament del Parc Rural; – L'aplicació pautada del Pla d'Actuacions i el pressupost necessari per implementar-lo. L'objectiu general del Pla d'Actuacions del període determinat és facilitar la consolidació de les activitats i iniciatives agrícoles, ramaderes i forestals i impulsar programes específics que permetin preservar els valors del territori i de la ruralitat en el marc de sistemes agrosilvopastorals. La finalitat última és impulsar un projecte socioeconòmic capaç de conduir les dinàmiques en-cetades sovint sense consens, i que ha de començar la transició cap a un model de gestió territorial alineat amb els grans reptes socioeconòmics i ambientals del Parc Rural.
Directrius	El Pla d'Actuacions del període que defineix les accions l'ha d'aprovar l'òrgan gestor del Parc Rural d'acord amb el territori. El Pla d'Actuacions és el full de ruta per construir i debatre les prioritats definides en el Pla de Gestió i Desenvolupament del Parc Rural.
Agents públics implicats	Ajuntaments, Diputació de Barcelona, consells comarcals, Generalitat de Catalunya
Agents privats implicats	Entitats i associacions del territori, empreses locals, associacions municipals
Prioritat	Alta
Reconeixement	No
Transversalitat	Governança i bona administració a Catalunya (Escola d'Administració Pública de Catalunya, 2007)
Indicadors de seguiment	Nombre d'actuacions desenvolupades, de línies estratègiques activades, de mesures desplegades, d'agents del territori implicats, d'explotacions agràries implicades
Relacions amb altres mesures	XARXA_SINERGIES: PLANS, CONSULTIU, COL.LABORACIÓ XARXA_ALIMENTS: ESTRATÈGIES, CONSELLS

Línia Estratègica: XARXES	XARXES I GOVERNANÇA
Objectiu Específic: XARXES_SINERGIES	Establir sinergies entre actors públics i privats
Mesura: XARXES_SINERGIES_ CONSULTIU	Establir un òrgan consultiu del parc rural
Descripció/Objectius	L'Associació del Parc Rural del Montserrat, tal com especifiquen els seus estatuts, disposa d'un òrgan consultiu format per entitats públiques i privades que persegueixen finalitats d'interès general vinculades a l'Associació. Es regirà per un reglament propi que l'òrgan gestor aprovarà. Tindrà les funcions d'informació, consulta, intercanvi d'opinions, i de fòrums de debat i assessorament respecte a les actuacions i a les inversions de l'Associació.
Directrius	L'òrgan consultiu del Parc Rural ha de vetllar per la bona qualitat de l'exercici, l'administració i la governança. També ha de permetre la cooperació entre les parts i aixopugar un ampli ventall del teixit social, base del desenvolupament social i econòmic d'aquest entorn rural.
Agents públics implicats	Ajuntaments, Diputació de Barcelona, consells comarcals, Generalitat de Catalunya
Agents privats implicats	Entitats i associacions del territori, empreses locals
Prioritat	Alta
Reconeixement	No
Transversalitat	Governança i bona administració a Catalunya (Escola d'Administració Pública de Catalunya, 2007)
Indicadors de seguiment	Nombre de decisions emeses, de fòrums de debat, d'indicadors de participació
Relacions amb altres mesures	XARXA_FOMENT: ACCIONS, SUPORT, DINAMITZADOR XARXA_SINERGIES: PLANS, CONSULTIU, COL.LABORACIÓ XARXA_ALIMENTS: ESTRATÈGIES, CONSELLS

Línia Estratègica: XARXES	XARXES I GOVERNANÇA
Objectiu Específic: XARXES_SINERGIES	Establir sinergies entre actors públics i privats
Mesura: XARXES_SINERGIES_ COL·LABORACIÓ	Fomentar el treball i la col·laboració amb altres administracions públiques per alinear polítiques al territori
Descripció/Objectius	La governança com a guia de la interacció entre actors interdependents comporta un pas endavant en les relacions amb la societat i l'establiment de models de gestió concertats amb entitats i institucions. També ha de permetre fer front als nombrosos interessos i mirades que tenen els actors d'aquest territori. Cal: – Establir convenis de col·laboració i de treball col·lectius amb altres entitats públiques i privades sense finalitat de lucre, els objectius generals de les quals coincideixin amb els del Parc Rural; – Gestionar l'obtenció de recursos i d'ajuts tècnics i econòmics procedents d'altres administracions i institucions públiques i privades per vertebrar accions que s'ajustin a les línies estratègiques definides en el pla de gestió i prioritàries del pla d'actuacions; – Arribar a acords amb les administracions públiques que vetllen pel territori i l'agricultura sobre competències que permetin assolir les expectatives dels actors socials i econòmics del Parc Rural.
Directrius	La governança ha de ser l'instrument per establir i enfortir vincles de cooperació amb administracions, institucions i entitats associatives públiques i privades, locals, nacionals i internacionals que tinguin com a objectius la prevenció, el desenvolupament, la gestió de la ruralitat i de tots els seus components (agricultura, ramaderia, boscos, recursos naturals, patrimoni, infraestructures, equipaments, serveis i productes).
Agents públics implicats	Ajuntaments, Diputació de Barcelona, consells comarcals, departaments de la Generalitat de Catalunya, Observatori del Paisatge de Catalunya
Agents privats implicats	Entitats i associacions del territori, empreses locals
Prioritat	Mitjana
Reconeixement	No
Transversalitat	Governança i bona administració a Catalunya (Escola d'Administració Pública de Catalunya, 2007)
Indicadors de seguiment	Nombre de trobades amb entitats fora del Parc Rural del Montserrat, de focus grup temàtics, de jornades per difondre el projecte del Parc Rural del Montserrat
Relacions amb altres mesures	TERRITORI_VALORS: SNU, CAMPS DESÚS, CONSERVACIÓ, PATRIMONI TERRITORI_INCENDIS: MOSAIC, RAMADERIA EXTEN, BIOMASSA, PPU, TERRITORI_IMPACTES: FAUNA, EXTRACTIVES, ABOCaments, RESTAURACIÓ XARXA_FOMENT: ACCIONS, SUPORT, DINAMITZADOR XARXA_SINERGIES: PLANS, CONSULTIU, XARXA_ALIMENTS: ESTRATÈGIES, CONSELLS

Línia Estratègica: XARXES	XARXES I GOVERNANÇA
Objectiu Específic: XARXES_ALIMENTS	Fomentar la governança alimentària
Mesura: XARXES_ALIMENTS_ ESTRATEGIES	Potenciar i donar suport a l'elaboració d'estratègies en l'àmbit local
Descripció/Objectius	Impulsar una estratègia alimentària és elaborar un catàleg de compromisos per fomentar una producció agroalimentària respectuosa amb el medi amb el suport del ciutadà. Enfortir el teixit socioeconòmic del sector productiu alimentari des de la logística fins a la cooperació entre empreses del territori. Identificar aplicacions tecnològiques que ajudin a fer més eficients els processos i controls de la distribució, del consum, de la prevenció i la gestió de residus, i lluitar contra el malbaratament i vetllar per la seguretat alimentària. Impulsar múltiples iniciatives de circuits de proximitat per enfortir i fer visible el paper dels agricultors amb propostes lligades a valors arrelats al territori. Es tracta de desplegar accions: a) en la producció: fomentar productes agroecològics i de proximitat; b) en la distribució: impulsar mercats de venda directa; c) en consum: consum col·lectiu, hàbits alimentaris sans, alimentació responsable, vetllar per la sobirania alimentària de tot el procés.
Directrius	Desenvolupar una política alimentària integrada a la planificació territorial, l'agricultura, la sanitat i la cultura identifica i potencia sinergies en la comunitat. S'obre un canal de diàleg entre el camp i la ciutat mitjançant l'aliment. Fer un pacte entre col·lectius territorials i actors del sistema alimentari que permeti construir una governança territorial al voltant de l'alimentació.
Agents públics implicats	Ajuntaments, Diputació de Barcelona, consells comarcals
Agents privats implicats	Entitats i associacions del territori, empreses locals
Prioritat	Baixa
Reconeixement	No
Transversalitat	Carta Europea de la Governança Territorial i Alimentària (Projecte Interreg, 2011), Estratègia i Impuls de la Política Alimentària 2016-2019 (Ajuntament de Barcelona), Estratègia Alimentària de Vitoria-Gazteiz 2017-2025
Indicadors de seguiment	Nombre d'administracions públiques implicades, de productors agraris, d'establiments...
Relacions amb altres mesures	XARXA_FOMENT: ACCIONS, SUPORT, DINAMITZADOR XARXA_SINERGIES: PLANS, CONSULTIU, COL.LABORACIÓ XARXA_ALIMENTS: CONSELLS

Línia Estratègica: XARXES	XARXES I GOVERNANÇA
Objectiu Específic: XARXES_ALIMENTS	Fomentar la governança alimentària
Mesura: XARXES_ALIMENTS_ CONSELLS	Fomentar la creació de consells alimentaris
Descripció/Objectius	Els consells alimentaris formats per una bona representació de la societat civil, el sector privat i l'administració amb un enfocament integral del sistema alimentari són els canals idonis per desenvolupar projectes i polítiques alimentàries a escala local i/o supramunicipal. Entre els objectius hi ha establir connexions entre diferents sectors i agents del territori que intervenen en l'alimentació tenint-ne en compte la dimensió social, econòmica i ambiental, per garantir el dret a l'alimentació i aportar solucions innovadores alhora que promouen el desplegament de l'economia local. Entre les funcions, hi ha: – Crear fòrums de discussió de temes alimentaris des de diferents mirades (nutrició i salut, territori i societat, cooperació pública i privada, etc.); – Coordinació entre sectors i aposta per treballar transversalment entre diferents fronts: economia, salut, educació, medi...; – Recomanar el desplegament d'accions i iniciatives específiques (aliments ecològics a l'escola, divulgació...); – Consolidar una xarxa de dinamització territorial de la producció agroecològica com a mecanisme d'assessorament.
Directrius	Les relacions entre l'agricultura i l'alimentació es transformen constantment (creixement demogràfic i urbanístic, reducció de la producció d'aliments, pèrdua de biodiversitat i fragilitat dels recursos naturals). S'espera la implicació dels governs locals en aquests nous reptes amb l'objectiu d'alimentar la ciutadania d'una manera sana, justa i sostenible capaç de generar aliances amb la societat per abordar la complexitat de l'alimentació.
Agents públics implicats	Diputació de Barcelona; ajuntaments; consells comarcals; Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació; Departament de Territori i Sostenibilitat; Departament de Consum, Comerç i Turisme
Agents privats implicats	Empreses i entitats locals, mercats locals, pagesia
Prioritat	Baixa
Reconeixement	No
Transversalitat	Consell Alimentari Municipal de València
Indicadors de seguiment	Nombre de fòrums de sensibilització alimentària, d'aliances entre sector privat i públic, d'actors implicats en el desplegament dels sistemes alimentaris
Relacions amb altres mesures	XARXA-FOMENT: ACCIONS, SUPORT, DINAMITZADOR XARXA-SINERGIES: PLANS, CONSULTIU, COL.LABORACIÓ XARXA-ALIMENTS: ESTRATÈGIES

PGD pla de gestió i desenvolupament **PARC RURAL DEL MONTSERRAT**

L'any 2018 es va signar un conveni marc de col·laboració entre la Diputació de Barcelona i els setze ajuntaments impulsors del Parc Rural del Montserrat. Un dels compromisos de la Diputació va ser elaborar el Pla de Gestió i Desenvolupament del Parc Rural del Montserrat. La finalitat d'aquest document és dotar el Parc Rural d'una estratègia conjunta d'actuació que permeti avançar en la gestió, dinamització i desenvolupament d'aquest espai rural.

